

ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ

ΤΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙ

γράμματα

ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ

ΤΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙ

Μετάφραση
ΦΑΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

γράμματα
1985

«Στην πόλη λένε την ιστορία του μεγάλου μαργαριταριού -πώς βρέθηκε και πώς χάθηκε ξανά. Λένε για τον Κίνο, τον ψαρά, και για τη γυναίκα του, τη Χουάνα, και για το μωρό, τον Κογιοτίτο. Κι επειδή την είπανε τόσες φορές, η ιστορία ρίζωσε στο νου κάθε ανθρώπου. Και, όπως γίνεται με όλες τις χλιοειπωμένες ιστορίες που βρίσκονται στις καρδιές των ανθρώπων, έχει μόνο καλά και κακά πράγματα και μαύρα κι άσπρα πράγματα και τίποτα ανάμεσα πουθενά.

»Αν η ιστορία τούτη είναι παραβολή, ίσως ο καθένας να βγάλει κάποιο δικό του νόημα απ' αυτήν και να διαβάσει τη δικιά του ζωή σ' αυτήν. Πάντως, λένε στην πόλη ότι...»

1

Ο Κίνο ξύπνησε στο μισοσκόταδο. Τ' αστέρια φέγγιζαν ακόμα κι η μέρα είχε τραβήξει μόνο μια αχνή πινελιά από φως χαμηλά στον ουρανό προς την ανατολή. Οι κόκορες λαλούσαν εδώ και λίγη ώρα, και τα αγουροξυπνημένα γουρούνια είχαν κιόλας αρχίσει το αδιάκοπο σκάλισμα τους στα φρύγανα, για να δουν μήπως τους είχε ξεφύγει τίποτα φαγώσιμο. Έξω από την ψαθοκαλύβα, σε μια συστάδα αγριαπιδιές, ένα σμήνος μικρά πουλιά τιτίβιζαν και φτεροκοπούσαν.

Τα μάτια του Κίνο άνοιξαν, και στράφηκαν πρώτα στο φωτεινό τετράγωνο που σχημάτιζε η πόρτα κι έπειτα στο

κρεμαστό κουτί όπου κοιμόταν ο Κογιοτίτο. Τέλος γύρισε το κεφάλι του στη Χουάνα, τη γυναίκα του, που ήταν ξαπλωμένη δίπλα του στην ψάθα, με το γαλάζιο σάλι της πάνω από τη μύτη της και τα στήθια της και γύρω από τους γοφούς της. Τα μάτια της Χουάνα ήταν κι αυτά ανοιχτά. Ο Κίνο δε θυμόταν να τα είχε δει ποτέ κλειστά όταν ξυπνούσε. Τα σκούρα μάτια της έλαμπαν σαν αστέρια. Τον κοίταζε όπως τον κοίταζε πάντα όταν ξυπνούσε.

Ο Κίνο άκουσε τα πρωινά κύματα να παφλάζουν στην αμμουδιά. Ήταν πολύ όμορφα -ο Κίνο έκλεισε πάλι τα μάτια του για ν' ακούσει τη μουσική του. Ίσως μόνο εκείνος να το έκανε αυτό κι ίσως να το 'καναν όλοι στη φυλή του. Ο λαός του έφτιαχνε κάποτε σπουδαία τραγούδια, έτσι που ό,τι έβλεπαν ή σκέφτονταν ή έκαναν ή άκουγαν, γινόταν τραγούδι. Αυτό γινόταν πριν πολλά χρόνια. Τα τραγούδια είχαν μείνει ο Κίνο τα ήξερε, αλλά καινούργια τραγούδια δεν προστίθενταν πια σ' αυτά. Αυτό δε σήμαινε ότι δεν υπήρχαν προσωπικά τραγούδια. Στο μυαλό του Κίνο αντηχούσε ένα τραγούδι τώρα, καθάριο κι απαλό κι αν μπορούσε να το εκφράσει, θα το έλεγε το Τραγούδι της Οικογένειας.

Η κουβέρτα του ήταν πάνω από τη μύτη του, για να τον προστατεύει από την υγρασία. Τα μάτια του στράφηκαν στο θρόισμα δίπλα του. Ήταν η Χουάνα που σηκωνόταν σχεδόν αθόρυβα. Ευπόλυτη πήγε στο κρεμαστό κουτί όπου κοιμόταν ο Κογιοτίτο, και έσκυψε και του μουρμούρισε κάποιον γλυκόλογο. Ο Κογιοτίτο την κοίταξε για μια στιγμή κι έκλεισε τα μάτια και κοιμήθηκε πάλι.

Η Χουάνα πήγε στο λάκκο με τη φωτιά και ξεσκέπασε ένα κάρβουνο και το φύσηξε να ζωντανέψει κι έσπασε μικρά κλαδάκια πάνω του.

Τώρα σηκώθηκε κι ο Κίνο και τύλιξε την κουβέρτα του γύρω από το κεφάλι του και τη μύτη του και τους ώμους

του. Γλίστρησε τα πόδια του στα σανδάλια του και βγήκε έξω να δει το χάρμαμα.

Έξω από την πόρτα κάθισε ανακούρκουδα και μάζεψε τις άκρες της κουβέρτας γύρω από τα γόνατα του. Είδε τα σύννεφα του Κόλπου σα φλόγες ψηλά στον αέρα. Κι ένα κατσίκι τον πλησίασε και τον οσμίστηκε και τον κοίταξε με τα ψυχρά κίτρινα μάτια του. Πίσω του η φωτιά της Χουάνα ξεπήδησε σε φλόγα ρίχνοντας φωτεινές μαχαιριές μέσα από τις χαραμάδες στον τοίχο της καλύβας κι ένα τρεμουλιαστό τετράγωνο από φως έξω από την πόρτα. Ένα καθυστερημένο ζουζούνι όρμησε μέσα ψάχνοντας τη φωτιά. Το Τραγούδι της Οικογένειας ερχόταν τώρα από πίσω από τον Κίνο. Και το ρ΄θμό του κράταγε η μυλόπετρα όπου άλεθε η Χουάνα το καλαμπόκι για τις πρωινές πίτες.

Η αυγή ήρθε γρήγορα τώρα, μια πινελιά, ένα αντιφέγγισμα, μια λάμψη, κι έπειτα μια έκρηξη φωτιάς καθώς ο ήλιος αναδύθηκε από τον Κόλπο. Ο Κίνο χαμήλωσε τα μάτια για να τα προστατέψει από τη λάμψη. Άκουγε τη γυναίκα του να βάζει τις καλαμποκόπιτες στο τηγάνι και το πλούσιο άρωμα τους ξεχυνόταν απ' το σπίτι. Τα μυρμήγκια πηγαινόρχονταν πολυάσχολα στο χώμα, μεγάλα, μαύρα μυρμήγκια με γυαλιστερά κορμιά, και μικρά γρήγορα μυρμήγκια που 'μοιαζαν σα σκονισμένα. Ο Κίνο παρακολουθούσε απόμακρος σα Θεός ενώ ένα σκονισμένο μυρμήγκι πάσχιζε απεγνωσμένα να ξεφύγει από την παγίδα που του είχε στήσει ένας μυρμηγκοχάφτης. Ένα κοκαλιάρικο, δειλό σκυλί πλησίασε και, με μια χαμηλόφωνη λέξη του Κίνο, κουλουριάστηκε, ταχτοποιήσε την ουρά του πάνω από τα πόδια του και ακούμπησε το σαγόνι του με προσοχή πάνω στο σωρό. Ήταν μαύρος σκύλος με κιτρινόχρυσους λεκέδες εκεί που θα έπρεπε να είναι τα φρύδια του. Ήταν ένα πρωινό σαν άλλα πρωινά κι ωστόσο τέλειο ανάμεσα στ' άλλα.

Ο Κίνο άκουσε το τρίξιμο του σκοινοιού όταν η Χουάνα πήρε τον Κογιοτίτο από το κρεμαστό κουτί του και τον έπλυνε και τον τύλιξε στο σάλι της έτσι ώστε να βρίσκεται κοντά στο στήθος της. Ο Κίνο έβλεπε αυτά τα πράγματα δίχως να τα κοιτάζει, Η Χουάνα τραγουδούσε σιγανά ένα παμπάλαιο τραγούδι που είχε μόνο τρεις νότες κι ωστόσο ατέλειωτες παραλλαγές. Κι ήταν κι αυτό μέρος του τραγουδιού της οικογένειας. Όλα ήταν. Καμιά φορά σκαρφάλωνε σε μια οδυνηρή χορδή που σκάλωνε στο λαιμό, λέγοντας αυτή είναι η ασφάλεια, αυτή είναι η ζεστασιά, αυτό είναι το *Παν*.

Πέρα από το φράχτη που σχημάτιζαν οι θάμνοι υπήρχαν κι άλλες καλύβες, κι έβγαινε κι απ' αυτές καπνός κι ο ήχος του πρωινού φαγητού, αλλά αυτά ήταν άλλα τραγούδια, τα γουρούνια τους ήταν άλλα γουρούνια, οι γυναίκες τους δεν ήταν η Χουάνα. Ο Κίνο ήταν νέος και γερός και τα μαύρα μαλλιά του κρέμονταν πάνω στο μελαφό μέτωπο του. Τα μάτια του ήταν ζεστά και άγρια και ζωηρά και το μουστάκι του ήταν λεπτό και τραχύ. Κατέβασε την κουβέρτα του από τη μύτη του τώρα, γιατί ο σκοτεινός φαρμακερός αέρας είχε φύγει και το κίτρινο φως του ήλιου έπεφτε στο σπίτι. Κοντά στο φράχτη ήταν σκυμμένα δυο κοκόρια κι έμοιαζαν να πυγμαχούν με φτερούγες ανοιχτές και τα φτερά του λαιμού αναπουπουλιασμένα. Θα ήταν άγαρμπος αγώνας. Δεν έκαναν αυτά για κοκορομαχίες. Ο Κίνο τα κοίταξε για μια στιγμή κι έπειτα τα μάτια του σηκώθηκαν προς ένα σμήνος αγριόπαπιες που προχωρούσαν προς το εσωτερικό της χώρας, κατά τους λόφους. Ο κόσμος είχε ξυπνήσει τώρα, κι ο Κίνο σηκώθηκε και μπήκε στην καλύβα του.

Καθώς έμπαινε μέσα, η Χουάνα σηκώθηκε από τη φωτιά. Έβαλε ξανά τον Κογιοτίτο στο κουτί του κι έπειτα χτένισε τα μαύρα της μαλλιά και τα έπλεξε σε δυο πλεξούδες και έδεσε τις άκρες με λεπτή πράσινη κορδέλα. Ο Κίνο κάθισε

ανακούρκουδα κοντά στο λάκκο με τη φωτιά και τύλιξε μια καλαμποκόπιτα και τη βούτηξε στη σάλτσα και την έφαγε. Κι ήπιε λίγο πούλκε κι αυτό ήταν το πρωινό του. Αυτό ήταν το μοναδικό πρωινό που είχε ποτέ γνωρίσει πέρα από τις μέρες γιορτής και ένα μοναδικό απίστευτο ξεφάντωμα με μπισκότα που παραλίγο να τον σκοτώσει. Όταν ο Κίνο τέλειωσε, η Χουάνα γύρισε στη φωτιά και έφαγε κι αυτή το πρωινό της. Μιλούσαν κάποτε, αλλά δεν είναι ανάγκη να μιλάς αν το κάνεις μόνο από συνήθεια. Ο Κίνο αναστέναξε από ικανοποίηση -κι αυτή ήταν η κουβέντα τους.

Ο ήλιος ζέσταινε την καλύβα, μπαίνοντας σε λεπίδες μέσα από τις χαραμάδες της. Και μια από τις λεπίδες έπεσε στο κρεμαστό κουτί όπου κοιμόταν ο Κογιοτίτο και στα σκοινιά που το συγκρατούσαν.

Μια ανεπαίσθητη κίνηση ήταν που τράβηξε τα μάτια τους στο κρεμαστό κουτί. Ο Κίνο κι η Χουάνα πάγωσαν στις θέσεις τους. Στο σκοινί απ' όπου κρεμόταν το κουτί του μωρού από το δοκάρι της στέγης προχωρούσε αργά ένας σκορπιός. Η ουρά του ήταν τεντωμένη ολόγισια πίσω του, αλλά μπορούσε να τη σηκώσει σε χρόνο αστραπής.

Η ανάσα του Κίνο σφύριξε στα ρουθούνια του κι άνοιξε το στόμα του για να τη σταματήσει. Κι έπειτα η ξαφνιασμένη έκφραση έφυγε από πάνω του κι η ακαμψία από το κορμί του. Στο μυαλό του είχε έρθει ένα καινούργιο τραγούδι, το Τραγούδι του Κακού, η μουσική του εχθρού, οποιοδήποτε εχθρού της οικογένειας, μια άγρια, μυστική, επικίνδυνη μελωδία, κι από κάτω, το Τραγούδι της Οικογένειας έκλαιγε παραπονιάρικα.

Ο σκορπιός κατέβαινε αργά το σκοινί προς το κουτί. Μέσα από τα δόντια της η Χουάνα επανέλαβε ένα παλιό ξόρκι για να τη φυλάξει από τέτοιο κακό, και έπειτα μουρμούρισε ένα Χαίρε Μαρία. Ο Κίνο όμως βρισκόταν σε κίνηση. Το κορμί του γλίστρησε σιωπηλά στο δωμάτιο, αθόρυβα και

ομαλά. Τα χέρια του ήταν μπροστά του, με τις παλάμες προς τα κάτω, και τα μάτια του ήταν καρφωμένα στο σκορπιό. Από κάτω του, μέσα στο κουτί, ο Κογιοτίτο γέλασε κι άπλωσε το χέρι του να τον αγγίξει. Ο σκορπιός διαισθάνθηκε τον κίνδυνο όταν ο Κίνο κόντευε σχεδόν να τον φτάσει. Σταμάτησε, η ουρά του ορθώθηκε πάνω από τη ράχη του με μικρά τινάγματα και το κυρτό αγκάθι στην άκρη της ουράς άστραψε.

Ο Κίνο έμεινε ακίνητος. Άκουγε τη Χουάνα να ψιθυρίζει πάλι το ξόρκι, κι άκουγε την κακιά μουσική του εχθρού. Δε μπορούσε να κουνηθεί μέχρι να κουνηθεί ο σκορπιός κι εκείνος έμοιαζε να ψάχνει να βρει από πού τον πλησίαζε ο θάνατος. Το χέρι του Κίνο απλώθηκε πολύ αργά, πολύ σταθερά. Η αγκαθωτή ουρά τινάχτηκε όρθια. Και τη στιγμή εκείνη ο γελαστός Κογιοτίτο τράνταξε το σκοινί κι ο σκορπιός έπεσε.

Το χέρι του Κίνο πήδηξε να τον πιάσει, αλλά πέρασε πλάι από τα δάχτυλα του, έπεσε στον ώμο του μωρού, προσγειώθηκε και χτύπησε. Τότε, γρυλίζοντας, ο Κίνο τον έπιασε, τον βούτηξε στα δάχτυλα του και τον έκανε λιώμα μέσα στα χέρια του. Τον πέταξε κάτω και τον έτριψε πάνω στο χώμα με τη γροθιά του, ενώ ο Κογιοτίτο ούρλιαζε από τον πόνο στο κουτί του. Αλλά ο Κίνο χτύπαγε και ποδοπατούσε τον εχθρό μέχρι που δεν έμεινε παρά μια μικρή μάζα κι ένας υγρός λεκές στο χώμα. Τα δόντια του ήταν γυμνά και η οργή άστραφτε στα μάτια του και το Τραγουδί του Εχθρού βρυχιόταν στ' αυτιά του.

Η Χουάνα όμως είχε το μωρό στην αγκαλιά της τώρα. Βρήκε τη δαγκωματιά που είχε κιόλας αρχίσει να κοκκινίζει. Έβαλε τα χείλια της πάνω και ρούφηξε με δύναμη και έφτυσε και ρούφηξε πάλι ενώ ο Κογιοτίτο τσίριζε.

Ο Κίνο στεκόταν αλαφιασμένος· αυτή τη στιγμή ήταν ανίσχυρος, ήταν εμπόδιο.

Τα ουρλιαχτά του μωρού ξεσήκωσαν τους γείτονες. Ξεχύθηκαν από τις καλύβες τους -ο αδερφός του Κίνο, ο Χουάν Τομάς. και η χοντρή γυναίκα του Απολόνια και τα τέσσερα παιδιά τους στριμώχτηκαν στην πόρτα και έφραξαν την είσοδο, ενώ πίσω τους άλλοι προσπαθούσαν να δουν, κι ένα αγοράκι σύρθηκε ανάμεσα στα πόδια των μεγάλων για να κοιτάξει. Κι όσοι ήταν μπροστά μετέδιδαν το μήνυμα στους πίσω -«Σκορπιός. Δάγκωσε το μωρό».

Η Χουάνα σταμάτησε να ρουφάει τη δαγκωματιά για μια στιγμή. Η τρυπούλα είχε μεγαλώσει ελαφρά και τα χείλη της είχαν ασπρίσει από το ρούφηγμα, αλλά το κόκκινο πρήξιμο απλωνόταν πιο μακριά γύρω της σ' ένα σκληρό λυμφατικό εξόγκωμα. Κι όλοι αυτοί οι άνθρωποι ήξεραν για το σκορπιό. Ίσως ένας μεγάλος ν' αρρώσταινε βαριά από το τσίμπημα, αλλά ένα μωρό μπορούσε εύκολα να πεθάνει από το φαρμάκι. Πρώτα, ήξεραν, θα ερχόταν το πρήξιμο κι ο πυρετός και το σφίξιμο στο λαιμό, κι έπειτα πόνοι στο στομάχι, κι έπειτα μπορεί και να πέθαινε ο Κογιοτίτο αν είχε μπει μέσα αρκετό δηλητήριο. Αλλά ο καυτός πόνος του τσιμπήματος έσβηνε σιγά σιγά και τα σκληρίσματα του Κογιοτίτο έγιναν βογκητά.

Ο Κίνο συχνά απορούσε με τη σιδερένια δύναμη που έκρυβε μέσα της η υπομονετική εύθραυστη γυναίκα του. Εκείνη, που ήταν υπάκουη και ταπεινή και χαρούμενη και καρτερική μπορούσε να τεντώσει τη ράχη της στους πόνους της γέννας δίχως ούτε μια κραυγή. Μπορούσε ν' αντέξει την κούραση και την πείνα σχεδόν καλύτερα από τον Ίδιο τον Κίνο. Στο κανό μέσα ήταν σα δυνατός άντρας. Και τώρα έκανε ένα πράγμα που τον άφησε άναυδο.

«Το γιατρό» είπε. «Φωνάξτε το γιατρό».

Τα λόγια της διαδόθηκαν ανάμεσα στους γείτονες που στέκονταν στριμωγμένοι στην αυλίτσα πίσω από το φράχτη. Κι επανέλαβαν ανάμεσά τους, «Η Χουάνα θέλει το γιατρό».

Θαυμαστό πράγμα, αξέχαστο πράγμα, να θέλεις το γιατρό. Το να τον φέρεις θα ήταν αξιοσημείωτο πράγμα. Ο γιατρός δεν ερχόταν ποτέ στις καλύβες. Για ποιο λόγο να έρθει, όταν δεν προλάβαινε να φροντίσει ούτε τους πλούσιους ανθρώπους που ζούσαν στα σπίτια από πέτρα κι από γύψο της πόλης.

«Δε θα θελήσει να 'ρθει» είπαν οι άνθρωποι στην αυλή.

«Δε θα θελήσει να 'ρθει» είπαν οι άνθρωποι στην πόρτα, και η σκέψη έφτασε στον Κίνο.

«Ο γιατρός δε θα θελήσει να 'ρθει» είπε ο Κίνο στη Χουάνα.

Τον κοίταξε με μάτια ψυχρά σαν τα μάτια της λιονταρίνας. Το μωρό αυτό ήταν το πρώτο της Χουάνα -ήταν σχεδόν το παν στον κόσμο της. Κι ο Κίνο είδε την αποφασιστικότητα της κι η μουσική της οικογένειας αντήχησε στο νου του σαν ατσάλι.

«Τότε θα πάμε εμείς σ' αυτόν» είπε η Χουάνα, και με το ένα χέρι ταχτοποίησε το σκούρο μπλε σάλι της πάνω από το κεφάλι της κι έκανε τη μια του άκρη σαν κούνια για να κρατάει το μωρό που βογκούσε κι έβαλε την άλλη πάνω από τα μάτια του για να το προστατεύει από το φως. Οι άνθρωποι στην πόρτα έσπρωξαν εκείνους που ήταν από πίσω για να μπορέσει να περάσει. Ο Κίνο την ακολούθησε. Βγήκαν από την πύλη στο χωματόδρομο κι οι γείτονες τους ακολούθησαν.

Το θέμα είχε γίνει υπόθεση της γειτονιάς. Σχημάτισαν μια γρήγορη αλαφροπόδαρη πομπή προς το κέντρο της πόλης, μπροστά η Χουάνα κι ο Κίνο και πίσω τους ο Χουάν Τομάς κι η Απολόνια, με το στομάχι της να ανεβοκατεβαίνει από τον έντονο ρυθμό, κι έπειτα όλοι οι γείτονες με τα παιδιά τους πλαγιοφυλακή. Κι ο κίτρινος ήλιος έριχνε μπροστά τους τις μαύρες τους σκιές έτσι που πατούσαν πάνω στις ίδιες τους τις σκιές.

Έφτασαν σ' ένα σημείο όπου οι καλύβες σταματούσαν κι άρχιζε η πόλη της πέτρας και του γύψου, η πόλη των σπιτιών με τους ψηλούς φράχτες γύρω γύρω και τους δροσερούς κήπους από μέσα όπου έπαιζαν τα νερά και οι μπουκανβίλιες σκέπαζαν τους τοίχους με μαβιά και κόκκινη κεραμιδιά και άσπρη κρούστα. Άκουγαν από τους μυστικούς κήπους πουλιά σε κλουβιά να τραγουδάνε κι άκουγαν το πιτσιλισμα του δροσερού νερού πάνω στις καυτές πλάκες. Η πομπή διέσχισε την τυφλωμένη από τον ήλιο πλατεία και πέρασε μπροστά από την εκκλησιά, Είχε μεγαλώσει τώρα, και όσοι ήταν έξω έξω πληροφορούσαν χαμηλόφωνα τους νιοφερμένους πώς ένας σκορπιός είχε δαγκώσει το μωρό, πώς ο πατέρας κι η μάνα το πήγαιναν στο γιατρό.

Κι οι νιοφερμένοι, ιδιαίτερα οι ζητιάνοι από την εκκλησιά που ήταν μεγάλοι εμπειρογνώμονες στην οικονομική ανάλυση, έριξαν μια βιαστική ματιά στην παλιά μπλε φούστα της Χουάνα, είδαν τα σκισίματα στο σάλι της, υπολόγισαν την αξία της πράσινης κορδέλας στις πλεξούδες της, διάβασαν την ηλικία της κουβέρτας του Κίνο και τα χίλια πλυσίματα των ρούχων του και τους κατέταξαν στη φτωχολογιά και πήγαν από κοντά για να δουν σε τι είδους δράμα θα εξελισσόταν η ιστορία. Οι τέσσερις ζητιάνοι της εκκλησίας ήξεραν τα πάντα στην πόλη. Μελετούσαν τις εκφράσεις των νεαρών γυναικών όταν έμπαιναν στο εξομολογητήριο, κι έπειτα πάλι όταν έβγαιναν και διάβαζαν τη φύση της αμαρτίας. Ήξεραν όλα τα μικρά σκάνδαλα και μερικά πολύ μεγάλα εγκλήματα. Κοιμόντουσαν στα πόστα τους, στον ίσκιο της εκκλησιάς κι έτσι κανένας δε μπορούσε να μπει μέσα για παρηγοριά δίχως να το μάθουν. Κι ήξεραν το γιατρό. Ήξεραν την αμάθεια του, τη σκληρότητα του, τη τσιγκουνιά του, τους καημούς του, τ' αμαρτήματα του. Ήξεραν τις αδέξιες εκπτώσεις του και τις μικρές καφετιές δεκάρες που έδινε σφιχτοχέρικα για ελεημοσύνη. Είχαν δει

τα πτώματα των πελατών του να μπαίνουν στην εκκλησία. Και μια και ο όρθρος είχε τελειώσει κι η δουλειά είχε πέσει, ακολούθησαν την πομπή, οι ακούραστοι αυτοί ερευνητές για την τέλεια γνώση των συνανθρώπων τους, για να δουν τι θα έκανε ο χοντρός τεμπέλης γιατρός για ένα άπορο μωρό με δάγκωμα σκορπιού.

Η πομπή έφτασε επιτέλους στη μεγάλη πύλη, στον τοίχο του σπιτιού του γιατρού. "Άκουσαν τα νερά να πιτσιλάνε και τα πουλιά να κελαηδάνε στα κλουβιά και τις σκούπες να σαρώνουν τις πλάκες. Και μύρισαν το καλό μπέικον που τηγάνιζαν στο σπίτι του γιατρού.

Ο Κίνο κοντοστάθηκε για μια στιγμή. Ο γιατρός δεν ήταν από το λαό του. Ο γιατρός αυτός ήταν από μια φυλή που επί τετρακόσια σχεδόν χρόνια έδερνε και ρήμαζε κι έκλεβε και περιφρονούσε τη φυλή του Κίνο, και την τρόμαζε, έτσι που οι ιθαγενείς έρχονταν ταπεινά στην πόρτα. Κι όπως πάντα όταν πλησίαζε κάποιον από τη ράτσα αυτή, ο Κίνο ένιωθε ανίσχυρος και φοβισμένος και θυμωμένος συνάμα. Η οργή κι ο τρόμος πήγαιναν χέρι χέρι. Πιο εύκολο θα το 'βρισκε να σκοτώσει το γιατρό παρά να του μιλήσει, γιατί όλοι της φυλής του γιατρού μιλούσαν σ' όλους της φυλής του Κίνο σα να 'ταν ηλίθια ζώα. Και καθώς ο Κίνο σήκωσε το δεξί του χέρι στο στρογγυλό σιδερένιο κρίκο για να χτυπήσει την πόρτα, η οργή φούντωσε μέσα του, κι η μουσική του εχθρού αντήχησε στ' αυτιά του, και τα χείλια του τραβήχτηκαν γυμνώνοντας τα δόντια του -αλλά το αριστερό του χέρι το σήκωσε για να βγάλει το καπέλο του. Ο σιδερένιος κρίκος βρόντηξε πάνω στην πύλη. Ο Κίνο έβγαλε το καπέλο του και στάθηκε να περιμένει. Ο Κογιοτίτο βόγκηξε λιγάκι στην αγκαλιά της Χουάνα κι εκείνη τον παρηγόρησε μ' ένα γλυκόλογο. Η πομπή στριμώχτηκε για να βλέπει και ν' ακούει καλύτερα.

Μετά από μια στιγμή η μεγάλη πύλη άνοιξε μερικές ίν-

τσες. Ο Κίνο είδε την πράσινη δροσιά του κήπου και το μικρό σιντριβάνι μέσα από το άνοιγμα. Ο άντρας που τον κοίταζε ήταν από τη δικιά του φυλή. Ο Κίνο του μίλησε με την παλιά γλώσσα. «Το μικρό - το πρωτοπαίδι μας, το φαρμάκωσε σκορπιός» είπε ο Κίνο. «Έχει ανάγκη την τέχνη τον θεραπευτή».

Η πύλη έκλεισε λίγο κι ο υπηρέτης αρνήθηκε να μιλήσει την παλιά γλώσσα. «Μια στιγμούλα» είπε. «Θα πάω να τον πληροφορήσω ο ίδιος» κι έκλεισε την πόρτα κι έσυρε την αμπάρα. Ο ήλιος έριχνε τις σκιές των ανθρώπων κατάμαυρες πάνω στον άσπρο τοίχο.

Στο δωμάτιο του ο γιατρός ανακάθισε στο ψηλό του κρεβάτι. Φορούσε μια παριζιάνικη ρόμπα από κόκκινο μετάξι με νερά που του έπεφτε λίγο στενή στο στήθος τώρα όταν την κούμπωνε. Στα γόνατα του ήταν ένας ασημένιος δίσκος μ' ένα ασημένιο τσαγιερό κι ένα μικρό φλιτζανάκι από πορσελάνη, λεπτή σαν τσόφλι, τόσο λεπτή που φαινόταν γελοίο όταν το έπιανε με το χοντρόχερό του, το σήκωνε με την άκρη του δείκτη και του αντίχειρα κι άπλωνε τ' άλλα τρία δάχτυλα για να μην τον εμποδίζουν. Τα μάτια του στέκονταν σε μικρά σάρκινα μαξιλαράκια και το στόμα του κρεμόταν από τη δυσαρέσκεια. Είχε αρχίσει να παχαίνει πολύ, και η φωνή του είχε βραχνιάσει από το λίπος που σπρωχνόταν στο λαιμό του. Δίπλα του σ' ένα τραπέζι ήταν ένα μικρό ανατολίτικο γκονγκ κι ένα μπολ με τσιγάρα. Η επίπλωση του δωματίου ήταν βαριά και σκούρα και μελαγχολική. Οι πίνακες ήταν θρησκευτικοί, ακόμα κι η μεγάλη χρωματισμένη φωτογραφία της νεκρής γυναίκας του, που, αν οι λειτουργίες που είχε πληρώσει και παραγγείλει μόνη της στη διαθήκη της είχαν τη δύναμη για κάτι τέτοιο, ήταν τώρα στον Παράδεισο. Ο γιατρός είχε ζήσει κάποτε για ένα σύντομο διάστημα στο μεγάλο κόσμο κι ολόκληρη η υπόλοιπη ζωή του ήταν μια ανάμνηση και μια νοσταλγία για τη

Γαλλία. «Αυτό» έλεγε, «ήταν πολιτισμένη ζωή» -εννοώντας ότι με μικρό εισόδημα μπορούσε να συντηρεί μετρέσα και να τρώει σ' εστιατόρια. Γέμισε ένα δεύτερο φλιτζάνι σοκολάτα κι έλιωσε ένα γλυκό μπισκότο με τα δάχτυλα του. Ο υπηρέτης από την πύλη μπήκε από την ανοιχτή πόρτα και στάθηκε περιμένοντας να τον προσέξει ο αφέντης.

«Ναι;» είπε ο γιατρός.

«Είναι ένας Ινδιανάκος με το μωρό του. Λέει ότι το δάγκωσε σκορπιός».

Ο γιατρός ακούμπησε προσεχτικά το φλιτζάνι του πριν αφήσει το θυμό του να ξεσπάσει.

«Δεν έχω τίποτα καλύτερο να κάνω από το να γιατρεύωτσιμπίματα εντόμων στους "Ινδιανάκους"; Γιατρός είμαι, όχι κτηνίατρος».

«Ναι, αφέντη» είπε ο υπηρέτης.

«Έχει καθόλου λεφτά;» ζήτησε να μάθει ο γιατρός. «Όχι, ποτέ δεν έχουν λεφτά. Εγώ, μόνο εγώ στον κόσμο πρέπει να δουλεύω τζάμπα -κι έχω βαρεθεί. Δες αν έχει λεφτά!»

Στην πύλη ο υπηρέτης άνοιξε ελάχιστα την πόρτα και κοίταξε τους ανθρώπους που περίμεναν. Κι αυτή τη φορά μίλησε στην παλιά γλώσσα.

«Έχεις λεφτά να πληρώσεις για τη γιατρεία;»

Τώρα ο Κίνο έβαλε το χέρι του σ' ένα μυστικό μέρος, κάπου κάτω από την κουβέρτα του. Έβγαλε ένα χαρτί χιλιοδιπλωμένο. Δίπλα τη δίπλα το ξετύλιξε, μέχρι που στο τέλος φάνηκαν οχτώ μικρά κακοσηματισμένα μαργαριτάρια, άσκημα και γκριζα σαν έλκη, πλατιά και σχεδόν δίχως αξία. Ο υπηρέτης πήρε το χαρτί και έκλεισε πάλι την πόρτα, αλλά αυτή τη φορά δεν έλειψε πολύ. Άνοιξε την πόρτα όσο ακριβώς χρειαζόταν για να δώσει πίσω το χαρτί.

«Ο γιατρός έχει βγει» είπε. «Τον φώναξαν για μια σοβαρή περίπτωση». Κι έκλεισε την πόρτα γρήγορα από τη ντροπή του.

Και τώρα ένα κύμα ντροπής πέρασε σ' όλη την πομπή. Διαλύθηκαν. Οι ζητιάνοι γύρισαν πίσω στα σκαλιά της εκκλησίας, οι χασομέρηδες απομακρύνθηκαν, κι οι γείτονες έφυγαν για να μη βλέπουν το δημόσιο εξευτελισμό του Κίνο.

Ώρα πολλή ο Κίνο στάθηκε μπροστά στην πύλη με τη Χουάνα δίπλα του. Αργά φόρεσε το καπέλο του στο κεφάλι. Κι έπειτα, απροειδοποίητα έδωσε ένα φοβερό χτύπημα στην πύλη με τη γροθιά του. Κοίταξε έκπληκτος το σιασμένο του δέρμα και το αίμα που κυλούσε ανάμεσα στα δάχτυλα του.

2

Η πόλη ήταν χτισμένη στις πλατιές εκβολές ενός ποταμού και τα παλιά κίτρινα ασβεστωμένα κτίρια της αγκάλιαζαν την αμμουδιά. Και στην αμμουδιά ήταν αραγμένα τ' άσπρα και γαλάζια κανό που έρχονταν από το Ναγιαρίτ, κανό διατηρημένα γενιές ολόκληρες από μια σκληρή σαν όστρακο κι αδιάβροχη μπογιά που η κατασκευή της ήταν μυστικό του λαού. Ήταν ψηλά κανό γεμάτα χάρη, με κυρτή πλώρη και πρύμνη κι ενισχυμένα στο κέντρο ώστε να μπορούν να σηκώνουν ένα κατάρτι μ' ένα μικρό τριγωνικό ιστίο.

Η αμμουδιά ήταν κίτρινη άμμος, αλλά στην άκρη του νερού έδινε τη θέση της σε σωρούς από όστρακα ανάκατα με φύκια.

Καβούρια πλατσούριζαν στις τρύπες τους στην άμμο, και στα ρηχά, αστακουδάκια μπαινόβγαιναν στις φωλιές τους στα χαλίκια και την άμμο. Ο βυθός της θάλασσας ήταν γεμάτος πράγματα που σέρνονταν και κολυμπούσαν και φύτρωναν. Καφετιά φύκια κυμάτιζαν στα απαλά ρεύματα και ψηλά πράσινα χόρτα αιωρούνταν πέρα δώθε και πάνω τους κολούσαν τ' αλογάκια της θάλασσας. Τα πιτσιλωτά μποτέτε, τα φαρμακερά ψάρια, φώλιαζαν στο βυθό, πάνω στα φύκια, κι από πάνω τους περνούσαν κολυμπώντας βιαστικά τα ζωηρόχρωμα καβούρια.

Στην αμμουδιά, τα πεινασμένα σκυλιά και τα πεινασμένα γουρούνια της πόλης έψαχναν αδιάκοπα για ό,τι ψόφιο ψάρι ή θαλασσοπούλι είχε φέρει η παλίρροια.

Μόλο που ήταν ακόμα νωρίς, υπήρχε κιόλας μια διάχυτη θολούρα στην ατμόσφαιρα. Το αβέβαιο φως, που άλλα πράγματα τα έκανε να φαίνονται πιο μεγάλα κι άλλα τα έσβηνε εντελώς, κρεμόταν πάνω από ολόκληρο τον Κόλπο, σε σημείο το καθετί να είναι σαν ψεύτικο και να μη μπορείς να έχεις εμπιστοσύνη στα μάτια σου- έτσι η ξηρά και η θάλασσα είχαν τη διαύγεια και συνάμα την αοριστία ενός ονείρου. Ίσως γιαυτό οι άνθρωποι του Κόλπου να έχουν εμπιστοσύνη στα πράγματα του νου και στα πράγματα της φαντασίας, αλλά όχι στα μάτια τους για να υπολογίσουν την απόσταση ή να ξεχωρίσουν κάποιο σαφές περίγραμμα ή οτιδήποτε χρειάζεται ακρίβεια. Στις εκβολές του ποταμού μερικά μαγγρόβια στέκονταν πεντακάθαρα και τηλεσκοπικά προσδιορισμένα, ενώ μια άλλη συστάδα μαγγρόβια ήταν ένας θολός μαυροπράσινος λεκές. Ένα μέρος της μακρινής ακτής εξαφανιζόταν σε μια γυαλάδα που έμοιαζε σα νερό. Δεν υπήρχε βεβαιότητα στην όραση, καμιά απόδειξη ότι αυτό που έβλεπες υπήρχε ή δεν υπήρχε. Κι οι άνθρωποι του Κόλπου πίστευαν ότι παντού έτσι ήταν, και δεν τους φάνταζε παράξενο. Μια μπρούντζινη θολούρα κρεμόταν πάνω από το νερό κι ο ζεστός πρωινός ήλιος τη χτύπαγε κάνοντας την να πάλλεται εκτυφλωτικά.

Τα καλύβια των ψαράδων ήταν στο πίσω μέρος της ακτής και στο δεξί μέρος της πόλης και τα κανό τους ήταν αραγμένα μπροστά σ' αυτή την περιοχή.

Ο Κίνο κι η Χουάνα κατέβηκαν αργά στην αμμουδιά και πλησίασαν το κανό του Κίνο, που ήταν το μοναδικό πολύτιμο πράγμα που είχε στον κόσμο. Ήταν πολύ παλιό. Το είχε φέρει ο παππούς του Κίνο από το Ναγιαρίτ και το είχε χάρισει στον πατέρα του Κίνο, κι έτσι είχε φτάσει στον Κίνο. Ήταν συνάμα περιουσία και πηγή τροφής, γιατί ένας άντρας με βάρκα μπορεί να εγγυηθεί σε μια γυναίκα ότι θα έχει να φάει. Είναι το προπύργιο ενάντια στην πείνα. Και

κάθε χρόνο ο Κίνο καλαφάτιζε το κανό του με τη σκληρή σαν όστρακο μπογιά, με τη μυστική μέθοδο κληρονομημένη κι αυτή από τον πατέρα του. Τώρα πλησίασε το κανό και άγγιξε τρυφερά την πρύμνη όπως έκανε πάντοτε. Άφησε το κοτρόνι του για τις βουτιές και το καλάθι του και τα δυο σκοινιά στην άμμο κοντά στο κανό. Και δίπλωσε την κουβέρτα του και την ακούμπησε στην πλώρη.

Η Χουάνα έβαλε τον Κογιοτίτο πάνω στην κουβέρτα και τοποθέτησε το σάλι της από πάνω του για να μην τον χτυπάει ο ζεστός ήλιος. Ήταν ήσυχος τώρα, αλλά το πρήξιμο στο ώμο του είχε συνεχιστεί στο λαιμό του και κάτω από τ'αυτί του και το πρόσωπο του ήταν πρησμένο και έκαιγε από τον πυρετό. Η Χουάνα πήγε στο νερό και μπήκε μέσα. Μάζεψε μερικά καφετιά φύκια και έκανε ένα πλατύ υγρό κατάπλασμα και το έβαλε πάνω στον πρησμένο ώμο του μωρού, πράγμα που ήταν εξίσου καλό σα γιατρικό και ίσως και καλύτερο απ' ό,τι θα είχε δώσει ο γιατρός. Αλλά το γιατρικό δεν είχε το δικό του κύρος γιατί ήταν απλό και δε στοίχιζε τίποτα. Ο Κογιοτίτο δεν είχε πάθει ακόμα στομαχόπονο. Ίσως η Χουάνα να είχε ρουφήξει έγκαιρα το δηλητήριο, αλλά δεν είχε απαλλαγεί από την ανησυχία για το πρωτοπαίδι της. Δεν είχε προσευχηθεί άμεσα να γίνει καλά το μωρό - είχε προσευχηθεί να βρουν ένα μαργαριτάρι για να πληρώσουν το γιατρό να κάνει καλά το μωρό, γιατί το μυαλό των ανθρώπων επηρεασμένο από τη θολή ατμόσφαιρα του Κόλπου αρνιόταν να λειτουργήσει απλά και συγκεκριμένα.

Τώρα ο Κίνο κι η Χουάνα έσπρωξαν το κανό στην άμμο μέχρι το νερό, κι όταν βούτηξε η πλώρη η Χουάνα μπήκε μέσα, ενώ ο Κίνο έσπρωχνε την πρύμνη και περπατούσε δίπλα του στο ρηχό νερό μέχρι που το σκάφος μπήκε ολόκληρο μέσα και βάλθηκε να τρέμει λίγο πάνω στα κυματάκια. Έπειτα με συντονισμένες κινήσεις η Χουάνα κι ο Κίνο βύ-

θιοαν τα κουπιά τους με τις διπλές λάμες στη θάλασσα, και ίο κανό έσκισε το νερό σφυρίζοντας από την ταχύτητα. Οι άλλοι ψαράδες μαργαριταριών είχαν βγει εδώ και ώρα. Σε λίγες στιγμές ο Κίνο θα τους έβλεπε μαζεμένους στην καταχινιά πάνω από το στρειδότοπο.

Το φως φιλτραριζόταν μέσα από το νερό μέχρι το στρειδότοπο όπου τα στρείδια ήταν αγχιστρωμένα στο βυθό, ανάμεσα σε άλλα, σπασμένα ή ανοιγμένα. Αυτός ήταν ο στρειδότοπος που είχε κάνει το βασιλιά της Ισπανίας ισχυρό στην Ευρώπη παλιότερα, τον είχε βοηθήσει να πληρώσει για τους πολέμους τους και να στολίζει τις εκκλησίες για να σώσει την ψυχή του. Γκρίζα στρείδια με κρόσια σα φούστες πάνω στα όστρακα τους, στρείδια σκεπασμένα με κρούστες από πεταλίδες, με κομματάκια φύκια κολλημένα στις φούστες τους και καβουράκια να σκαρφαλώνουν πάνω τους. Κάποιο ατύχημα μπορούσε να συμβεί στα στρείδια αυτά, ένας κόκκος άμμου μπορούσε να σφηνωθεί στις πτυχές των μούσκλων τους και να ερεθίσει τη σάρκα μέχρι που για αυτοπροστασία η σάρκα κάλυπτε τον κόκκο μ' ένα στρώμα λείας λιθόσκονης. Όταν όμως άρχιζε, η σάρκα εξακολουθούσε να τυλίγει το ξένο σώμα μέχρι που ελευθεωνόταν από κάποια παλιρροιακή αναταραχή ή μέχρι που το στρείδι καταστρεφόταν. Αιώνες τώρα οι άντρες βουτούσαν και ξεκολλούσαν τα στρείδια από τον τόπο τους και τα 'σκιζαν, ψάχνοντας για τους κόκκους της άμμου. Κοπάδια ψαριών ζούσαν κοντά στο στρειδότοπο για να βρίσκονται κοντά στα στρείδια που πέταγαν οι άντρες και να δαγκώνουν τα γυαλιστερά εσωτερικά των οστράκων. Αλλά τα μαργαριτάρια ήταν ατυχήματα, και το να βρεις ένα ήταν τύχη, ένα χαϊδεμα στην πλάτη από το Θεό ή τους θεούς ή και τους δυο.

Ο Κίνο είχε δύο σκοινιά, ένα δεμένο σ' ένα βαρύ κοτρόνι και ένα σ' ένα καλάθι. Έβγαλε το πουκάμισο του και το παν-

τελόني του κι ακούμπησε το καπέλο του στον πάτο του κανό. Το νερό ήταν λείο σα λάδι. Πήρε το κοτρόνι του με το ένα χέρι και το καλάθι του με το άλλο και γλίστρησε με τα πόδια μπροστά πάνω από την κουπαστή και το κοτρόνι τον τράβηξε στο βυθό. Οι φυσαλίδες ανέβηκαν πίσω του μέχρι που το νερό καθάρισε και μπόρεσε να δει. Πάνω, η επιφάνεια του νερού ήταν ένας φωτεινός κυματιστός καθρέφτης κι έβλεπε τους πάτους των κανό να τον τρυπάνε.

Ο Κίνο κινιόταν με προφυλάξεις έτσι ώστε να μη σκοτεινιάσει το νερό από τη λάσπη ή την άμμο. Γάντζωσε το πόδι του στη θηλιά της κοτρόνας του και τα χέρια του δούλευαν γρήγορα, ξεκολλώντας τα στρείδια, άλλα ένα ένα, άλλα πολλά μαζί σε τσαμπιά. Τα έβαζε στο καλάθι του. Σε μερικά σημεία τα στρείδια ήταν κολλημένα το ένα πάνω στ' άλλο, έτσι που έβγαιναν όλα μαζί.

Λοιπόν, ο λαός του Κίνο είχε τραγουδήσει όλα όσα είχαν συμβεί ή υπήρχαν. Είχαν κάνει τραγούδια για τα ψάρια, για τη φουρτουνιασμένη θάλασσα και την ήρεμη θάλασσα, για το φως και το σκοτάδι και τον ήλιο και τό φεγγάρι και τα τραγούδια βρίσκονταν όλα μέσα στην ψυχή του Κίνο και του λαού του -όλα τα τραγούδια που είχαν τραγουδηθεί ποτέ, ακόμα και τα ξεχασμένα. Και καθώς γέμιζε το καλάθι του, το τραγούδι βρισκόταν τώρα μέσα στον Κίνο και ο ρυθμός του τραγουδιού ήταν η καρδιά του που σφυροκοπούσε καθώς έτρωγε το οξυγόνο από την ανάσα που κράταγε, και η μελωδία του τραγουδιού ήταν το γκριζοπράσινο νερό και τα ζωάκια που περνούσαν τρέχοντας και τα σύννεφα από ψάρια που πηγαινοέρχονταν δίπλα του και χάνονταν. Αλλά μέσα στο τραγούδι υπήρχε ένα μυστικό μικρό εσωτερικό τραγούδι, σχεδόν ανεπαίσθητο, αλλά πάντα παρόν, γλυκό και μυστικό και σταθερό, που κρυβόταν σχεδόν στην αντίστιξη της μελωδίας κι αυτό ήταν το Τραγούδι του Μαργαριταριού που Ίσως να Υπήρχε γιατί κάθε όστρακο

που έπεφτε στο καλάθι θα μπορούσε να περιέχει ένα μαργαριτάρι. Οι πιθανότητες ήταν εναντίον του, αλλά η τύχη κι οι θεοί ίσως να 'ταν μαζί του. Και στο κανό από πάνω του ο Κίνο ήξερε ότι η Χουάνα έκανε τα ξόρκια της με το πρόσωπο άκαμπτο και τους μυς της σφιγμένους για να πιέσουν την τύχη, να απαγγιστώσουν την τύχη από τα χέρια του θεού. γιατί τους χρειαζόταν η τύχη για τον πρησμένο ώμο του Κογιωτίτο. Κι επειδή η ανάγκη ήταν μεγάλη κι η λαχτάρα ήταν μεγάλη, η μικρή μυστική μελωδία του μαργαριταριού που ίσως να υπήρχε ήταν πιο δυνατή εκείνο το πρωί. Ολόκληρες φράσεις του έρχονταν καθαρά κι απαλά μέσα στο Τραγούδι του Βυθού.

Ο Κίνο, περήφανος και νέος και γερός, μπορούσε να μείνει κάτω πάνω από δυο λεπτά δίχως προσπάθεια, κι έτσι δούλευε αβίαστα, διαλέγοντας τα μεγαλύτερα όστρακα. Επειδή τα είχαν ενοχλήσει τα όστρακα ήταν σφιχτά κλεισμένα. Λίγο στα δεξιά του προεξείχε ένας λοφίσκος από βράχια, σκεπασμένος με νεαρά στρείδια που δεν ήταν ακόμα έτοιμα. Ό Κίνο πέρασε δίπλα από το λοφίσκο, κι έπειτα, πλάι του, κάτω από μια προεξοχή, είδε ένα πολύ μεγάλο στρείδι, που ήταν μόνο του, κι όχι σκεπασμένο με άλλα αδέρφια. Το όστρακο ήταν λίγο ανοιχτό, γιατί η προεξοχή προστάτευε το παμπάλαιο αυτό στρείδι, και στο μούσγλο που έμοιαζε με χέιλι ο Κίνο είδε μια φαντασμαγορική λάμψη κι έπειτα το όστρακο έκλεισε. Η καρδιά του χτύπησε ένα βαρύ ρυθμό και η μελωδία τού πιθανού μαργαριταριού στρίγκλισε στ' αυτιά του. Αργά ξεκόλλησε με τη βία το στρείδι και το κράτησε σφιχτά στο στήθος του. Ελευθέρωσε το πόδι του από τη θηλιά της κοτρόνας του, και το κορμί του ανέβηκε στην επιφάνεια και τα μαύρα του μαλλιά γυάλισαν στη λιακάδα. Έσκυψε πάνω από το πλάι του κανό και ακούμπησε το στρείδι στον πάτο.

Έπειτα η Χουάνα κράτησε τη βάρκα σταθερή μέχρι να

σκαρφαλώσει μέσα. Τα μάτια του έλαμπαν από την ταραχή, αλλά από φιλότιμο τράβηξε το κοτρόνι του κι έπειτα το καλάθι με τα στρείδια και τα έφερε μέσα. Η Χουάνα ένιωσε την ταραχή του και προσποιήθηκε ότι κοίταζε αλλού. Δεν είναι καλό να θέλεις πάρα πολύ κάτι. Καμιά φορά διώχνεις έτσι την τύχη. Πρέπει να το θέλεις ακριβώς όσο πρέπει, και πρέπει να είσαι πολύ διακριτικός με το Θεό ή τους θεούς. Αλλά η Χουάνα σταμάτησε ν' ανασαίνει. Πολύ προσεχτικά ο Κίνο άνοιξε το κοντό γερό σουγιά του. Κοίταξε σκεφτικά το καλάθι. Ίσως να 'ταν προτιμότερο ν' ανοίξει τελευταίο *Το Στρείδι*. Πήρε ένα μικρό στρείδι από το καλάθι, έκοψε το μούσκλο, έψαξε τις πτυχές της σάρκας, και το πέταξε στο νερό. Τότε φάνηκε να βλέπει το μεγάλο μαργαριτάρι για πρώτη φορά. Κάθισε στις φτέρνες του στον πάτο του κανό, πήρε το όστρακο και το περιεργάστηκε. Οι ραβδώσεις έλαμπαν μαύρες και καφετιές και μόνο μερικές πολύ μικρές πεταλίδες ήταν κολλημένες στο όστρακο. Τώρα ο Κίνο δεν είχε διάθεση να τ' ανοίξει. Αυτό που είχε δει, ήξερε, ίσως να ήταν μια αντανάκλαση, ένα κομμάτι όστρακο που είχε μπει μέσα στο μεγαλύτερο όστρακο τυχαία ή μια τέλεια παραίτηση. Στον Κόλπο αυτό του αβέβαιου φωτός οι παρουσιάσεις ήταν περισσότερες από τις πραγματικότητες.

Τα μάτια της Χουάνα ήταν όμως καρφωμένα πάνω του κι εκείνη δε μπορούσε να περιμένει. Έβαλε το χέρι της πάνω στο σκεπασμένο κεφάλι του Κογιοτίτο. «Άνοιξε το» είπε σιγανά.

Ο Κίνο γλίστρησε επιδέξια το σουγιά του στο χείλος του όστρακου. Μέσα από το σουγιά ένιωθε το μούσκλο να σφίγγεται και να σκληραίνει. Χρησιμοποίησε τη λεπίδα σα μοχλό και το μούσκλο που έκλεινε χώρισε και το όστρακο διαλύθηκε. Η σάρκα σα χέλι ζάρωσε κι έπειτα ηρέμησε. Ο Κίνο σήκωσε τη σάρκα, και το είδε, το μεγάλο μαργαριτάρι, τέλειο σαν το φεγγάρι. Αιχμαλώτισε το φως και το διύλισε

και το 'στείλε πίσω σε μια ασημένια λάμψη. Ήταν μεγάλο σαν αυγό γλάρου. Ήταν το μεγαλύτερο μαργαριτάρι στον κόσμο.

Της Χουάνα της κόπηκε η ανάσα και της ξέφυγε ένα μικρο βογκητό. Και για τον Κίνο η μουσική μελωδία του πιθανού μαργαριταριού ξέσπασε καθάρια και πανέμορφη, πλούσια και ζεστή και γλυκιά, αστραφτερή και θριαμβευτική. Στην επιφάνεια του μεγάλου μαργαριταριού έβλεπε μορφές ονείρου. Πήρε το μαργαριτάρι από την ετοιμοθάνατη σάρκα και το κράτησε στην παλάμη του και το γύρισε ανάποδα και είδε ότι η καμπύλη του ήταν τέλεια. Η Χουάνα πλησίασε για να το κοιτάξει μέσα στο χέρι του, κι ήταν το χέρι που είχε βροντήξει την πόρτα του γιατρού κι η σκιωμένη σάρκα είχε γίνει λευκόγκριξη από το νερό.

Ενοστικτώδικα η Χουάνα πλησίασε τον Κογιωτίτο εκεί που ήταν ξαπλωμένος πάνω στην κουβέρτα του πατέρα του. Σήκωσε το κατάπλασμα από φύκια και κοίταξε τον ώμο. «Κίνο» στρίγκλισε.

Εκείνος κοίταξε πέρα από το μαργαριτάρι του και είδε ότι το πρήξιμο είχε αρχίσει να φεύγει από τον ώμο του μωρού, το φαρμάκι τραβιόταν από το κορμί του. Τότε η γροθιά του Κίνο έκλεισε γύρω από το μαργαριτάρι κι η συγκίνηση του ξέσπασε. Έριξε το κεφάλι του πίσω και ούρλιαξε. Τα μάτια του γύρισαν προς τα πάνω και έβγαλε κραυγές και το κορμί του είχε τεντωθεί. Οι άντρες στ' άλλα κανό σήκωσαν ξαφνιασμένοι τα μάτια, κι έπειτα βύθισαν τα κουπιά τους στη θάλασσα κι όρμησαν στο κανό του Κίνο.

3

Οι πόλεις είναι κάπως σα ζωντανά όντα. Οι πόλεις έχουν νευρικό σύστημα και κεφάλι και ώμους και πόδια. Η κάθε πόλη είναι κάτι ξεχωριστό από κάθε άλλη πόλη, κι έτσι δεν υπάρχουν δυο όμοιες πόλεις. Κι οι πόλεις συγκινούνται. Πώς τα νέα ταξιδεύουν σε μια πόλη είναι ένα μυστήριο που δε λύνεται εύκολα. Τα νέα μοιάζουν να κινούνται πιο γρήγορα απ' όσο μπορούν να τρέξουν τ' αγοράκια για να τα πουν, πιο γρήγορα απ' όσο μπορούν να τα φωνάξουν οι γυναίκες πάνω από τους φράχτες.

Πριν ο Κίνο κι η Χουάνα κι οι άλλοι ψαράδες φτάσουν στην καλύβα του Κίνο, τα νεύρα της πόλης έσφυζαν και πάλλονταν από το νέο -ο Κίνο είχε βρει Το Μαργαριτάρι του Κόσμου. Πριν τα λαχανιασμένα αγοράκια προλάβουν να προφέρουν τα λόγια, οι μανάδες τους το είχαν μάθει. Το νέο συνέχισε το δρόμο του πέρα από τις καλύβες και ξέσπασε σ' ένα αφρισμένο κύμα στην πόλη της πέτρας και του γύψου. Έφτασε στον παλά που περπατούσε στον κήπο του, κι έβαλε ένα σκεφτικό βλέμμα στα μάτια του και μια θύμηση ορισμένων επισκευών που έπρεπε να γίνουν στην εκκλησία. Αναρωτήθηκε πόσο ν' άξιζε το μαργαριτάρι. Κι αναρωτήθηκε αν είχε βαφτίσει το μωρό του Κίνο, ή αν τον είχε καν παντρέψει. Το νέο έφτασε στους μαγαζάτορες, και κοίταξαν τα αντρικά ρούχα που δεν πουλιόνταν και πολύ τελευταία.

Το νέο έφτασε στο γιατρό εκεί που καθόταν με μια γυναί-

χα που η αρρώστια της ήταν η ηλικία, μόνο που ούτε κείνη ούτε ο γιατρός δεν ήθελαν να το παραδεχτούν. Κι όταν έγινε σαφές ποιος ήταν ο Κίνο, ο γιατρός έγινε αυστηρός και συνετός ταυτόχρονα. «Είναι πελάτης μου» είπε ο γιατρός. -Παρακολουθώ το παιδί του που το τσίμπησε σκορπιός». Και τα μάτια του γιατρού γύρισαν λίγο προς τα πάνω μέσα στα μαξιλαράκια τους και σκέφτηκε το Παρίσι. Θυμόταν το δωμάτιο όπου είχε ζήσει εκεί σαν ένα μεγάλο και πολυτελές διαμέρισμα, και θυμόταν τη γυναίκα με το σκληρό πρόσωπο που είχε ζήσει μαζί του σαν ένα όμορφο και καλοσυνάτο κορίτσι, μόλο που δεν ήταν κανένα απ' όλα αυτά τα πράγματα. Ο γιατρός κοίταξε πέρα από τη γριά ασθενή του και είδε τον εαυτό του, να κάθεται σ' ένα εστιατόριο στο Παρίσι κι ένα γκαρσόνι ν' ανοίγει ένα μπουκάλι κρασί.

Το νέο έφτασε νωρίς στους ζητιάνους μπροστά στην εκκλησία, και τους έκανε να χαχανίσουν λιγάκι από τη χαρά, γιατί ήξεραν ότι δεν υπάρχει πιο απλόχερης άνθρωπος στον κόσμο από το φτωχό που άνοιξε ξαφνικά η τύχη του.

Ο Κίνο βρήκε το Μαργαριτάρι του Κόσμου. Στην πόλη, σε μικρά γραφεία, κάθονταν οι άντρες που αγόραζαν μαργαριτάρια από τους ψαράδες. Περίμεναν στις καρέκλες τους μέχρι που έρχονταν τα μαργαριτάρια και έπειτα κακάριζαν και τσακώνονταν και φώναζαν και φοβέριζαν μέχρι που έφταναν στην πιο χαμηλή τιμή που δεχόταν ο ψαράς. Υπήρχε όμως μια τιμή κάτω από την οποία δεν τολμούσαν να πέσουν γιατί είχε τύχει ένας ψαράς σε απόγνωση να χάρισει τα μαργαριτάρια του στην εκκλησία. Κι όταν τέλειωνε η αγορά, οι αγοραστές εκείνοι κάθονταν μόνοι και τα δάχτυλα τους έπαιζαν ανήσυχα με τα μαργαριτάρια, και εύχονταν να 'ταν δικά τους. Γιατί δεν υπήρχαν στ' αλήθεια πολλοί αγοραστές -υπήρχε μόνο ένας, και είχε τους πρύτερους αυτούς σε χωριστά γραφεία για να δίνει την εντύπωση του ανταγωνισμού. Τα νέα έφτασαν στους άντρες αυ-

τους, και τα μάτια τους στένεψαν, και οι άκρες των δαχτύλων τους τους έκαψαν λίγο, κι ο καθένας σκέφτηκε ότι το αφεντικό δε θα ζούσε αιώνια και κάποιος θα έπρεπε να πάρει τη θέση του. Κι ο καθένας σκέφτηκε πως με λίγο κεφάλαιο θα μπορούσε να κάνει ένα καινούργιο ξεκίνημα.

Κάθε λογίων άνθρωποι ενδιαφέρθηκαν για το μαργαριτάρι του Κίνο -άνθρωποι με πράγματα για πούλημα και άνθρωποι που ήθελαν κάποια χάρη. Ο Κίνο είχε βρει το Μαργαριτάρι του Κόσμου. Η ουσία του μαργαριταριού ανακατευόταν με την ουσία των ανθρώπων κι έβγαινε ένα αλλόκοτο σκούρο κατακάθι. Όλοι οι άνθρωποι συγγένησαν ξαφνικά με το μαργαριτάρι του Κίνο, και το μαργαριτάρι του Κίνο μπήκε στα όνειρα, τους λογαριασμούς, τα σχέδια, τα προγράμματα, το μέλλον, τις ευχές, τις ανάγκες, τις λαχτάρες, τις πείνες του καθενός, και μόνο ένας άνθρωπος στεκόταν εμπόδιο κι αυτός ήταν ο Κίνο, έτσι που κατά περιεργο τρόπο έγινε εχθρός του καθενός. Τα νέα ανακίνησαν κάτι άπειρα μαύρο και κακό στην πόλη· το μαύρο απόσταγμα ήταν σαν το σκορπιό, ή σαν την πείνα στο άρωμα του φαγητού ή σαν τη μοναξιά όταν σου αρνιούνται την αγάπη. Οι φαρμακεροί σάκοι της πόλης άρχισαν να κατασκευάζουν φαρμάκι, κι η πόλη φούσκωσε και πρήστηκε από την πίεση του.

Ο Κίνο κι η Χουάνα όμως δεν τα 'ξεραν αυτά τα πράγματα. Επειδή ήταν ευτυχισμένοι και συγκινημένοι, νόμιζαν ότι όλοι συμμερίζονταν τη χαρά τους. Ο Χουάν Τομάς κι η Απολόνια τη συμμερίζονταν, κι ήταν κι αυτοί κόσμος. Το απόγευμα, όταν ο ήλιος είχε περάσει τα βουνά της Χερσονήσου για να βυθιστεί στη θάλασσα, ο Κίνο κάθισε ανακούρκουδα μπροστά στο σπίτι του με τη Χουάνα δίπλα του. Κι η καλύβα ήταν γεμάτη γείτονες. Ο Κίνο κρατούσε το μεγάλο μαργαριτάρι στο χέρι του κι ήταν ζεστό και ζωντανό στη χούφτα του. Και η μουσική του μαργαριταριού είχε γί-

νει ένα με τη μουσική της οικογένειας έτσι που η μια ομόρφαινε την άλλη. Οι γείτονες κοίταζαν το μαργαριτάρι στο χέρι του Κίνο κι αναρωτιόνταν πώς τόση τύχη μπορούσε να έρθει σ' οποιονδήποτε.

Κι ο Χουάν Τομάς, που ήταν καθισμένος στα δεξιά του Κίνο, γιατί ήταν αδερφός του, ρώτησε, «Τι θα κάνεις τώρα που έγινες πλούσιος;»

Ο Κίνο κοίταξε το μαργαριτάρι του, κι η Χουάνα κατέβασε τις βλεφαρίδες και ταχτοποιήσε το σάλι της έτσι που να σκεπάζει το πρόσωπο της για να μη φαίνεται η συγκίνηση της. Και στο πυράκτωμα του μαργαριταριού σχηματίστηκαν οι εικόνες των πραγμάτων που το μυαλό του Κίνο είχε σκεφτεί στο παρελθόν και που είχε απαρνηθεί σαν αδύνατα. Στο μαργαριτάρι είδε τη Χουάνα και τον Κογιωτίτο και τον εαυτό του να στέκονται και να γονατίζουν στην αγία τράπεζα και να παντρεύονται τώρα που μπορούσαν να πληρώσουν. Μίλησε σιγανά, «Θα παντρευτούμε -στην εκκλησία».

Στο μαργαριτάρι είδε πώς ήταν ντυμένοι -η Χουάνα μ' ένα σάλι τόσο καινούργιο που ήταν ατσάκιστο και καινούργια φούστα και κάτω από τη μακριά φούστα ο Κίνο έβλεπε ότι φορούσε παπούτσια. Ήταν στο μαργαριτάρι -η εικόνα έλαμπε εκεί. Ο ίδιος ήταν ντυμένος με καινούργια άσπρα ρούχα, και κρατούσε καινούργιο καπέλο -όχι από ψάθα αλλά από λεπτή μαύρη τσόχα -και φορούσε κι εκείνος παπούτσια -όχι σανδάλια αλλά παπούτσια με κορδόνια. Ο Κογιωτίτο όμως -εκείνος ήταν- φορούσε μπλε ναυτικό κοστούμι από την Αμερική κι ένα ναυτικό κασκέτο από κείνα που είχε δει κάποτε ο Κίνο όταν ένα γιοτ είχε αράξει στον Κόλπο. Όλα αυτά τα πράγματα ο Κίνο τα είδε στο σπιλινό μαργαριτάρι και είπε, «Θα πάρουμε καινούργια ρούχα».

Κι η μουσική του μαργαριταριού υψώθηκε σα συγχορδία από τρομπέτες στ' αυτιά του.

Κι έπειτα στην όμορφη γκριζα επιφάνεια του μαργαριταριού ήρθαν τα μικρά πράγματα που ήθελε ο Κίνο: ένα καμάκι για ν' αντικαταστήσει εκείνο που είχε χάσει πριν από ένα χρόνο, ένα καινούργιο σιδερένιο καμάκι μ' έναν κρίκο στην άκρη του κονταριού· και -το μυαλό του με δυσκολία έκανε το άλμα- ένα τουφέκι -αλλά γιατί όχι, μια και ήταν τόσο πλούσιος. Κι ο Κίνο είδε τον Κίνο στο μαργαριτάρι, τον Κίνο να κρατάει μια καραμπίνα Γουιντσέστερ. Ήταν τρελά όνειρα και πολύ ευχάριστα. Τα χείλια του κουνήθηκαν δισταχτικά, «Ένα τουφέκι» είπε. «Ίσως ένα τουφέκι».

Το τουφέκι ήταν εκείνο που έσπασε τους φραγμούς. Αυτό ήταν κάτι το αδύνατο, κι αν μπορούσε να σκεφτεί ότι θ' αποκτούσε τουφέκι, γκρέμιζε πια ολόκληρους ορίζοντες και μπορούσε να προχωρήσει. Γιατί λένε ότι οι άνθρωποι δεν είναι ποτέ ικανοποιημένοι, ότι τους δίνεις ένα πράγμα και θέλουν κάτι ακόμα. Κι αυτό το λένε υποτιμητικά, ενώ είναι ένα από τα μεγαλύτερα ταλέντα του ανθρώπινου είδους κι εκείνο που το έκανε ανώτερο από τα ζώα που είναι ικανοποιημένα μ' αυτά που έχουν.

Οι γείτονες, στριμωγμένοι και σιωπηλοί μέσα στο σπίτι, κούνησαν τα κεφάλια τους με τις τρελές του φαντασιώσεις. Κι ένας άντρας πίσω πίσω μουρμούρισε, «Τουφέκι. Θα πάρει τουφέκι».

Αλλά η μουσική του μαργαριταριού αντηχούσε θριαμβευτικά στην ψυχή του Κίνο. Η Χουάνα σήκωσε τα μάτια, και είχαν γουρλώσει με το θάρρος του Κίνο και με τη φαντασία του. Μια ηλεκτρική δύναμη τον είχε πλημμυρίσει τώρα που είχαν ανοίξει οι ορίζοντες. Στο μαργαριτάρι είδε τον Κογιοτίτο να κάθεται σ' ένα μικρό θρανίο σ' ένα σχολείο, ακριβώς όπως το είχε δει μια φορά ο Κίνο από μια ανοιχτή πόρτα. Κι ο Κογιοτίτο φορούσε σακάκι, και άσπρο κολάρο και πλατιά μεταξωτή γραβάτα. Επιπλέον, ο Κογιοτίτο έγραφε πάνω σ' ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί. Ο Κίνο κοίταξε

άγρια τους γείτονες τους. «Ο γιος μου θα πάει σχολείο» είπε κι οι γείτονες σώπασαν. Η Χουάνα νόμιζε ότι θα της κοπεί η ανάσα. Τα μάτια της γυάλιζαν καθώς τον κοίταζε και κοίταξε βιαστικά τον Κογιοτίτο στην αγκαλιά της για να δει αν αυτό ήταν δυνατόν.

Το πρόσωπο του Κίνο όμως έλαμπε σαν του προφήτη. «Ο γιος μου θα διαβάξει και θ' ανοίγει τα βιβλία, κι ο γιος μου θα γράφει και θα ξέρει τη γραφή. Κι ο γιος μου θα κάνει αριθμούς, κι αυτά τα πράγματα θα μας κάνουν ελεύθερους γιατί εκείνος θα έχει γνώση -θα έχει γνώση και μέσα από κείνον θα έχουμε γνώση κι εμείς». Και στο μαργαριτάρι ο Κίνο είδε τον εαυτό του και τη Χουάνα να κάθονται δίπλα στη φωτιά στην καλύβα, ενώ ο Κογιοτίτο διάβαζε από ένα μεγάλο βιβλίο. «Αυτό θα κάνει το μαργαριτάρι» είπε ο Κίνο. Και ποτέ δεν είχε πει τόσα λόγια στη ζωή του. Και ξαφνικά φοβήθηκε τις κουβέντες του. Έσφιξε τη γροθιά του γύρω από το μαργαριτάρι και του έκοψε το φως. Ο Κίνο φοβόταν όπως φοβάται ο άνθρωπος που λέει, «θα το κάνω», δίχως να ξέρει.

Τώρα οι γείτονες κατάλαβαν ότι είχαν σταθεί μάρτυρες σ' ένα μεγάλο θαύμα. Κατάλαβαν ότι ο χρόνος τώρα θα μετρούσε από το μαργαριτάρι του Κίνο, κι ότι θα συζητούσαν τη στιγμή αυτή για πολλά χρόνια. Αν τα πράγματα αυτά συνέβαιναν, θα διηγούνταν πώς ήταν ο Κίνο και τι είχε πει, και πώς γυάλιζαν τα μάτια του, και θα 'λεγαν, «Ήταν ένας άνθρωπος μεταρσιωμένος. Κάποια δύναμη του είχε δοθεί, κι εκεί άρχισε. Βλέπετε τι μεγάλος άντρας που έγινε, αρχινώντας από τη στιγμή εκείνη. Και το είδα με τα μάτια μου».

Κι αν τα σχέδια του Κίνο αποτύχαιναν, οι ίδιοι αυτοί γείτονες θα έλεγαν, «Εκεί άρχισε. Μια ανόητη τρέλα τον πλημμύρισε έτσι που μίλησε ανόητα λόγια. Ο Θεός να μας φυλάει από τέτοια πράγματα. Ναι, ο Θεός τιμώρησε τον Κίνο γιατί επαναστάτησε ενάντια στην τάξη των πραγμά-

των. Βλέπετε τι απέγινε. Κι είδα με τα μάτια μου τη στιγμή που τον εγκατέλειψε η λογική του».

Ο Κίνο κοίταξε το κλεισμένο του χέρι και είχαν ξεραθεί τα γδαρσιματά στους κόμπους της γροθιάς του και τον έτσουζαν εκεί που είχε βροντήξει την πύλη.

Τώρα ερχόταν το σούρουπο. Κι η Χουάνα τύλιξε το σάλι της κάτω από το μωρό έτσι που κρεμόταν πάνω στο γοφό της, και πήγε στο λάκκο με τη φωτιά και ξέθαψε ένα κάρβουνο από τις στάχτες και έσπασε μερικά κλαδάκια από πάνω κι έκανε αέρα να ζωντανέψει η φλόγα. Οι μικρές φλόγες χόρευαν πάνω στα πρόσωπα των γειτόνων. Ήξεραν ότι έπρεπε να πάνε σπίτι τους για φαγητό, αλλά δεν έδειχναν προθυμία να φύγουν.

Είχε σχεδόν σκοτεινιάσει, κι η φωτιά της Χουάνα έριχνε σκιές στους τοίχους όταν ήρθε μέσα ο ψίθυρος, που πέραγε από στόμα σε στόμα. «Έρχεται ο Πάτερ -έρχεται ο παπάς». Οι άντρες ξεσκέπασαν τα κεφάλια τους και έκαναν πίσω, κι οι γυναίκες μάζεψαν τα σάλια τους γύρω από τα πρόσωπα τους και χαμήλωσαν τα μάτια. Ο Κίνο κι ο Χουάν Τομάς, ο αδερφός του, σηκώθηκαν όρθιοι. Ο παπάς μπήκε μέσα -έναν γκριζομάλλης άντρας που είχε αρχίσει να γερνάει, με γερασμένο δέρμα και νεανικά διαπεραστικά μάτια. Παιδιά, θεωρούσε τους ανθρώπους αυτούς, και τους φερόταν σαν παιδιά.

«Κίνο» είπε σιγανά, «έχεις τ' όνομα ενός μεγάλου άντρα -κι ενός μεγάλου Πατέρα της Εκκλησίας». Το έκανε ν' ακούγεται σαν ευλογία. «Ο συνονόματος σου δάμασε την έρημο και γλύκανε το νου του λαού σου, το ήξερες αυτό; Το γράφουν τα βιβλία».

Ο Κίνο έριξε μια γρήγορη ματιά στο κεφάλι του Κογιότιτο, εκεί που ήταν κρεμασμένος στο γοφό της Χουάνα. Μια μέρα, έλεγε το μυαλό του, το αγόρι τούτο θα ξέρει ποια πράγματα ήταν στα βιβλία και ποια πράγματα δεν ήταν. Η

μουσική είχε φύγει από το κεφάλι του Κίνο, αλλά τώρα, αραιά, αργά, η μελωδία του πρωινού, η μουσική του κακού, του εχθρού αντήχησε, αλλά ήταν αμυδρή και αδύναμη. Κι ο Κίνο κοίταξε τους γείτονες του για να δει ποιος θα μπορούσε να είχε φέρει μέσα αυτό το τραγούδι.

Ο παπάς όμως μιλούσε πάλι. «Έμαθα ότι βρήκες μια μεγάλη περιουσία, ένα μεγάλο μαργαριτάρι».

Ο Κίνο άνοιξε το χέρι του και το άπλωσε, και του ιερέα του κόπηκε λίγο η ανάσα με το μέγεθος και την ομορφιά του μαργαριταριού. Κι έπειτα είπε, «Ελπίζω ότι θα θυμηθείς να ευχαριστήσεις, τέκνον μου, Εκείνον που σου έδωσε αυτό το θησαυρό, και να προσευχηθείς για καθοδήγηση στο μέλλον».

Ο Κίνο κούνησε αμίλητος το κεφάλι, κι η Χουάνα είπε σιγανά. «Θα το κάνουμε, Πάτερ. Και θα παντρευτούμε τώρα. Το είπε ο Κίνο». Κοίταξε τους γείτονες για επιβεβαίωση, κι εκείνοι κούνησαν επίσημα το κεφάλι.

Ο ιερέας είπε, «Είναι ευχάριστο να βλέπει κανείς ότι οι πρώτες σας σκέψεις είναι καλές σκέψεις. Ο Θεός να σας ευλογεί, τέκνα μου». Έκανε μεταβολή κι έφυγε ήσυχα, κι οι άνθρωποι τον άφησαν να περάσει.

Αλλά το χέρι του Κίνο έκλεισε πάλι σφιχτά γύρω από το μαργαριτάρι, και έριχνε γύρω του ματιές γεμάτες υποψία, γιατί το κακό τραγούδι ήταν στ' αυτιά του, τσιρίζοντας ενάντια στη μουσική του μαργαριταριού.

Οι γείτονες ξεκίνησαν για τα σπίτια τους κι η Χουάνα κάθισε δίπλα στη φωτιά κι έβαλε την πήλινη χύτρα με τα βραστά φασόλια πάνω στη μικρή φλόγα. Ο Κίνο πήγε στο κατώφλι και κοίταξε έξω. Όπως πάντα, μύριζε τον καπνό από πολλές φωτιές κι έβλεπε τα θολά αστέρια κι ένιωθε την υγρασία του νυχτερινού αέρα και σκέπασε τη μύτη του για να τον αποφύγει. Ο αδύνατος σκύλος τον πλησίασε και τινάχτηκε για να τον χαιρετήσει σα λάβαρο που το φυσούσε ο

αγέρας, κι ο Κίνο τον κοίταξε και δεν τον είδε. Είχε ανοίξει τους ορίζοντες κι είχε βρεθεί σ' έναν κρύο και μοναχικό τόπο. Ένωθε μόνος κι απροσπάτετος, και τα τριζόνια και τα βατράχια που έκρωζαν έμοιαζαν να φέρνουν τη μελωδία του κακού. Ο Κίνο ανατρίχιασε λίγο και τράβηξε την κουβέρτα του πιο σφιχτά πάνω στη μύτη του. Είχε το μαργαριτάρι ακόμα στο χέρι του, σφιχτά κλεισμένο στην παλάμη του, κι ήταν ζεστό και λείο πάνω στο πετσί του.

Πίσω του άκουσε τη Χουάνα να πλάθει τις πίτες για να τις βάλει πάνω στο πήλινο ταψί. Ο Κίνο ένιωσε όλη τη ζεστασιά και την ασφάλεια της οικογένειας του πίσω του, και το Τραγούδι της Οικογένειας ήρθε από πίσω του σα ρουθύνισμα γατιού. Αλλά τώρα, λέγοντας πώς θα ήταν το μέλλον του, το είχε πλάσει. Το σχέδιο είναι αληθινό πράγμα, και τα πράγματα που προβάλλεις τα νιώθεις. Όταν έχεις κάνει ένα σχέδιο και το έχεις οραματιστεί, γίνεται πραγματικότητα μαζί με άλλες πραγματικότητες -που ποτέ δεν καταστρέφεται αλλά εύκολα απειλείται. Έτσι το μέλλον του, Κίνο ήταν αληθινό, αλλά αφού το είχε στήσει, άλλες δυνάμεις είχαν στηθεί για να το καταστρέψουν, κι αυτό το ήξερε, και γι' αυτό έπρεπε να ετοιμαστεί για να αντιμετωπίσει την επίθεση. Και το ήξερε κι αυτό ο Κίνο -ότι οι θεοί δεν αγαπάνε τα σχέδια των ανθρώπων, κι οι θεοί δεν αγαπάνε την επιτυχία εκτός κι αν έρχεται τυχαία. Ήξερε ότι οι θεοί παίρνουν εκδίκηση από έναν άντρα αν πετυχαίνει από δικές του προσπάθειες. Κατά συνέπεια ο Κίνο φοβόταν τα σχέδια, αλλά αφού είχε κάνει ένα, δε μπορούσε να το καταστρέψει πια. Και για ν' αντιμετωπίσει την επίθεση ο Κίνο σκλήραινε κιόλας το πετσί του ενάντια στον κόσμο. Τα μάτια του και το μυαλό του έψαχναν να βρουν τον κίνδυνο πριν εμφανιστεί..·

Καθώς στεκόταν στην πόρτα, είδε δυο άντρες να πλησιάζουν· κι ο ένας τους κρατούσε ένα φανάρι που φώτιζε το

χώμα και τα πόδια των αντρών. Μπήκαν μέσα από το άνοιγμα του φράχτη του Κίνο και πλησίασαν την πόρτα του. Κι ο Κίνο είδε ότι ο ένας ήταν ο γιατρός κι ο άλλος ο υπηρέτης που είχε ανοίξει την πόρτα το πρωί. Τα γδαρσίματα στο δεξί χέρι του Κίνο άρχισαν να τον καίνε όταν είδε ποιοι ήταν.

Ο γιατρός είπε, «Δεν ήμουν εκεί όταν ήρθες το πρωί. Τώρα όμως, με την πρώτη ευκαιρία, ήρθα να δω το μωρό».

Ο Κίνο στεκόταν στην πόρτα, γεμίζοντας την, και το μίσος λύσσαγε κι έκαιγε πίσω από τα μάτια του, κι ο φόβος επίσης, γιατί οι εκατοντάδες χρόνια υποταγής ήταν βαθιά χαραγμένα μέσα του.

«Το μωρό είναι σχεδόν καλά τώρα» είπε απότομα.

Ο γιατρός χαμογέλασε, αλλά τα μάτια του στα λυμφατικά τους μαξιλάρια δε χαμογέλασαν.

Είπε, «Καμιά φορά, φίλε μου, το τσίμπημα του σκορπιού έχει περίεργη εξέλιξη. Υπάρχει μια φαινομενική βελτίωση, κι έπειτα δίχως προειδοποίηση -πουφ!» Σούφρωσε τα χέρια του κι έκανε μια μικρή έκρηξη για να δείξει πόσο γρήγορο μπορούσε να είναι, και μετακίνησε τη μικρή μαύρη ιατρική τσάντα του έτσι που το φως της λάμπας έπεσε πάνω της, γιατί ήξερε ότι η φυλή του Κίνο αγαπάει τα εργαλεία οποιασδήποτε τέχνης και τα εμπιστεύεται. «Καμιά φορά» συνέχισε σε υγρό τόνο ο γιατρός, «καμιά φορά μένει ένα ατροφικό πόδι ή τυφλό μάτι, ή καμπουριασμένη ράχη. Ω, ξέρω το τσίμπημα του σκορπιού, φίλε μου, και μπορώ να το γιατρέψω».

Ο Κίνο ένιωσε την οργή και το μίσος να λιώνουν και να γίνονται φόβος. Δεν ήξερε, κι ίσως ετούτος ο γιατρός να ήξερε. Και δε μπορούσε να ριψοκινδυνέψει ν' αναμετρήσει τη βέβαιη άγνοια του ενάντια στην πιθανή γνώση του ανθρώπου αυτού. Ήταν παγιδευμένος όπως ο λαός του ήταν πάντα παγιδευμένος, και θα έμενε παγιδευμένος μέχρι που,

όπως είχε πει, να μπορούσαν να βεβαιωθούν ότι τα πράγματα στα βιβλία ήταν στ' αλήθεια στα βιβλία. Δε μπορούσε να το ρισκάρει -όχι με τη ζωή ή την αρτιμέλεια του Κογιοτίτο. Έκανε στο πλάι κι άφησε το γιατρό και τον άνθρωπο του να μπουκ στην καλύβα.

Η Χουάνα ανασηκώθηκε από τη φωτιά κι έκανε πίσω βλέποντας τον να μπαίνει μέσα, και σκέπασε το πρόσωπο του μωρού με τα κρόσια από το σάλι της. Κι όταν ο γιατρός την πλησίασε κι άπλωσε το χέρι του, έσφιξε το μωρό στην αγκαλιά της και κοίταξε τον Κίνο εκεί που στεκόταν με τις σκιές από τη φωτιά να πηδάνε στο πρόσωπο του.

Ο Κίνο κούνησε το κεφάλι και μόνο τότε άφησε το γιατρό να πιάσει το μωρό.

«Κράτα το φως» είπε ο γιατρός, κι όταν ο υπηρέτης σήκωσε ψηλά το φανάρι, ο γιατρός κοίταξε για μια στιγμή την πληγή στον ώμο του μωρού. Έμεινε σκεπτικός για μια στιγμή κι έπειτα σήκωσε το βλέφαρο του μωρού και κοίταξε το βολβό του ματιού. Κούνησε το κεφάλι του ενώ ο Κογιοτίτο πάλευε να του ξεφύγει.

«Είναι όπως το φαντάστηκα» είπε. «Το δηλητήριο πήγε προς τα μέσα και θα χτυπήσει σύντομα. Έλα να δεις!» Κατέβασε το βλέφαρο. «Βλέπεις -είναι μελανιασμένο». Κι ο Κίνο, κοιτάζοντας ανήσυχα, είδε πραγματικά ότι ήταν λίγο μαβί. Και δεν ήξερε εάν ήταν πάντα λίγο μαβί ή όχι. Αλλά η παγίδα είχε στηθεί. Δε μπορούσε να το ρισκάρει.

Τα μάτια του γιατρού νερούλιασαν στα μαξιλαράκια τους. «Θα του δώσω κάτι για να προσπαθήσουμε ν' απομακρύνουμε το δηλητήριο» είπε. Κι έδωσε το μωρό στον Κίνο.

Έπειτα από την τσάντα του έβγαλε μια μικρή μπουτίλια με άσπρη σκόνη και μια κάψουλα από ζελατίνη. Γέμισε την κάψουλα με τη σκόνη και την έκλεισε κι έπειτα γύρω από την πρώτη κάψουλα έβαλε μια δεύτερη και την έκλεισε. Έπειτα δούλεψε πολύ επιδέξια. Πήρε το μωρό και τσίμπη-

σε το κάτω χέλι του μέχρι που άνοιξε το στόμα του. Τα παχιά του δάχτυλα τοποθέτησαν την κάψουλα στη γλώσσα του μωρού, προς το βάθος πέρα από το σημείο που θα μπορούσε να τη φτύσει, κι έπειτα από το πάτωμα σήκωσε τη μικρή κανάτα με το πούλκε κι έδωσε στον Κογιοτίτο να πιει και τελείωσε. Κοίταξε πάλι το βολβό του μωρού και σούφρωσε τα χείλια του κι έμοιαζε να σκέφτεται.

Τέλος έδωσε το μωρό πίσω στη Χουάνα και στράφηκε στον Κίνο. «Νομίζω ότι το δηλητήριο θα επιτεθεί μέσα σε μια ώρα» είπε. «Το φάρμακο μπορεί να σώσει το μωρό, αλλά εγώ θα ξανάρθω σε μια ώρα. Ίσως προλάβω να το σώσω». Πήρε βαθιά ανάσα και βγήκε από την καλύβα κι ο υπηρέτης του τον ακολούθησε με το φανάρι.

Τώρα η Χουάνα είχε το μωρό κάτω από το σάλι της, και το κοίταζε με ανησυχία και φόβο. Ο Κίνο την πλησίασε και σήκωσε το σάλι και κοίταξε κι αυτός το μωρό. Σήκωσε το χέρι του για να κοιτάξει κάτω από το βλέφαρο και τότε μόνο είδε ότι το μαργαριτάρι ήταν ακόμα στο χέρι του. Τότε πήγε σ' ένα κουτί κοντά στον τοίχο κι απ' αυτό έφερε ένα κουρέλι. Τύλιξε το μαργαριτάρι στο κουρέλι, έπειτα πήγε στη γωνιά της καλύβας και άνοιξε μια τρύπα με τα δάχτυλα του στο χωμάτινο δάπεδο, και έβαλε το μαργαριτάρι στην τρύπα και το σκέπασε και έκρυψε το μέρος. Και έπειτα πήγε στη φωτιά όπου ήταν καθισμένη η Χουάνα και παρακολούθουσε το πρόσωπο του μωρού.

Ο γιατρός, πίσω στο σπίτι του, βολεύτηκε στην πολυθρόνα του και κοίταξε το ρολόι του. Οι άνθρωποι του του έφεραν ένα ελαφρό δείπνο από σοκολάτα και κέικ και φρούτα και κοίταξε το φαγητό με δυσαρέσκεια.

Στα σπίτια των γειτόνων το θέμα που θα κυριαρχούσε σ' όλες τις συζητήσεις για πολύ καιρό ακόμα αναφέρθηκε για πρώτη φορά για να δουν πώς θα πήγαινε. Οι γείτονες έδειχναν ο ένας στον άλλο με τα δάχτυλα τους πόσο μεγάλο

ήταν το μαργαριτάρι, κι έκαναν μικρές χαϊδευτικές χειρονομίες για να δείξουν πόσο ωραίο ήταν. Από δω και στο εξής θα παρακολουθούσαν πολύ στενά τον Κίνο και τη Χουάνα για να δουν αν θα τους ξεμυάλιζαν τα πλούτη όπως ξεμυαλίζουν όλους τους ανθρώπους. Όλοι ήξεραν γιατί είχε έρθει ο γιατρός. Δεν ήταν καλός υποκριτής και τον καταλάβαιναν πολύ καλά.

Έξω στον Κόλπο ένα πυκνό κοπάδι μικρά ψάρια άστραψε κι έσπασε το νερό για να γλιτώσει από ένα κοπάδι μεγάλα ψάρια που είχαν πλησιάσει να τα φάνε. Και στα σπίτια οι άνθρωποι άκουγαν το σουρσούρισμα των μικρών και τον παφλασμό των μεγάλων καθώς η σφαγή συνεχιζόταν. Η υγρασία υψώθηκε από τον Κόλπο και κάθισε στους θάμνους και τους κάκτους και τα μικρά δέντρα σε αλμυρές σταγόνες. Και τα ποντίκια της νύχτας σέρνονταν στο χώμα και τα μικρά γεράκια της νύχτας τα κυνηγούσαν σιωπηλά.

Το κοκαλιάρικο μαύρο κουτάβι με τους λεκέδες της φωτιάς πάνω από τα μάτια του ήρθε στην πόρτα του Κίνο και κοίταξε μέσα. Παραλίγο να ξεβιδωθεί από το τρεμουλιασμα όταν το κοίταξε ο Κίνο, και ηρέμησε μόνο όταν ο Κίνο κοίταξε αλλού. Το κουτάβι δε μπήκε στο σπίτι, αλλά παρακολουθούσε με ξέφρενο ενδιαφέρον ενώ ο Κίνο έτρωγε τα φασόλια του από το μικρό πήλινο πιάτο που το σκούπισε μ' ένα κομμάτι καλαμποκόψωμο και ξέπλυνε το στόμα του πίνοντας λίγο πούλκε.

Ο Κίνο είχε τελειώσει και έστριβε ένα τσιγάρο όταν η Χουάνα μίλησε απότομα. «Κίνο». Της έριξε μια ματιά κι έπειτα σηκώθηκε και την πλησίασε γρήγορα γιατί έβλεπε το φόβο στα μάτια της. Στάθηκε από πάνω της κοιτάζοντας προς τα κάτω, αλλά το φως ήταν πολύ αχνό. Κλότσησε ένα δεμάτι φρύγανα στο λάκκο της φωτιάς για να φουντώσει και τότε είδε το πρόσωπο του Κογιοτίτο. Το πρόσωπο του μωρού ήταν ξανααμμένο και το λαρύγγι του ανεβοκατέβαινε

κι ένα παχύ ρυάκι σάλιο έβγαινε από τα χείλια του. Οι σπασμοί των μυώνων του στομαχιού άρχισαν, και το μωρό έκανε εμετό.

Ο Κίνο γονάτισε δίπλα στη γυναίκα του. «Ώστε ο γιατρός ήξερε» είπε, αλλά το είπε για τον εαυτό του όσο και για τη γυναίκα του, γιατί το μυαλό του ήταν σκληρό και δύσπιστο και θυμόταν την άσπρη σκόνη. Η Χουάνα κουνιόταν πέρα δώθε και *βογκούσε τραγουδώντας το μικρό* Τραγουδί της Οικογένειας, λες και θα μπορούσε ν' αποτρέψει τον κίνδυνο και το μωρό έκανε εμετό και σπαρταρούσε στην αγκαλιά της. Τώρα η αβεβαιότητα πλημμύρισε τον Κίνο, και η μουσική του κακού έσφυζε στο κεφάλι του και παραλίγο να διώξει το τραγούδι της Χουάνα.

Ο γιατρός τέλειωσε τη σοκολάτα του και μασούλησε τα μικρά κομματάκια από το γλυκό που είχαν πέσει κάτω. Σκούπισε τα δάχτυλα του σε μια πετσέτα, κοίταξε το ρολόι του, σηκώθηκε και πήρε την τσάντα του.

Τα νέα της αρρώστιας του μωρού ταξίδεψαν γρήγορα ανάμεσα στα καλύβια, γιατί την αρρώστια μόνο η πείνα την ξεπερνάει σαν εχθρός της φτωχολογιάς. Και μερικοί είπαν σιγανά, «Η τύχη, βλέπετε, φέρνει πικρούς φίλους». Και κούνησαν το κεφάλι και σηκώθηκαν να πάνε στο σπίτι του Κίνο. Οι γείτονες έτρεξαν με σκεπασμένες μύτες μέσα από το σκοτάδι μέχρι που συνωσίστηκαν πάλι μέσα στο σπίτι του Κίνο. Στέκονταν και κοίταζαν, κι έκαναν μικρά σχόλια για το πόσο θλιβερό ήταν που αυτό το πράγμα τύχαινε σε μια ώρα χαράς, και είπαν, «Όλα βρίσκονται στα χέρια του Θεού». Οι γριές γονάτισαν δίπλα στη Χουάνα για να προσπαθήσουν να της δώσουν βοήθεια αν μπορούσαν και παρηγοριά αν δε μπορούσαν.

Τότε ο ίδιος ο γιατρός μπήκε βιαστικά μέσα, με τον άνθρωπο του από πίσω του. Έκανε τις γριές να σκορπίσουν σαν κοτόπουλα. Πήρε το μωρό και το εξέτασε και ψαχούλε-

ψε το κεφάλι του. «Το δηλητήριο εκδηλώθηκε» είπε. «Νομίζω ότι μπορώ να το νικήσω. Θα κάνω ό,τι μπορώ». Ζήτησε νερό και στο φλιτζάνι έβαλε τρεις σταγόνες αμμωνία, και ανάγκασε το μωρό ν' ανοίξει το στόμα του και του το έχυσε μέσα. Το μωρό έφτυνε και τσίριζε με τη θεραπεία, κι η Χουάνα το κοίταζε με κυνηγημένο βλέμμα. Ο γιατρός μιλούσε λίγο καθώς δούλευε. «Ευτυχώς που ξέρω για το φάρμακο του σκορπιού, αλλιώς -» και σήκωνε τους ώμους για να δείξει τι θα μπορούσε να είχε συμβεί.

Ο Κίνο όμως είχε τις υποψίες του και δε μπορούσε να τραβήξει τα μάτια του από την ανοιχτή τσάντα του γιατρού και από τη μποτίλια με την άσπρη σκόνη εκεί μέσα. Λίγο λίγο οι σπασμοί ατόνισαν και το μωρό χαλάρωσε κάτω από τα χέρια του γιατρού. Και τότε ο Κογιοτίτο αναστέναξε βαθιά κι αποκοιμήθηκε, γιατί είχε εξαντληθεί πολύ από τον εμετό.

Ο γιατρός έβαλε το μωρό στην αγκαλιά της Χουάνα. «Θα γίνει καλά τώρα» είπε. «Κέρδισα τη μάχη». Και η Χουάνα τον κοίταζε με λατρεία.

Ο γιατρός έκλεινε την τσάντα του τώρα. Είπε, «Πότε νομίζεις ότι μπορείς να πληρώσεις αυτό το λογαριασμό;» Το είπε μάλιστα καλοσυνάτα.

«Όταν πουλήσω το μαργαριτάρι μου θα σε πληρώσω» είπε ο Κίνο.

«Έχεις μαργαριτάρι; Καλό μαργαριτάρι;» ρώτησε μ' ενδιαφέρον ο γιατρός.

Και τότε η χορωδία των γειτόνων τους διέκοψε. «Βρήκε το Μαργαριτάρι του Κόσμου» φώναζαν κι ένωσαν το δείχτη με τον αντίχειρα για να δείξουν πόσο μεγάλο ήταν το μαργαριτάρι.

«Ο Κίνο θα γίνει πλούσιος» φώναξαν. «Τέτοιο μαργαριτάρι δεν έχει ξαναδεί κανείς».

Ο γιατρός φάνηκε να ξαφνιάζεται. «Δεν το είχα ακούσει.

Έχεις το μαργαριτάρι σε ασφαλές μέρος; Μήπως θέλεις να το βάλω στο χρηματοκιβώτιο μου;»

Τα μάτια του Κίνο ήταν κουκουλωμένα τώρα, τα μάγουλα του είχαν τεντωθεί. «Το έχω ασφαλισμένο» είπε. «Αύριο θα το πουλήσω και τότε θα σε πληρώσω».

Ο γιατρός σήκωσε τους ώμους, και τα υγρά του μάτια δεν άφησαν στιγμή τα μάτια του Κίνο. Ήξερε ότι το μαργαριτάρι θα ήταν θαμμένο στο σπίτι και έλπιζε ότι ίσως ο Κίνο να κοίταζε προς το μέρος όπου ήταν θαμμένο. «Θα ήταν κρίμα να σου το κλέψουν πριν μπορέσεις να το πουλήσεις» είπε ο γιατρός, και είδε τα μάτια του Κίνο να τινάζονται άθελα του προς το πάτωμα κοντά στην κολόνα της καλύβας.

Όταν ο γιατρός έφυγε κι όλοι οι γείτονες γύρισαν απρόθυμα στα σπίτια τους, ο Κίνο κάθισε κοντά στα μικρά κάρβουνα που έλαμπαν στη φωτιά και αφουγκράστηκε τους ήχους της νύχτας, το σιγανό παφλασμό των μικρών κυμάτων στην ακτή και το μακρινό γάβγισμα των σκυλιών, την αύρα να σέρνεται μέσα από τη στέγη της καλύβας και τις χαμηλόφωνες κουβέντες των γειτόνων του στα σπίτια τους στο χωριό. Γιατί οι άνθρωποι αυτοί δεν κοιμούνται βαθιά όλη νύχτα· ξυπνάνε κατά διαστήματα και κουβεντιάζουν λίγο κι έπειτα αποκοιμούνται πάλι. Και μετά από λίγο ο Κίνο σηκώθηκε και πήγε στην πόρτα του σπιτιού του.

Οσμίστηκε την αύρα κι αφουγκράστηκε για οποιοδήποτε κλεφτό ή ανεπαίσθητο ξένο ήχο και τα μάτια του έψαξαν το σκοτάδι, γιατί η μουσική του κακού αντηχούσε στο μυαλό του κι ήταν αγριεμένος και φοβισμένος. Αφού έψαξε τη νύχτα με τις αισθήσεις του πήγε στο σημείο κοντά στην κολόνα όπου ήταν θαμμένο το μαργαριτάρι και το ξέθαψε και το έφερε στην ψάθα του και κάτω από την ψάθα του άνοιξε μια άλλη μικρή τρύπα στο χωμάτινο δάπεδο και έθαψε το μαργαριτάρι του και το σκέπασε πάλι.

Κι η Χουάνα καθισμένη κοντά στο λάκκο με τη φωτιά, τον κοίταζε με περιέργεια, κι όταν έθαιψε το μαργαριτάρι του τον ρώτησε, «Ποιον φοβάσαι;»

Ο Κίνο έψαξε για μια πραγματική απάντηση και τέλος είπε, «Όλους». Κι ένιωσε ένα κέλυφος σκληράδας να τον τυλίγει.

Μετά από λίγο ξάπλωσαν μαζί στην ψάθα και η Χουάνα δεν έβαλε το μωρό στο κουτί του εκείνη τη νύχτα αλλά το νανούρισε στην αγκαλιά της και σκέπασε το πρόσωπο του με το σάλι της. Και το τελευταίο φως έσβησε από τη θράκα στο λάκκο της φωτιάς.

Αλλά το μυαλό του Κίνο έκαιγε ακόμα και στον ύπνο του και ονειρεύτηκε ότι ο Κογιοτίτο ήξερε να διαβάξει, ότι ένας από τους δικούς του ανθρώπους μπορούσε να του πει την αλήθεια των πραγμάτων. Και στ' όνειρο του ο Κογιοτίτο διάβαζε από ένα βιβλίο μεγάλο σα σπίτι, με γράμματα μεγάλα σα σκυλιά και οι λέξεις κάλπαζαν και έπαιζαν πάνω στο βιβλίο. Κι έπειτα σκοτάδι απλώθηκε στη σελίδα και με το σκοτάδι ήρθε πάλι η μουσική του κακού κι ο Κίνο σάλεψε στον ύπνο του· κι όταν κουνήθηκε, τα μάτια της Χουάνα άνοιξαν στο σκοτάδι. Και τότε ο Κίνο ξύπνησε, με τη μουσική του κακού να πάλλεται μέσα του, κι έμεινε ξαπλωμένος στο σκοτάδι με τ' αυτιά τεντωμένα.

Τότε από τη γωνιά του σπιτιού ακούστηκε ένας ήχος τόσο σιγανός που θα μπορούσε να ήταν απλώς μια σκέψη, μια φευγαλέα κίνηση, ένα άγγιγμα ποδιού στο χώμα, το σχεδόν ανεπαίσθητο ρουθούνισμα της ελεγχόμενης ανάσας. Ο Κίνο κράτησε την αναπνοή του για ν' ακούσει, και κατάλαβε ότι όποιο κι αν ήταν αυτό το σκοτεινό πράγμα, που βρισκόταν στο σπίτι του, κρατούσε κι εκείνο την αναπνοή του για ν' αφουγκραστεί. Για ένα διάστημα δεν ακούστηκε κανένας ήχος από τη γωνιά της καλύβας. Έπειτα ο Κίνο ίσως να νόμιζε ότι είχε φανταστεί τον ήχο. Αλλά το χέρι της Χουάνα

πλησίασε έρποντας στο δικό του για να τον προειδοποιήσει, και τότε ο ήχος ακούστηκε πάλι! Ο ψίθυρος ενός ποδιού πάνω σε στεγνό χώμα και το ξύσιμο των δαχτύλων στο χώμα.

Και τώρα ένας άγριος φόβος φούσκωσε στο στήθος του Κίνο, και πάνω από το φόβο ήρθε η λύσσα, όπως πάντα. Το χέρι του Κίνο σύρθηκε στο στήθος του όπου το μαχαίρι του κρεμόταν από ένα σκοινί στο λαιμό του, κι έπειτα τινάχτηκε σα θυμωμένη γάτα, πήδηξε χτυπώντας και φτύνοντας το σκοτεινό πράγμα που ήξερε ότι ήταν στη γωνιά του σπιτιού. Έπιασε ύφασμα, το χτύπησε με το μαχαίρι του και αστόχησε, και χτύπησε πάλι κι ένωσε το μαχαίρι να περνάει μέσα από το ύφασμα, και τότε το κεφάλι του το χτύπησε αστραπή κι εξερράγη από τον πόνο. Ακούστηκαν σιγανά βήματα και τρεχαλητά στο κατώφλι για μια στιγμή κι έπειτα σιωπή.

Ο Κίνο ένιωθε ζεστό αίμα να τρέχει από το μέτωπο του, και άκουγε τη Χουάνα να τον φωνάζει. «Κίνο! Κίνο!» Κι υπήρχε τρόμος στη φωνή της. Έπειτα η ψυχρότητα ήρθε γρήγορα όσο και η λύσσα, και είπε, «Είμαι καλά. Το πράγμα έφυγε».

Γύρισε ψηλαφητά στην ψάθα. Η Χουάνα ανάδευε κιόλας τη φωτιά. Ξεσκέπασε ένα κάρβουνο από τις στάχτες κι έριξε κομματάκια καλαμποκόφλουδας πάνω του και φύσηξε έτσι που ένα μικρό φως χόρευε μέσα στο καλύβι. Και τότε από ένα κρυφό μέρος η Χουάνα έφερε ένα μικρό κομμάτι διαβασμένο κερί και το έστησε όρθιο πάνω σε μια πέτρα. Δούλευε γρήγορα, ψέλνοντας σιγανά καθώς πηγαινοερχόταν. Βούτηξε την άκρη του σαλιού της στο νερό και σκούπισε το αίμα από το μωλωπισμένο μέτωπο του Κίνο. «Δεν είναι τίποτα» είπε ο Κίνο, αλλά τα μάτια του και η φωνή του ήταν σκληρά και ψυχρά κι ένα ανήσυχο μίσος μεγάλωνε μέσα του.

Τώρα η ένταση που είχε φουντώσει μέσα στη Χουάνα

βγήκε την επιφάνεια και τα χείλια της ήταν τραβηγμένα. «Αυτό το πράγμα είναι κακό» φώναξε βραχνά. «Το μαργαριτάρι τούτο είναι σαν την αμαρτία! Θα μας καταστρέψει». Και η φωνή της υψώθηκε στριγκλιά. «Πέταξε το, Κίνο. Ας το σπάσουμε ανάμεσα στις πέτρες. Ας το θάψουμε και ας ξεχάσουμε το μέρος. Ας το ξαναπετάξουμε στη θάλασσα. Έφερε κακό. Κίνο, άντρα μου, θα μας καταστρέψει». Και στο φως της φωτιάς τα χείλια της και τα μάτια της είχαν ζωντανέψει από το φόβο της. Αλλά το πρόσωπο του Κίνο είχε σκληρύνει, το μυαλό του και η θέληση του είχαν σκληρύνει. «Αυτή είναι η μοναδική ευκαιρία μας» είπε. «Ο γιος μας πρέπει να πάει σχολείο. Πρέπει να ξεφύγει από τη χούτρα που μας κρατάει φυλακισμένους».

«Θα μας καταστρέψει όλους» φώναξε η Χουάνα. «Ακόμα και το γιο μας».

«Σώπα» είπε ο Κίνο. «Μη μιλάς άλλο. Το πρωί θα πουλήσουμε το μαργαριτάρι, και τότε το κακό θα φύγει, και μόνο το καλό θα μείνει. Σώπα τώρα, γυναίκα μου». Τα σκοτεινά του μάτια αγριοκοίταξαν τη φωτιά και για πρώτη φορά αντιλήφθηκε ότι το μαχαίρι ήταν ακόμα στα χέρια του, και σήκωσε τη λεπίδα και την κοίταξε και είδε μια μικρή γραμμή από αίμα στο ατσάλι. Για μια στιγμή πήγε να σκουπίσει τη λεπίδα στο παντελόνι του, αλλά έπειτα έμπηξε το μαχαίρι στο χώμα κι έτσι το καθάρισε.

Οι μακρινοί κοκόροι άρχισαν να λαλούνε, κι ο αέρας άλλαξε κι ερχόταν η αυγή. Ο πρωινός άνεμος ανακάτεψε το νερό του Κόλπου και ψιθύρισε μέσα από τα μαγγρόβια, και τα μικρά κύματα έσκαγαν στη χαλικένια ακτή ολοένα και πιο γρήγορα. Ο Κίνο σήκωσε την ψάθα του και ξέθαψε το μαργαριτάρι του και το έβαλε μπροστά του και το κοίταξε.

Κι η ομορφιά του μαργαριταριού, που στραφτάλιζε και παιχνιδίζε στο φως του κεριού, τον ξεμυάλισε ξανά. Τόσο όμορφο ήταν, τόσο λείο, και η δικιά του μουσική ερχόταν

από μέσα του -η μουσική της επαγγελίας και της χαράς, η εγγύηση για το μέλλον, την άνεση, την ασφάλεια. Η ζεστή του σιλπνότητα υποσχόταν ένα κατάπλασμα ενάντια στην αρρώστια, κι ένα τείχος ενάντια στις προσβολές. Έκλεινε την πόρτα της πείνας. Και καθώς το κοίταζε, τα μάτια του Κίνο μαλάκωσαν και το πρόσωπο του χαλάρωσε. Έβλεπε την εικόνα του διαβασμένου κεριού να καθρεφτίζεται στη γεία επιφάνεια του μαργαριταριού, και άκουσε πάλι στ' αυτιά του την όμορφη μουσική της θάλασσας, τον τόνο του διάχυτου πράσινου φωτός του βυθού. Η Χουάνα, κοιτάζοντας τον κρυφά, τον είδε να χαμογελάει. Κι επειδή οι δυο τους ήταν κατά κάποιο τρόπο, ένα πράγμα κι ένας σκοπός, χαμογέλασε μαζί του.

Και ξεκίνησαν τη μέρα εκείνη με ελπίδα.

4

Είναι θαυμάσιο το πώς μια μικρή πόλη κρατάει λογαριασμό του εαυτού της και όλων των μονάδων της. Αν κάθε άντρας και γυναίκα, παιδί και μωρό, ενεργεί και φέρεται σύμφωνα μ' ένα γνωστό σχήμα και δε σπάει κανέναν τοίχο και δεν τσακώνεται με κανέναν και δεν πειραματίζεται με κανέναν τρόπο και δεν αρρωσταίνει και δε βάζει σε κίνδυνο την άνεση και ηρεμία ή τη σταθερή αδιάκοπη ροή της πόλης, τότε η μονάδα αυτή μπορεί να εξαφανιστεί και κανένας να μην ξανακούσει πια γι' αυτήν. Αλλά ας ξεστρατίσει ένας άντρας από τη συνηθισμένη σκέψη ή το γνωστό και δοκιμασμένο σχήμα, και τα νεύρα των κατοίκων κουδουνίζουν από τη νευρικότητα και η επικοινωνία ταξιδεύει πάνω στις νευρικές γραμμές της πόλης. Τότε η κάθε μονάδα επικοινωνεί με το σύνολο.

Έτσι, στο Λα Παζ ήταν γνωστό από νωρίς το πρωί σ' όλη την πόλη ότι ο Κίνο θα πούλαγε το μαργαριτάρι του εκείνη τη μέρα. Ήταν γνωστό ανάμεσα στους γείτονες στα καλύβια, ανάμεσα στους ψαράδες μαργαριταριών· ήταν γνωστό ανάμεσα στους Κινέζους μπακάληδες· ήταν γνωστό στην εκκλησία, γιατί τα παπαδοπαιδιά ψιθύριζαν γι' αυτό. Τα νέα γλίστρησαν ανάμεσα στις καλόγριες· οι ζητιάνοι μπροστά στην εκκλησία μίλησαν γι' αυτό, γιατί θα ήταν παρόντες για να εισπράξουν το ποσοστό τους από τους πρώτους καρπούς της τύχης τους. Τ' αγοράκια ήξεραν γι' αυτό κι ήταν όλο αγωνία, αλλά περισσότερο απ' όλους οι αγορα-

στές μαργαριταριών ήξεραν γι' αυτό, κι όταν η μέρα έφτασε, στα γραφεία των αγοραστών, ο κάθε άντρας καθόταν μόνος με το μικρό μαύρο βελουδένιο δίσκο του, και κάθε άντρας στριφογύριζε τα μαργαριτάρια με τις άκρες των δαχτύλων του και σκεφτόταν το δικό του ρόλο στην εικόνα.

Υποτίθεται ότι οι αγοραστές μαργαριταριών ήταν άτομα που ενεργούσαν μόνα, πλειοδοτώντας ο ένας εναντίον του άλλου για τα μαργαριτάρια που έφερναν οι ψαράδες. Και κάποτε ήταν έτσι, Αλλά η μέθοδος αυτή ήταν πολυέξοδη γιατί συχνά, πάνω στον ενθουσιασμό της πλειοδοσίας για ένα όμορφο μαργαριτάρι, είχαν καταβληθεί υπερβολικά πολλά λεφτά στους ψαράδες. Αυτό ήταν παράλογο και δεν έπρεπε να ενθαρρυνθεί. Τώρα υπήρχε μόνο ένας αγοραστής με πολλά χέρια, κι οι άντρες που κάθονταν στα γραφεία τους και περίμεναν τον Κίνο ήξεραν τι τιμή θα προσέφεραν, μέχρι ποιο ύψος θα έφτανε η προσφορά τους, και τι μέθοδο θα χρησιμοποιούσε ο καθένας τους. Και μόλο που οι άντρες αυτοί δε θα είχαν κανένα κέρδος πέρα από τους μισθούς τους, είχαν κι αυτοί αγωνία, γιατί υπήρχε αγωνία στο κυνήγι, κι αν δουλειά ενός ανθρώπου είναι να ρίξει μια τιμή, τότε πρέπει να χαίρεται και να ικανοποιείται όταν τη ρίχνει όσο το δυνατόν περισσότερο. Γιατί ο κάθε άνθρωπος στον κόσμο λειτουργεί όσο καλύτερα μπορεί μέσα στα όρια των ικανοτήτων του, και κανένας δεν κάνει λιγότερο από το καλύτερο που μπορεί, όποια κι αν είναι η γνώμη του γι' αυτό. Εντελώς ξεχωριστά απ' οποιαδήποτε αμοιβή θα μπορούσε να πάρει, απ' οποιοδήποτε έπαινο, απ' οποιαδήποτε προαγωγή, ένας αγοραστής μαργαριταριών είναι αγοραστής μαργαριταριών κι ο καλύτερος και πιο ευτυχισμένος αγοραστής μαργαριταριών ήταν εκείνος που αγόραζε με τη χαμηλότερη τιμή.

Ο ήλιος ήταν ζεστός και κίτρινος εκείνο το πρωί, και τραβούσε την υγρασία από την ακτή και από τον Κόλπο και

την κρέμαγε σε αστραφτερά πέπλα στον αέρα έτσι που ο αέρας έπαλλε και η όραση ήταν άυλη. Μια οπτασία ήταν κρεμασμένη στον αέρα βόρεια από την πόλη -η οπτασία ενός βουνού που ήταν πέρα από διακόσια μίλια μακριά και οι ψηλές πλαγιές του βουνού αυτού ήταν τυλιγμένες με πεύκα και μια μεγάλη πέτρινη κορφή σηκωνόταν πάνω από τη γραμμή των δασών.

Και το πρωινό της μέρας εκείνης, τα κανό ήταν αραγμένα στη σειρά στην παραλία- οι ψαράδες δε βγήκαν να βουτήξουν για μαργαριτάρια, γιατί θα συνέβαιναν πολλά πράγματα, θα είχαν πολλά να δουν όταν ο Κίνο θα πήγαινε να πουλήσει το μεγάλο μαργαριτάρι.

Στα καλύβια στην αμμουδιά οι γείτονες του Κίνο χασομέρησαν στα πρωινά τους, και μιλούσαν για το τι θα έκαναν αν είχαν βρει εκείνοι το μαργαριτάρι. Και ένας είπε ότι θα το έδινε σα δώρο στον Άγιο Πατέρα στη Ρώμη. Ένας άλλος είπε ότι θα αγόραζε Λειτουργίες για τις ψυχές της οικογένειας του για χίλια χρόνια. Ένας άλλος σκεφτόταν ότι ίσως να έπαιρνε τα λεφτά και να τα μοίραζε ανάμεσα στους φτωχούς του Λα Παζ· κι ένας τέταρτος σκεφτόταν όλα τα καλά πράγματα που μπορούσε κάποιος να κάνει με τα λεφτά από το μαργαριτάρι, όλες τις ελεημοσύνες, όλες τις αγαθοεργίες, όλες τις περιθάψεις που θα μπορούσε κάποιος να κάνει αν είχε λεφτά. Όλοι οι γείτονες έλπιζαν ότι ο ξαφνικός πλούτος δε θα ξεμυάλιζε τον Κίνο, δε θα τον έκανε πλούσιο, δε θα του μεταμόσχευε τα κακά μέλη της απληστίας και του μίσους και της ψυχρότητας. Γιατί ο Κίνο ήταν άνθρωπος που όλοι συμπαθούσαν· θα ήταν κρίμα να τον καταστρέψει το μαργαριτάρι. «Εκείνη η καλή γυναίκα, η Χουάνα» έλεγαν, «και το όμορφο μωρό, ο Κογιοτίτο, και τα άλλα που θα έρθουν. Τι κρίμα θα ήταν αν το μαργαριτάρι τους κατέστρεφε όλους».

Για τον Κίνο και τη Χουάνα αυτό ήταν το πιο σπουδαίο

πρωινό της ζωής τους, που μπορούσε να συγκριθεί μόνο με τη μέρα που είχε γεννηθεί το μωρό. Αυτή θα ήταν η μέρα από την οποία θα λογάριαζαν όλες τις άλλες μέρες. Έτσι θα έλεγαν, «Ήταν δυο χρόνια πριν πουλήσουμε το μαργαριτάρι» ή «Ήταν έξι βδομάδες αφού είχαμε πουλήσει το μαργαριτάρι». Η Χουάνα, καθώς το σκεφτόταν, ξεθάρρειψε και έντυσε τον Κογιοτίτο με τα ρούχα που είχε ετοιμάσει για τη βάφτιση του, όταν θα υπήρχαν λεφτά για τη βάφτιση του. Και η Χουάνα χτένισε τα μαλλιά της και τα έκανε πλεξούδες και έδεσε τις άκρες με δυο μικρούς φιόγκους από κόκκινη κορδέλα, κι έβαλε τη φούστα του γάμου της και τη ζώνη. Ο ήλιος ήταν στο πρώτο τέταρτο του ουρανού όταν ετοιμάστηκαν. Τα κουρελιασμένα άσπρα ρούχα του Κίνο ήταν καθαρά τουλάχιστον, κι αυτή ήταν η τελευταία μέρα που θα φορούσε κουρέλια. Γιατί αύριο, ή ακόμα και το ίδιο απόγευμα, θα είχε καινούργια ρούχα.

Οι γείτονες, που παρακολουθούσαν την πόρτα του Κίνο μέσ' από τις χαραμάδες στα δικά τους καλύβια, ήταν κι αυτοί ντυμένοι κι έτοιμοι. Δεν τους ξένιζε το γεγονός ότι θα πήγαιναν μαζί με τον Κίνο και τη Χουάνα να πουλήσουν το μαργαριτάρι. Ήταν αυτονόητο, ήταν μια ιστορική στιγμή, θα ήταν τρελοί αν δεν πήγαιναν. Θα ήταν σχεδόν σημάδι μη-φιλίας.

Η Χουάνα φόρεσε προσεχτικά το σάλι της και τύλιξε τη μια άκρη κάτω από το δεξή της αγκώνα και το μάζεψε στο δεξί της χέρι έτσι που μια κρεμαστή κούνια έπεφτε κάτω από το χέρι της κι εκεί τοποθέτησε τον Κογιοτίτο, στερεωμένο πάνω στο σάλι της έτσι που να μπορεί να βλέπει τα πάντα κι ίσως να τα θυμάται. Ο Κίνο φόρεσε το μεγάλο ψάθινο καπέλο του και το ψαχούλεψε με το χέρι του για να δει αν ήταν σωστά τοποθετημένο, όχι στο πίσω μέρος του κεφαλιού του ή στο πλάι, σαν εργένης απερίσκεπτος κι ανεύθυνος, κι όχι επίπεδο όπως θα το φορούσαν οι γεροντότε-

ροι, αλλά γερμένο λίγο μπροστά για να δείχνει επιθετικότητα και σοβαρότητα και σφρίγος. Μπορούσε να δει κανείς πολλά από την κλίση του καπέλου πάνω στο κεφάλι ενός άντρα. Ο Κίνο έβαλε τα πόδια του στα σανδάλια του και τράβηξε τα λουριά. Το μεγάλο μαργαριτάρι ήταν τυλιγμένο σ' ένα παλιό μαλακό κομμάτι από δέρμα ελαφιού και τοποθετημένο με μια μικρή πέτσινη σακουλίτσα κι η πέτσινη σακουλίτσα ήταν σε μια τσέπη στο πουκάμισο του Κίνο. Δίπλωσε προσεχτικά την κουβέρτα του και την πέρασε σε μια στενή πτυχή πάνω από τον αριστερό του ώμο, και τώρα ήταν έτοιμοι.

Ο Κίνο βγήκε με αξιοπρέπεια από το σπίτι, και τον ακολούθησε η Χουάνα με τον Κογιοτίτο αγκαλιά. Και καθώς προχώρησαν στο δρομάκι προς την πόλη, οι γείτονες τους πήραν από πίσω. Τα σπίτια ρεύονταν ανθρώπους· τα κατώφλια έφτυναν παιδιά. Αλλά λόγω της σοβαρότητας της περίπτωσης, μόνο ένας άντρας περπατούσε με τον Κίνο, κι αυτός ήταν ο αδερφός του, ο Χουάν Τομάς.

Ο Χουάν Τομάς προειδοποίησε τον αδερφό του. «Θα πρέπει να είσαι πολύ προσεχτικός για να μη σε κοροϊδέψουν» είπε.

Και, «Πολύ προσεχτικός» συμφώνησε ο Κίνο.

«Δεν ξέρουμε τι τιμές πληρώνουν σε άλλα μέρη» είπε ο Χουάν Τομάς. «Πώς μπορούμε να ξέρουμε ποια τιμή είναι καλή, αν δεν ξέρουμε τι παίρνει ο αγοραστής για το μαργαριτάρι σε άλλο μέρος».

«Αυτό είναι αλήθεια» είπε ο Κίνο, «αλλά πώς μπορούμε να ξέρουμε; Είμαστε εδώ, δεν είμαστε εκεί».

Και καθώς προχωρούσαν προς την πόλη, το πλήθος μεγάλωνε πίσω τους κι ο Χουάν Τομάς, από σκέτη νευρικότητα, συνέχισε να μιλάει.

«Πριν γεννηθείς, Κίνο» είπε, «οι γέροι είχαν σκεφτεί έναν τρόπο να παίρνουν περισσότερα λεφτά για τα μαργαριτά-

ρια τους. Σκέφτηκαν ότι θα ήταν καλύτερα αν είχαν έναν πράκτορα που θα έπαιρνε όλα τα μαργαριτάρια στην πρωτεύουσα και θα τα πούλαγε κει και θα κρατούσε μόνο το μερδικό του από το κέρδος».

Ο Κίνο κούνησε το κεφάλι. «Το ξέρω» είπε. «Ήταν καλή σκέψη».

«Έτσι βρήκαν έναν τέτοιο άνθρωπο» είπε ο Χουάν Τομάς, «κι έβαλαν όλα τα μαργαριτάρια τους μαζί, και έτσι ξεκίνησε. Και ποτέ δεν ξανάκουσε κανείς γι' αυτόν και τα μαργαριτάρια χάθηκαν. Κι έπειτα βρήκαν έναν άλλο άντρα και τον έστειλαν κι αυτόν, και χάθηκε κι εκείνος. Κι έτσι τα παράτησαν και ξαναγύρισαν στον παλιό τρόπο».

«Το ξέρω» είπε ο Κίνο. «Άκουγα τον πατέρα μας που το διηγιόταν. Ήταν καλή ιδέα, αλλά ήταν ενάντια στη θρησκεία, κι ο Πατέρας το έκανε πολύ σαφές αυτό. Η απώλεια των μαργαριταριών ήταν τιμωρία γι' αυτούς που προσπαθούσαν ν' αφήσουν τη θέση τους. Κι ο Πατέρας το έκανε σαφές ότι ο κάθε άντρας κι η κάθε γυναίκα είναι σα στρατιώτης που έστειλε ο Θεός για να φυλάξει κάποιο μέρος του Κάστρου του Σύμπαντος. Και άλλοι είναι στις επάλξεις κι άλλοι βαθιά μέσα στο σκοτάδι των τειχών. Αλλά ο καθένας πρέπει να μένει πιστός στο πόστο του και να μην τρέχει πέτρα δώθε, αλλιώς το κάστρο κινδυνεύει από τις επιθέσεις της Κόλασης».

«Τον έχω ακούσει να κάνει αυτό το κήρυγμα» είπε ο Χουάν Τομάς. «Το κάνει κάθε χρόνο».

Τ' αδέρφια, καθώς προχωρούσαν, μισόκλειναν τα μάτια τους, όπως αυτοί κι οι παππούδες τους κι οι προπάπποι τους έκαναν τετρακόσια χρόνια τώρα, από τότε που οι πρώτοι ξένοι είχαν φτάσει με επιχειρήματα και κύρος και μαπαρούτι για να υποστηρίξουν και τα επιχειρήματα και το κύρος. Και στα τετρακόσια χρόνια ο λαός του Κίνο είχε μάθει μόνο έναν τρόπο άμυνας -να στενεύει ελαφρά τα μάτια

και να σφίγγει ελαφρά τα χείλια και να κλείνεται στον εαυτό του. Τίποτα δε μπορούσε να γκρεμίσει αυτό το τείχος και μπορούσαν να μένουν ακέραιοι μέσα στο τείχος.

Η πομπή που είχε συγκεντρωθεί ήταν επίσημη, γιατί διαισθάνονταν τη σπουδαιότητα της μέρας αυτής, κι αν κάποιο παιδί έδειχνε την τάση να παίξει, να φωνάξει, να τσιρίξει, να κλέψει καπέλα και να τραβήξει μαλλιά, οι μεγάλοι τού επέβαλλαν τη σιωπή. Τόσο σπουδαία ήταν η μέρα αυτή, που ένας γέρος ήρθε να δει, σκαρφαλωμένος στους ρωμαλέους ώμους του ανιψιού του. Η πομπή άφησε πίσω τα καλύβια και μπήκε στην πόλη της πέτρας και του γύψου όπου οι δρόμοι ήταν λίγο πιο φαρδιοί και υπήρχαν στενά πεζοδρόμια δίπλα στα κτίρια. Και όπως πριν, οι ζητιάνοι τους πήραν από πίσω καθώς περνούσαν από την εκκλησία- οι μπακάληδες τους κοίταζαν καθώς περνούσαν τα μικρά μπαρ έχασαν τους πελάτες τους και οι ιδιοκτήτες κατέβασαν τα ρολά κι ακολούθησαν κι εκείνοι. Κι ο ήλιος χτύπαγε τους δρόμους της πόλης κι ακόμα και τα μικροσκοπικά χαλίκια έριχναν σκιές στο χώμα.

Πριν από την ίδια την πομπή έτρεχαν τα νέα ότι πλησίαζε και στα μικρά σκοτεινά γραφειάκια τους οι αγοραστής ετοιμάστηκαν για δράση. Έβγαλαν χαρτιά ώστε να εργάζονται όταν θα ερχόταν ο Κίνο, κι έβαλαν τα μαργαριτάρια τους στα συρτάρια, γιατί δεν ήταν καλό να αφήσουν ένα κατώτερο μαργαριτάρι να σταθεί δίπλα σε μια καλλονή. Κι η είδηση για την ομορφιά του μαργαριταριού του Κίνο είχε φτάσει μέχρι τ' αυτιά τους. Τα γραφεία των αγοραστών ήταν όλα συγκεντρωμένα σ' ένα στενό δρομάκι κι είχαν κάγκελα στα παράθυρα, και ξύλινα σανίδια έκοβαν το φως έτσι που μόνο ένα γλυκό μισόφωτο έμπαινε στα γραφεία.

Ένας αργοκίνητος μεγαλόσωμος άντρας καθόταν σ' ένα γραφείο και περίμενε. Το πρόσωπο του ήταν πατρικό και καλοκάγαθο, και τα μάτια του γυάλιζαν από φιλική διάθε-

ση. Ήταν ένας άντρας που πάντα έλεγε καλημέρα, έσφιγγε επισήμως τα χέρια, ήταν ένας χαρούμενος άντρας που ήξερε όλα τ' ανέκδοτα κι ωστόσο κινιόταν κοντά στη θλίψη, γιατί στη μέση ενός γέλιου θυμόταν το θάνατο της θείας σου, και τα μάτια του δάκρυζαν από τη λύπη για την απώλεια σου. Σήμερα είχε τοποθετήσει ένα λουλούδι σ' ένα βάζο στο γραφείο του, έναν μοναδικό άλικο ιβίσκο, και το βάζο ήταν δίπλα στο μαύρο βελουδένιο δίσκο για τα μαργαριτάρια μπροστά του. Ήταν καλοξυρισμένος, και τα χέρια του ήταν καθαρά και τα νύχια του γυαλισμένα. Η πόρτα του ήταν ανοιχτή, και κάτι σιγοτραγουδούσε ενώ με το δεξί του χέρι έκανε ταχυδακτυλουργικά κόλπα. Περνούσε ένα νόμισμα μπρος πίσω πάνω από το χέρι του και το έκανε να εμφανίζεται και να εξαφανίζεται, να γυρίζει σα σβούρα και να βγάζει σπίθες. Το νόμισμα εμφανιζόταν σα μάτι που ανοιγόκλεινε και εξαφανιζόταν με την ίδια ταχύτητα κι ο άντρας δεν έβλεπε καν τι έκανε. Τα δάχτυλα τα έκαναν όλα μηχανικά, με ακρίβεια, ενώ ο άντρας σιγοτραγουδούσε και κοίταζε έξω από την πόρτα. Έπειτα άκουσε το ποδοβολητό του πλήθους που πλησίαζε και τα δάχτυλα του δεξιού χεριού του δούλευαν ολοένα και πιο γρήγορα μέχρι που, καθώς η μορφή του Κίνο γέμισε το κατώφλι, το νόμισμα άστραψε κι εξαφανίστηκε.

«Καλημέρα, φίλε μου» είπε ο μεγαλόσωμος άντρας. «Τι μπορώ να κάνω για σένα;»

Ο Κίνο έμεινε για μια στιγμή να κοιτάζει στο μισόφωτο του μικρού γραφείου, γιατί τα μάτια του είχαν πονέσει από τη λάμψη του ήλιου έξω. Αλλά τα μάτια του αγοραστή είχαν γίνει σταθερά και σκληρά και ακίνητα σαν τα μάτια του γερακιού, ενώ το υπόλοιπο πρόσωπο του χαμογελούσε σ' ένα χαιρετισμό. Και, κρυφά, πίσω από το γραφείο του, το δεξί του χέρι έπαιξε με το νόμισμα.

«Έχω ένα μαργαριτάρι» είπε ο Κίνο. Κι ο Χουάν Τομάς

που στεκόταν δίπλα του χλιμίντρισε λίγο με τη μετριοφροσύνη της περιγραφής. Οι γείτονες κοίταζαν από το κατώφλι και μια γραμμή από αγοράκια σκαρφάλωσαν στα κάγκελα του παραθύρου και κοίταξαν μέσα. Μερικά αγοράκια, πεσμένα στα τέσσερα, παρακολουθούσαν τη σπηνή ανάμεσα από τα πόδια του Κίνο.

«Έχεις ένα μαργαριτάρι» είπε ο έμπορας. «Καμιά φορά μου φέρνουν μια ντουζίνα. Λοιπόν, ας το δούμε το μαργαριτάρι σου. Θα το εκτιμήσουμε και θα σου δώσουμε την καλύτερη τιμή». Και τα δάχτυλα του δούλευαν σα μανιασμένα με το νόμισμα.

Λοιπόν, ο Κίνο ήξερε ενστικτώδεια τη δραματική εντύπωση που έπρεπε να κάνει. Αργά έβγαλε το πέτσινο σακουλάκι του, αργά έβγαλε απ' αυτό το μαλακό και βρόμικο κομματί δέρματος ελαφιού κι έπειτα άφησε το μαργαριτάρι να κυλήσει στο μαύρο βελουδένιο δίσκο, κι αμέσως τα μάτια του πήγαν στο πρόσωπο του αγοραστή. Αλλά δεν υπήρξε κανένα σημάδι, καμιά κίνηση, το πρόσωπο δεν άλλαξε, αλλά το μυστικό χέρι πίσω από το γραφείο έχασε την ακρίβεια του. Το νόμισμα σκόνταψε σ' ένα δάχτυλο και γλίστρησε αργά στα πόδια του έμπορα. Και τα δάχτυλα πίσω από το γραφείο σφίχτηκαν σε γροθιά. Όταν το δεξί χέρι βγήκε από την κρυψώνα, ο δείκτης άγγιξε το μεγάλο μαργαριτάρι, το κύλησε στο μαύρο βελούδο· ο δείκτης κι ο αντίχειρας το σήκωσαν και το έφεραν κοντά στα μάτια του αγοραστή και το στριφογύρισαν στον αέρα.

Ο Κίνο κράτησε την ανάσα του, και οι γείτονες κράτησαν την ανάσα τους, και το ψιθυρητό διέσχισε το πλήθος. «Το ξεετάζει -Δεν έχει αναφερθεί ακόμα καμιά τιμή -Δε συμφώνησαν για την τιμή».

Τώρα το χέρι του αγοραστή είχε αποκτήσει προσωπικότητα. Το χέρι πέταξε το μεγάλο μαργαριτάρι πίσω στο δίσκο, ο δείκτης το σκούνησε και το πρόσβαλε, και στο πρό-

σωπο του έμπορα ήρθε ένα θλιμμένο και περιφρονητικό χαμόγελο.

«Λυπάμαι, φίλε μου» είπε, και οι ώμοι του ανασηκώθηκαν λίγο για να δείξει ότι η ατυχία δεν ήταν δικό του σφάλμα.

«Είναι μαργαριτάρι μεγάλης αξίας» είπε ο Κίνο.

Τα δάχτυλα του αγοραστή τσίγκλισαν το μαργαριτάρι έτσι που χοροπήδησε μαλακά πέρα δώθε κι έκανε γκελ στις πλευρές του δίσκου.

«Έχεις ακούσει για το χρυσάφι του τρελού» είπε ο έμπορας. «Το μαργαριτάρι αυτό είναι σαν το χρυσάφι του τρελού. Παραείναι μεγάλο. Ποιος θα το αγόραζε; Δεν υπάρχει αγορά για τέτοια πράγματα. Είναι μόνο κάτι το αξιοπερίεργο. Λυπάμαι. Νόμιζες ότι ήταν ένα πράγμα αξίας κι είναι μόνο κάτι το αξιοπερίεργο».

Τώρα το πρόσωπο του Κίνο έδειχνε απορία και στενοχώρια. «Είναι το *Μαργαριτάρι τον Κόσμου*» φώναξε. «Κανένας δεν έχει ξαναδεί τέτοιο μαργαριτάρι».

«Αντίθετα» είπε ο έμπορας, «είναι μεγάλο κι άκομφο. Σαν αξιοπερίεργο αντικείμενο παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον. Κάποιο μουσείο θα μπορούσε Ίσως να το πάρει για να το βάλει σε μια συλλογή από όστρακα. Μπορώ να σου δώσω, ας πούμε, χίλια πέσος».

Το πρόσωπο του Κίνο έγινε σκοτεινό κι επικίνδυνο. «Αξίζει πενήντα χιλιάδες» είπε. «Το ξέρεις. Θέλεις να με κοροϊδέψεις».

Κι ο έμπορας άκουσε τη δυσαρέσκεια σα μπουμπουνητό να περνάει μέσα από το πλήθος καθώς άκουσαν την τιμή του. Κι ο έμπορας ένωσε ένα τρεμούλιασμα φόβου.

«Μη με κατηγορείς» είπε βιαστικά. «Εγώ είμαι μονάχα εκτιμητής. Ρώτα και τους άλλους. Πήγαινε στα γραφεία τους και δείξε το μαργαριτάρι σου -ή ακόμα καλύτερα ας έρθουν εδώ, για να δεις ότι δεν υπάρχει συμπαιγνία. Μι-

κρέ» φώναξε. Κι όταν ο υπηρέτης του έβαλε το κεφάλι του μέσα από την πίσω πόρτα, «Μικρέ, πήγαινε στον τάδε, και τον δείνα και τον άλλο. Πες τους να έρθουν εδώ και μην τους πεις γιατί. Πες μόνο ότι θα χαρώ να τους δω». Και το δεξί του χέρι πήγε πίσω από το γραφείο του και τράβηξε ένα άλλο νόμισμα από την τσέπη του και το νόμισμα κύλησε πέρα δώθε στην ανάστροφη του χεριού του.

Οι γείτονες του Κίνο ψιθύριζαν μεταξύ τους. Το είχαν φοβηθεί κάτι τέτοιο. Το μαργαριτάρι ήταν μεγάλο, αλλά είχε αλλόκοτο χρώμα. Από την αρχή τους είχε φανεί ύποπτο. Και στο κάτω κάτω, χίλια πέσος δεν ήταν για πέταμα. Ήταν συγκριτικός πλούτος για έναν άνθρωπο που δεν ήταν πλούσιος. Κι ας πούμε ότι ο Κίνο έπαιρνε τα χίλια πέσος. Χτες ακόμα δεν είχε τίποτα.

Ο Κίνο όμως είχε σφίξει το στόμα και το βλέμμα του ήταν σκληρό. Ένωθε τη μοίρα να σέρνεται, τους λύκους να τον περικυκλώνουν, τα όρνια να αιωρούνται από πάνω του. Ένωθε το κακό να πήξει γύρω του, και ήταν ανίσχυρος να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Άκουγε στ' αυτιά του την κακιά μουσική. Και στο μαύρο βελούδο το μεγάλο μαργαριτάρι γυάλιζε, τόσο που ο έμπορας δε μπορούσε να τραβήξει τα μάτια του από πάνω του.

Το πλήθος στο κατώφλι κυμάτισε και έσπασε κι άφησε να περάσουν οι τρεις αγοραστές. Το πλήθος ήταν σιωπηλό τώρα, από φόβο να μη χάσει λέξη, να μην του ξεφύγει μια χειρονομία ή μια έκφραση. Ο Κίνο ήταν σιωπηλός και παρατηρητικός. Ένωσε κάποιον να τον τραβάει στην πλάτη, και γύρισε και κοίταξε μέσα στα μάτια της Χουάνα, κι όταν τράβηξε πάλι το βλέμμα του είχε ανανεώσει τη δύναμη του.

Οι έμποροι δεν κοίταξαν ο ένας τον άλλο, ούτε το μαργαριτάρι. Ο άντρας πίσω από το γραφείο είπε, «Έχω εκτιμήσει αυτό το μαργαριτάρι. Ο ιδιοκτήτης από δω δε νομίζει ότι η εκτίμηση μου είναι δίκαια. Θα σας παρακαλέσω να

εξετάσετε αυτό -αυτό το πράγμα- και να κάνετε μια προσφορά. Πρόσεξε» είπε στον Κίνο, «δεν ανάφερα τι πρόσφερα».

Ο πρώτος έμπορας, αδύνατος και ξερακιανός, φάνηκε τώρα να βλέπει το μαργαριτάρι για πρώτη φορά. Το σήκωσε, το στριφογύρισε γρήγορα ανάμεσα στο δείκτη και τον αντίχειρα κι έπειτα το πέταξε περιφρονητικά πίσω στο δίσκο.

«Μη με συμπεριλάβετε στη συζήτηση» είπε στεγνά. «Δε θα κάνω καμιά προσφορά. Δεν το θέλω. Αυτό δεν είναι μαργαριτάρι -είναι τερατούργημα». Τα λεπτά του χείλια κατσάρωσαν.

Τώρα ο δεύτερος έμπορας, ένας κοντούλης με ντροπαλή σιγανή φωνή, πήρε το μαργαριτάρι και το εξέτασε προσεχτικά. Έβγαλε ένα φακό από την τσέπη του και το περιεργάστηκε μεγεθυμένο. Έπειτα γέλασε σιγανά.

«Φτιάχνουν καλύτερα μαργαριτάρια από πάστα» είπε. «Τα ξέρω αυτά τα πράγματα. Είναι μαλακό και πορώδες, θα χάσει το χρώμα του και θα πεθάνει σε μερικούς μήνες. Κοίτα -» Έδωσε το φακό στον Κίνο, του έδειξε πώς να τον χρησιμοποιεί, κι ο Κίνο, που δεν είχε δει ποτέ την επιφάνεια ενός μαργαριταριού σε μεγέθυνση, σοκαρίστηκε με το αλλόκοτο θέαμα.

Ο τρίτος έμπορας πήρε το μαργαριτάρι από τα χέρια του Κίνο. «Έχω έναν πελάτη που του αρέσουν κάτι τέτοια» είπε. «Θα προσφέρω πεντακόσια πέσος κι ίσως να μπορέσω να το πουλήσω στον πελάτη μου εξακόσια».

Ο Κίνο άπλωσε γρήγορα το χέρι και άρπαξε το μαργαριτάρι από τα δάχτυλα του. Το τύλιξε στο δέρμα του ελαφιού και το έριξε μέσα στο πουνκάμισο του.

Ο άντρας πίσω από το γραφείο είπε, «Είμαι ανόητος, το ξέρω, αλλά η πρώτη μου προσφορά ισχύει. Εξακολουθώ να προσφέρω χίλια. Τι κάνεις;» ρώτησε καθώς ο Κίνο εξαφάνισε το μαργαριτάρι.

«Με κοροϊδεύετε» φώναξε άγρια ο Κίνο. «Το μαργαριτάρι μου δεν είναι για πούλημα εδώ. Θα πάω, ίσως ακόμα και στην πρωτεύουσα».

Τώρα οι έμποροι κοιτάχτηκαν βιαστικά. Ήξεραν ότι είχαν παίξει πολύ σκληρό παιχνίδι. Ήξεραν ότι θα τιμωρούνταν για την αποτυχία τους κι ο άντρας στο γραφείο είπε βιαστικά, «Θα μπορούσα να φτάσω ίσως και στα χίλια πεντακάσια».

Ο Κίνο όμως άνοιγε σπρώχνοντας δρόμο ανάμεσα στο πλήθος. Το βουητό των ομιλιών έφτανε αχνά μέχρι τ' αυτιά του, το αίμα της οργής βροντοκοπούσε στ' αυτιά του, και πέρασε από μέσα κι απομακρύνθηκε. Η Χουάνα τον ακολούθησε, τρέχοντας πίσω του.

Όταν ήρθε το βράδυ, οι γείτονες στα καλύβια κάθονταν κι έτρωγαν καλαμποκόπιτες και φασόλια, και συζητούσαν το μεγάλο θέμα του πρωινού. Δεν ήξεραν, εκείνων τους φαινόταν θαυμάσιο μαργαριτάρι, αλλά δεν είχαν ξαναδεί τέτοιο μαργαριτάρι, και σίγουρα οι έμποροι ήξεραν περισσότερα για την αξία των μαργαριταριών απ' ό,τι εκείνοι. «Και μην ξεχνάτε» είπαν. «Οι έμποροι αυτοί δεν τα συζήτησαν τα πράγματα. Ο καθένας από τους τρεις ήξερε ότι το μαργαριτάρι δεν είχε αξία».

«Αν όμως το είχαν κανονίσει από πριν;»

«Αν είναι έτσι, τότε όλους μας μας κοροΐδευαν σ' όλη μας τη ζωή».

Ίσως, ισχυρίζονταν μερικοί, ίσως θα ήταν καλύτερα αν ο Κίνο έπαιρνε τα χίλια πεντακάσια πέσος. Είναι πολλά λεφτά, περισσότερα απ' όσα είχε δει ποτέ κανείς τους. Ίσως ο Κίνο να ήταν πεισματάρης κι ανόητος. Κι αν πήγαινε στ' αλήθεια στην πρωτεύουσα και δεν έβρισκε αγοραστή για το μαργαριτάρι του; Ποτέ δε θα μπορούσε να ξεπλύνει τη ντροπή.

Και τώρα, είπαν άλλοι που φοβούνταν, τώρα που τους

είχε αφηφήσει, οι αγοραστές αυτοί δε θα θελήσουν να έχουν καμιά σχέση μαζί του. Ίσως ο Κίνο να έκοψε το ίδιο του το κεφάλι και να κατέστρεψε τον εαυτό του.

Κι άλλοι είπαν, ο Κίνο είναι γενναίος άντρας, και άγριος άντρας- έχει δίκιο. Από το κουράγιο του μπορεί να επωφεληθούμε όλοι. Αυτοί ήταν περήφανοι για τον Κίνο.

Στο σπίτι του, ο Κίνο καθόταν ανακούρκουδα στην ψάθα του κι ήταν βυθισμένος σε σκέψεις. Είχε θάψει το μαργαριτάρι του κάτω από μια πέτρα στο λάκκο της φωτιάς στο σπίτι του, και κοίταζε τα κεντήματα πάνω στην ψάθα του μέχρι που τα σχέδια άρχισαν να χορεύουν μέσα στο κεφάλι του. Είχε χάσει έναν κόσμο και δεν είχε κερδίσει άλλο. Κι ο Κίνο φοβόταν. Ποτέ στη ζωή του δεν είχε βρεθεί μακριά απ' το σπίτι του. Φοβόταν τους ξένους και τα ξένα μέρη. Τον τρόμαζε το τέρας εκείνο που ονόμαζαν πρωτεύουσα. Ήταν πέρα απ' το νερό και πίσω από τα βουνά, πάνω από χίλια μίλια μακριά, και κάθε ξένο τρομερό μίλι τον γέμιζε φόβο. Αλλά ο Κίνο είχε χάσει τον παλιό του κόσμο και τώρα έπρεπε να σκαρφαλώσει σ' έναν καινούργιο. Γιατί το όνειρο του για το μέλλον ήταν αληθινό και ποτέ δε θα καταστρεφόταν και είχε πει, «Θα πάω» κι ήταν κι αυτό αληθινό. Το ν' αποφασίσει να πάει και να το πει, ήταν σα να βρισκόταν κιόλας στα μισά του δρόμου.

Η Χουάνα τον κοίταζε καθώς έθαβε το μαργαριτάρι του και τον κοίταζε ενώ καθάριζε τον Κογιωτίτο και τον θήλαζε, κι η Χουάνα έφτιαξε τις καλαμποκόπιτες για δείπνο.

Ο Χουάν Τομάς ήρθε και κάθισε στις φτέρνες του δίπλα στον Κίνο κι έμεινε σιωπηλός πολλή ώρα μέχρι που τελικά ο Κίνο ζήτησε να μάθει. «Τι άλλο μπορούσα να κάνω; Είναι απαστεώνες».

Ο Χουάν Τομάς κούνησε σοβαρά το κεφάλι. Ήταν ο μεγαλύτερος, κι ο Κίνο σ' αυτόν στρεφόταν για σοφές συμβουλές. «Είναι δύσκολο να ξέρει κανείς» είπε. «Ξέρουμε ότι

μας κοροϊδεύουν από τη γέννα μέχρι τη φουσκωμένη τιμή των φέρετρων μας. Αλλά επιζούμε. Εσύ δεν αφήφησης τους αγοραστές των μαργαριταριών, αλλά ολόκληρη τη δομή, ολόκληρο τον τρόπο ζωής, και φοβάμαι για σένα».

«Τι έχω να φοβηθώ πέρα από την πείνα;» ρώτησε ο Κίνο.

Αλλά ο Χουάν Τομάς κούνησε αργά το κεφάλι. «Αυτό πρέπει να το φοβόμαστε όλοι. Αλλά ας πούμε ότι έχεις δικιο -ας πούμε ότι το μαργαριτάρι σου έχει μεγάλη αξία- νομίζεις ότι τότε το παιχνίδι τέλειωσε;»

«Τι εννοείς;»

«Δεν ξέρω» είπε ο Χουάν Τομάς, «αλλά φοβάμαι για σένα. Περπατάς σε καινούργιο έδαφος, δεν ξέρεις το δρόμο».

«Θα πάω. Θα φύγω σύντομα» είπε ο Κίνο.

«Ναι» συμφώνησε ο Χουάν Τομάς. «Αυτό πρέπει να το κάνεις. Αναρωτιέμαι όμως αν θα τα βρεις διαφορετικά στην πρωτεύουσα. Εδώ έχεις φίλους και μένα, τον αδερφό σου. Εκεί δε θα έχεις κανέναν».

«Τι μπορώ να κάνω;» φώναξε ο Κίνο. «Εδώ υπάρχει μια βαθιά προσβολή. Ο γιος μου πρέπει να έχει μια ευκαιρία. Αυτό χτυπάνε. Οι φίλοι μου θα με προστατέψουν».

«Μόνο εφόσον αυτό δεν τους βάζει σε κίνδυνο ή δεν τους χαλάει την ησυχία» είπε ο Χουάν Τομάς. Σηκώθηκε λέγοντας, «Ο Θεός μαζί σου».

Κι ο Κίνο είπε, «Ο Θεός μαζί σου» και δε σήκωσε καν τα μάτια, γιατί τα λόγια είχαν μια παράξενη παγωνιά μέσα τους.

Για πολλή ώρα αφού είχε φύγει ο Χουάν Τομάς, ο Κίνο καθόταν βυθισμένος σε σκέψεις στην ψάθα του. Τον είχε τυλίξει κάτι σα λήθαργος, και μια γκριζα απελπισία. Όλοι οι δρόμοι έμοιαζαν φραγμένοι εναντίον του. Στο κεφάλι του άκουγε μόνο τη σκοτεινή μουσική του εχθρού. Οι αισθήσεις του ήταν καυτά ζωντανές, αλλά το μυαλό του πήγε πίσω στη βαθιά συμμετοχή με όλα τα πράγματα, το δώρο

που είχε από το λαό του. Άκουγε κάθε ανεπαίσθητο ήχο της νύχτας που ερχόταν, το νυσταγμένο παράπονο των πουλιών στα δέντρα, την ερωτική αγωνία των γατιών, το χτύπημα και τράβηγμα των μικρών κυμάτων στην αμμουδιά, και το απλό σφύριγμα της απόστασης. Και μύριζε τη διαπεραστική μυρωδιά από τα φύκια που άφηνε πίσω της η παλίρροια που τραβιόταν. Η μικρή λάμψη της φωτιάς έκανε το πλεχτό σχέδιο στην ψάθα του να πηδάει μπροστά στα υπνωτισμένα του μάτια.

Η Χουάνα τον κοίταζε στεναχωρεμένη, αλλά τον ήξερε και ήξερε ότι ο καλύτερος τρόπος για να τον βοηθήσει ήταν να μείνει σιωπηλή και να μείνει κοντά του. Και μόλο που κι εκείνη άκουγε το Τραγούδι του Κακού, πάλευε να το διώξει, τραγουδώντας σιγανά τη μελωδία της οικογένειας, της ασφάλειας και της ζεστασιάς και της ενότητας της οικογένειας. Κρατούσε τον Κογιοτίτο στην αγκαλιά της και του τραγουδούσε το τραγούδι, για να κρατήσει μακριά το κακό, και η φωνή της ήταν θαρραλέα ενάντια στην απειλή της σκοτεινής μουσικής.

Ο Κίνο δε σάλεψε ούτε ζήτησε να φάει. Η Χουάνα ήξερε ότι θα ζητούσε όταν θα ήθελε. Τα μάτια του ήταν υπνωτισμένα και διαισθανόταν το δύσπιστο, επιφυλακτικό κακό έξω από την καλύβα· ένιωθε τα σκοτεινά πράγματα που σέρνονταν να τον περιμένουν να βγει στη νύχτα. Ήταν σκοτεινό και τρομερό, κι ωστόσο τον φώναζε και τον απειλούσε και τον προκαλούσε. Το δεξί του χέρι πήγε στο πουκάμισο του κι έψαξε για το μαχαίρι του· τα μάτια του ήταν ορθάνοιχτα· σηκώθηκε και πήγε στο κατώφλι.

Η Χουάνα θέλησε να τον σταματήσει· σήκωσε το χέρι της για να τον σταματήσει, και το στόμα της άνοιξε από τον τρόμο. Για μια ατέλειωτη στιγμή ο Κίνο έμεινε να κοιτάζει το σκοτάδι κι έπειτα βγήκε έξω. Η Χουάνα άκουσε το θρόισμα, το μουγκρητό της πάλης, το χτύπημα. Πάγωσε από τον

τρόμο για μια στιγμή, κι έπειτα τα χείλια της τραβήχτηκαν από τα δόντια της σαν τα χείλια της γάτας. Άφησε τον Κογιότιτο στο χώμα. Άρπαξε μια πέτρα από το λάκκο της φωτιάς κι όρμησε έξω, αλλά όλα είχαν κιόλας τελειώσει. Ο Κίνο ήταν ξαπλωμένος στο χώμα και προσπαθούσε να σηκωθεί και δεν υπήρχε κανένας δίπλα του. Μόνο οι σκιές και το χτύπημα και το θρόισμα του κύματος και το σφύριγμα της απόστασης. Αλλά το κακό ήταν ολόγυρα, κρυμμένο πίσω από το φράχτη, κουρνιασμένο δίπλα στο σπίτι στη σκιά, να πλανιέται στον αέρα.

Η Χουάνα άφησε την πέτρα της να πέσει, και αγκάλιασε τον Κίνο και τον βοήθησε να σηκωθεί και τον στήριξε να μπει στο σπίτι. Αίμα κυλούσε πηχτό από το κεφάλι του κι είχε μια μακριά βαθιά μαχαιριά στο μάγουλο του από το αντί μέχρι το σαγόνι, μια βαθιά χαρακιά που αιμορραγούσε. Κι ο Κίνο ήταν μισολιπόθυμος. Κουνούσε το κεφάλι του πέρα δώθε. Το πουκάμισο του είχε σκιστεί και τα ρούχα του ήταν μισοβγαλμένα. Η Χουάνα τον έβαλε να καθίσει στην ψάθα του και σκούπισε το πηχτό αίμα από το πρόσωπο του με τη φούστα της. Του έφερε πούλκε να πιει σε μια μικρή κανάτα, και εκείνος εξακολουθούσε να τινάζει το κεφάλι του για να διώξει το σκοτάδι.

«Ποιος;» ρώτησε η Χουάνα.

«Δεν ξέρω» είπε ο Κίνο, «δεν είδα».

Τώρα η Χουάνα έφερε το πήλινο δοχείο με το νερό και έπλυνε το κόψιμο στο πρόσωπο του ενώ εκείνος κοίταζε ζαλισμένος ίσια μπροστά του.

«Κίνο, άντρα μου» φώναξε. Τα μάτια του κοίταζαν κάπου πέρα απ' αυτήν. «Κίνο, μ' ακούς;»

«Σ' ακούω» είπε.

«Κίνο, αυτό το μαργαριτάρι είναι κακό. Ας το καταστρέψουμε πριν μας καταστρέψει αυτό. Ας το συντρίψουμε ανάμεσα σε δυο πέτρες. Ας -ας το πετάξουμε πίσω στη θάλασα-

σα όπου ανήκει. Κίνο, είναι κακό, είναι κακό!»

Και καθώς εκείνη μιλούσε, το φως ξαναγύρισε στα μάτια του Κίνο έτσι που γυάλισαν άγρια και οι μύες του σκλήρυναν και η θέληση του σκλήρυνε.

«Όχι» είπε. «Θα το παλέψω αυτό το πράγμα. Θα νικήσω. Θα έχουμε την ευκαιρία μας». Η γροθιά του σφυροκόπησε την ψάθα. «Κανέννας δε θα μας πάρει την καλή μας τύχη» είπε. Τα μάτια του μαλάκωσαν τότε και σήκωσε το χέρι να χαϊδέψει τον ώμο της Χουάνα. «Πίστεψε με» είπε. «Είμαι άντρας». Και το πρόσωπο του έγινε πονηρό.

«Το πρωί θα πάρουμε το κανό μας και θα πάμε πέρα από τη θάλασσα και πίσω από τα βουνά στην πρωτεύουσα, εσύ κι εγώ. Δε θα μας εξαπατήσουν. Είμαι άντρας».

«Κίνο» είπε εκείνη βραχνά. «Φοβάμαι. Ακόμα κι ένας άντρας μπορεί να σκοτωθεί. Ας ξαναπετάξουμε το μαργαριτάρι στη θάλασσα».

«Σώπα» είπε εκείνος άγρια. «Είμαι άντρας. Σώπα». Κι έμεινε σιωπηλή, γιατί η φωνή του ήταν προσταγή. «Ας κοιμηθούμε λίγο» είπε. «Μόλις χαράξει θα ξεκινήσουμε. Δε φοβάσαι να πας μαζί μου;»

«Όχι, άντρα μου».

Τα μάτια του έπεσαν γλυκά και ζεστά πάνω της τότε, το χέρι του άγγιξε το μάγουλο της. «Ας κοιμηθούμε λίγο» είπε.

5

Το φεγγάρι ανέτειλε αργά, λίγο πριν λαλήσει ο πρώτος κόκορας. Ο Κίνο άνοιξε τα μάτια του στο σκοτάδι, γιατί διαισθάνθηκε κάποια κίνηση κοντά του, αλλά δε σάλεψε. Μόνο τα μάτια του έψαξαν το σκοτάδι, και στο χλομό φως του φεγγαριού που έμπαινε μέσα από τις τρύπες στο καλύβι, ο Κίνο είδε τη Χουάνα να σηκώνεται σιωπηλά από δίπλα του. Την είδε να κινείται προς τη φωτιά. Τόσο προσεχτικά δούλευε, που άκουσε μόνο έναν ανεπαίσθητο ήχο όταν εκείνη μετακίνησε την πέτρα στο λάκκο της φωτιάς. Κι έπειτα σα σκιά γλίστρησε προς την πόρτα. Σταμάτησε για μια στιγμή δίπλα στο κρεμαστό κουτί όπου κοιμόταν ο Κογιοτίτο, κι έπειτα για ένα δευτερόλεπτο την είδε ξανά στο κατώφλι, κι ύστερα η Χουάνα εξαφανίστηκε.

Κι η οργή φούντωσε μέσα στο στήθος του Κίνο. Σηκώθηκε όρθιος και την ακολούθησε τόσο σιωπηλά όσο είχε περπατήσει κι εκείνη, κι άκουγε τα γρήγορα βήματα της να πηγαίνουν προς την αμμουδιά. Σιωπηλά την ακολούθησε και ο νους του είχε πυρώσει από το θυμό. Εκείνη βγήκε από τους θάμνους και προχώρησε σκοντάφτοντας στα μικρά κοτρόνια προς το νερό, κι έπειτα τον άκουσε να έρχεται και βάλθηκε να τρέχει. Το χέρι της είχε σηκωθεί για να πετάξει όταν πήδηξε πάνω της και άρπαξε το χέρι της και την ανάγκασε ν' αφήσει το μαργαριτάρι. Τη χτύπησε στο πρόσωπο με τη σφιγμένη γροθιά του κι εκείνη έπεσε ανάμεσα στις πέτρες και την κλότσησε στα πλευρά. Στο χλομό φως

έβλεπε τα κυματάκια να σκάνε πάνω της και τη φούστα της να επιπλέει κι έπειτα να κολλάει στα πόδια της όταν τραβιόταν το νερό.

Ο Κίνο την κοίταξε κι έδειξε τα δόντια. Σφύριξε σα φίδι και η Χουάνα τον κοίταξε με μάτια ορθάνοιχτα δίχως φόβο, σαν πρόβατο μπροστά στο χασάπη. Ήξερε ότι υπήρχε φόβος μέσα στην ψυχή του, και δεν πείραζε· το είχε δεχτεί και δε θα αντιστεκόταν, ούτε καν θα διαμαρτυρόταν. Κι έπειτα η οργή τον άφησε και μια αρρωστημένη αηδία την αντικατέστησε. Έκανε μεταβολή και προχώρησε στην παραλία και πέρα από τους θάμνους. Οι αισθήσεις του είχανε στομώσει από τη συγκίνηση του.

Άκουσε το θρόισμα, έβγαλε το μαχαίρι του και όρμησε σε μια σκοτεινή μορφή κι ένωσε το μαχαίρι να βρίσκει το στόχο του κι έπειτα έπεσε στα γόνατα κι έπειτα πάλι στο χώμα. Άπληστα δάχτυλα έψαξαν τα ρούχα του, ξέφρενα δάχτυλα τον έψαξαν, και το μαργαριτάρι, που του το είχαν πετάξει από το χέρι, στραφτάλιζε δίπλα σ' ένα πετραδάκι στο μονοπάτι. Γυάλιζε στο γλυκό φως του φεγγαριού.

Η Χουάνα σύρθηκε από τα βράχια στην άκρη του νερού. Το πρόσωπο της ήταν ένας μουντός πόνος και το πλευρό της πονούσε. Έμεινε γοναπιστή για ένα διάστημα και η υγρή φούστα της κολλούσε πάνω της. Δεν υπήρχε θυμός μέσα της ενάντια στον Κίνο. Είχε πει, «Είμαι άντρας» κι αυτό σήμαινε ορισμένα πράγματα για τη Χουάνα. Σήμαινε ότι ήταν μισότρελος-μισόθεος. Σήμαινε ότι ο Κίνο θα έβαζε τη δύναμη του ν' αντιμετωπίσει ένα βουνό και θα την έβαζε ν' αντιμετωπίσει τη θάλασσα. Η Χουάνα, με τη γυναικεία ψυχή της, ήξερε ότι το βουνό θ' άντεχε ενώ ο άντρας θα γινόταν κομμάτια· ότι η θάλασσα θα φούσκωνε ενώ ο άντρας θα πνιγόταν μέσα της. Κι ωστόσο αυτό ήταν που τον έκανε άντρα μισότρελο-μισόθεο, κι η Χουάνα είχε ανάγκη από έναν άντρα· δε μπορούσε να ζήσει δίχως άντρα. Μόλο που ίσως

να τη μπερδευαν οι διαφορές αυτές ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα, τις ήξερε και τις δεχόταν και τις χρειαζόταν. Φυσικά θα τον ακολουθούσε, δεν υπήρχε θέμα πάνω σ' αυτό. Καμιά φορά η ποιότητα της γυναίκας, η λογική, η επιφύλαξη, η αίσθηση της συντήρησης μπορούσαν να διαπεράσουν τον ανδρισμό του Κίνο και να τους σώσουν όλους. Σηκώθηκε με κόπο και βούτηξε τις παλάμες της στα κυματάκια και ξέπλυνε το μωλωπισμένο της πρόσωπο με το καυτερό αλμυρό νερό κι έπειτα βάλθηκε να σέρνεται στην αμμουδιά για να βρει τον Κίνο.

Ένα κοπάδι σύννεφα είχαν έρθει στον ουρανό από το νότο. Το χλομό φεγγάρι έκανε βουτιές ανάμεσα τους κι αναδυόταν πάλι έτσι που η Χουάνα περπατούσε στο σκοτάδι για μια στιγμή και στο φως την άλλη. Η ράχη της είχε λυγίσει από τον πόνο και το κεφάλι της ήταν σκυμμένο. Πέρασε μέσα από τους θάμνους όταν το φεγγάρι είχε κρυφτεί, κι όταν ξαναβγήκε είδε το μεγάλο μαργαριτάρι να λαμπυρίζει στο μονοπάτι πίσω από το βράχο. Έπεσε στα γόνατα και το σήκωσε και το φεγγάρι μπήκε πάλι στο σκοτάδι των σύννεφων. Η Χουάνα έμεινε γονατιστή ενώ ζύγιαζε μέσα της αν έπρεπε να γυρίσει στη θάλασσα και να αποτελειώσει αυτό που είχε αρχίσει και καθώς σκεφτόταν, το φως ήρθε πάλι κι είδε δυο σκοτεινές μορφές ξαπλωμένες στο μονοπάτι μπροστά της. Πήδηξε μπροστά και είδε ότι η μια ήταν ο Κίνο και η άλλη ένας ξένος μ' ένα σκούρο γυαλιστερό υγρό να κυλάει απ' το λαρύγγι του.

Ο Κίνο κουνήθηκε νωθρά, τα χέρια του και τα πόδια του σάλειψαν σαν τα μέλη πατημένου εντόμου, κι ένα πηχτό μουρμουρητό βγήκε από το στόμα του. Τώρα, μέσα σε μια στιγμή, η Χουάνα κατάλαβε ότι η παλιά ζωή είχε χαθεί για πάντα. Ο νεκρός άντρας στο μονοπάτι και το μαχαίρι του Κίνο, με τη σκούρα λεπίδα δίπλα του, την έπεισαν. Όλη την ώρα η Χουάνα προσπαθούσε να διασώσει κάτι από την

παλιά γαλήνη, από τον καιρό πριν από το μαργαριτάρι. Τώρα όμως είχε χαθεί και δεν υπήρχε τρόπος να ξαναβρεθεί. Κι επειδή το ήξερε, εγκατέλειψε το παρελθόν αμέσως. Δεν υπήρχε τίποτα να κάνουν πέρα από το να σωθούν οι ίδιοι.

Ο πόνος, η βραδύτητα είχαν φύγει τώρα. Γρήγορα έσυρε το νεκρό από το μονοπάτι στο καταφύγιο των θάμνων. Πήγε στον Κίνο και έπλυνε το πρόσωπο του με τη μουσκεμένη φούστα της. Είχε αρχίσει να συνέρχεται και βόγκηξε.

«Πήραν το μαργαριτάρι. Το έχασα. Τώρα όλα τέλειωσαν» είπε. «Το μαργαριτάρι χάθηκε».

Η Χουάνα τον ησύχασε όπως θα ησύχαζε ένα άρρωστο παιδί. «Σώπα» είπε. «Να το μαργαριτάρι σου. Το βρήκα στο μονοπάτι. Μ' ακούς; Να το μαργαριτάρι σου. Καταλαβαίνεις; Σκότωσες έναν άνθρωπο. Πρέπει να φύγουμε. Θα έρθουν να μας πιάσουν, καταλαβαίνεις; Πρέπει να φύγουμε πριν ξημερώσει».

«Μου επιτέθηκε» είπε αμήχανα ο Κίνο. «Χτύπησα για να σώσω τη ζωή μου».

«Θυμάσαι χτες;» ρώτησε η Χουάνα. «Νομίζεις ότι αυτό θα έχει σημασία; Θυμάσαι τους άντρες της πόλης; Νομίζεις ότι η εξήγησή σου θα βοηθήσει;»

Ο Κίνο πήρε βαθιά ανάσα και προσπάθησε να διώξει την αδυναμία του. «Όχι» είπε. «Έχεις δίκιο». Και η θέληση του σκλήρυνε και έγινε πάλι άντρας.

«Πήγαινε στο σπίτι μας και φέρε τον Κογιοτίτο» είπε, «και φέρε όλο μας το καλαμπόκι. Θα ρίξω το κανό στο νερό και θα φύγουμε».

Πήρε το μαχαίρι του και την άφησε. Προχώρησε σκοντάφτοντας προς την αμμουδιά κι έφτασε στο κανό του. Κι όταν το φως του φεγγαριού πέρασε πάλι από τα σύννεφα, είδε ότι μια μεγάλη τρύπα είχε ανοιχτεί στον πάτο. Και μια καυτή αγανάκτηση τον πλημμύρισε και του έδωσε δύναμη.

Τώρα το σκοτάδι είχε αρχίσει να τυλίγει την οικογένεια του- τώρα η κακιά μουσική γέμισε τη νύχτα, κρεμάστηκε πάνω από τα μαγγρόβια, στρίγγλισε στο ρυθμό των κυμάτων. Το κανό του παλπού του, το χιλιοκαλαφατισμένο, το είχαν τρυπήσει. Αυτό ήταν ένα κακό που ξεπερνούσε τη σκέψη. Ο σκοτωμός ενός ανθρώπου δεν ήταν τέτοια αμαρτία όσο ο σκοτωμός ενός σκάφους. Γιατί το σκάφος δεν έχει γιους, και το σκάφος δε μπορεί να αμυνθεί και το λαβωμένο σκάφος δε μπορεί να γειάνει. Υπήρχε θλίψη στην οργή τού Κίνο, αλλά το τελευταίο αυτό χτύπημα τον είχε τόσο σκληρύνει που κανείς δε μπορούσε πια να τον σπάσει. Ήταν ένα ζώο τώρα, για να κρυφτεί, για να επιτεθεί, και ζούσε μόνο για να επιζήσει αυτός και η οικογένεια του. Δεν καταλάβαινε τον πόνο στο κεφάλι του. Έφυγε από την ακτή και πήγε προς το σπίτι του και δε σκέφτηκε να πάρει ένα από τα κανό των γειτόνων του. Ούτε μια στιγμή δεν πέρασε η ιδέα από το μυαλό του, όπως και δε θα σκεφτόταν ποτέ να καταστρέψει ένα κανό.

Τα κοκόρια λαλούσαν και η αυγή δεν αργούσε πια. Καπνός από τις πρώτες φωτιές πέρασε από τους τοίχους των καλυβιών, και οι πρώτες μυρωδιές από τις καλαμποκόπιτες που ψήνονταν γέμισαν τον αέρα. Ήδη τα πουλιά της αυγής χοροπηδούσαν στους θάμνους. Το αδύναμο φεγγάρι έχανε το φως του και τα σύννεφα πύκνωσαν κι έπειτα διαλύθηκαν προς τα νότια. Ο άνεμος φύσηξε στον Κόλπο, ένας νευρικός, ανήσυχος άνεμος με τη μυρωδιά της καταιγίδας στην ανάσα του, κι υπήρχε αλλαγή κι αναστάτωση στην ατμόσφαιρα.

Ο Κίνο, προχωρώντας βιαστικά προς το σπίτι του, ένιωσε να τον πλημμυρίζει μια αγαλλίαση. Τώρα δεν υπήρχε σύγχυση στο νου του, γιατί μόνο ένα πράγμα μπορούσε να κάνει, και το χέρι του Κίνο πήγε πρώτα στο μεγάλο μαργαριτάρι στο πουκάμισο του και έπειτα στο μαχαίρι του που

κρεμόταν κάτω από το πουκάμισο του.

Είδε μια μικρή λάμψη μπροστά του, κι έπειτα δίχως διακοπή μια ψηλή φλόγα πήδησε στο σκοτάδι μ' ένα τρίξιμο κι ένα βρυχηθμό, κι ένας ψηλός πύργος από φλόγες φώτισε το μονοπάτι. Ο Κίνο άρχισε να τρέχει· ήταν η καλύβα του, το ήξερε. Και ήξερε ότι τα σπίτια αυτά μπορούσαν να γίνουν στάχτη μέσα σε πολύ λίγες στιγμές. Και καθώς έτρεχε, μια άλλη μορφή έτρεξε προς το μέρος του -η Χουάνα, με τον Κογιοτίτο στην αγκαλιά και την κουβέρτα του Κίνο σφιγμένη στο χέρι της. Το μωρό βογκούσε από το φόβο και τα μάτια της Χουάνα ήταν ορθάνοιχτα και τρομοκρατημένα. Ο Κίνο έβλεπε ότι το σπίτι δεν υπήρχε πια και δεν έκανε καμιά ερώτηση στη Χουάνα. Ήξερε, αλλά εκείνη του είπε, «Τα 'χαν γκρεμίσει όλα κι είχαν σκάσει το πάτωμα κι ακόμα και το κουτί του μωρού είχαν αναποδογυρίσει, και καθώς κοίταζα, έβαλαν φωτιά απέξω».

Το άγριο φως του σπιτιού που καιγόταν φώτισε δυνατά το πρόσωπο του Κίνο. «Ποιοι;» ζήτησε να μάθει.

«Δεν ξέρω» είπε. «Οι σκοτεινοί».

Οι γείτονες ξεχύνονταν βιαστικά από τα σπίτια τους τώρα, και κοίταζαν τις σπίθες και τις ποδοπατούσαν για να σώσουν τα δικά τους σπίτια. Ξαφνικά ο Κίνο φοβήθηκε. Το φως τον έκανε να φοβάται. Θυμήθηκε τον άντρα που κείτονταν νεκρός στους θάμνους δίπλα στο μονοπάτι και πήρε τη Χουάνα από το μπράτσο και την τράβηξε στη σκιά ενός σπιτιού μακριά από το φως, γιατί το φως ήταν κίνδυνος γι' αυτόν. Για μια στιγμή έμεινε συλλογισμένος κι έπειτα πέρασε από τις σκιές μέχρι που έφτασε στο σπίτι του Χουάν Τομάς, του αδερφού του, και γλίστρησε στο κατώφλι και τράβηξε τη Χουάνα μαζί του. Έξω, άκουγε τα σκληρίσματα των παιδιών και τις κραυγές των γειτόνων, γιατί οι φίλοι του νόμιζαν ότι ίσως να ήταν ακόμα μέσα στο σπίτι που καιγόταν.

Το σπίτι του Χουάν Τομάς ήταν σχεδόν ακριβώς πανομοιότυπο με το σπίτι του Κίνο· σχεδόν όλα τα καλύβια ήταν ίδια, κι όλα έσταζαν φως και αέρα, έτσι που η Χουάνα κι ο Κίνο, καθισμένοι τη γωνιά του σπιτιού του αδερφού, έβλεπαν μέσα από τον τοίχο τις φωτιές που πηδούσαν. Είδαν τις φλόγες, ψηλές και μανιασμένες, είδαν τη στέγη να πέφτει και είδαν τη φωτιά να σβήνει τόσο γρήγορα όσο μια φωτιά από ξερόκλαδα. Άκουσαν τις προειδοποιήσεις των φίλων τους, και τη στριγκιά, άγρια κραυγή της Απολόνια, της γυναίκας του Χουάν Τομάς. Εκείνη, μια και ήταν η πιο κοντινή συγγενισσα, ξεκίνησε το επίσημο μοιρολόι για τους νεκρούς της οικογένειας. Η Απολόνια αντιλήφθηκε ότι φορούσε το δεύτερο καλύτερο σάλι της και όρμησε στο σπίτι για να πάρει το καινούργιο της. Καθώς έψαχνε σε μια κασέλα κοντά στον τοίχο, η φωνή του Κίνο είπε σιγανά, «Απολόνια, μη φωνάξεις. Δεν πάθαμε τίποτα».

«Πώς ήρθατε εδώ;» ζήτησε να μάθει εκείνη.

«Μη ρωτάς» είπε. «Πήγαινε τώρα στον Χουάν Τομάς και φερ' τον εδώ και μην το πεις σε κανέναν άλλο. Έχει σημασία για μας, Απολόνια».

Σταμάτησε, με τα χέρια κρεμασμένα μπροστά της, κι έπειτα, «Ναι, κουνιάδε μου» είπε.

Σε μερικά λεπτά ο Χουάν Τομάς γύρισε πίσω μαζί της. Άναψε ένα κεριό και τους πλησίασε εκεί που ήταν κουρνιασμένοι σε μια γωνιά και είπε, «Απολόνια, πήγαινε στην πόρτα και μην αφήσεις να μπει κανένας». Ήταν πιο μεγάλος, ο Χουάν Τομάς, και πήρε την πρωτοβουλία. «Λοιπόν, αδερφέ μου» είπε.

«Μου επιτέθηκαν στο σκοτάδι» είπε ο Κίνο. «Και στην πάλη πάνω σκότωσα έναν άνθρωπο».

«Ποιον;» ρώτησε γρήγορα ο Χουάν Τομάς.

«Δεν ξέρω. Είναι όλα σκοτάδι -όλα σκοτάδι και σχήμα σκοταδιού».

«Είναι το μαργαριτάρι» είπε ο Χουάν Τομάς. «Υπάρχει ένας διάβολος σ' αυτό το μαργαριτάρι. Θα έπρεπε να το είχες πουλήσει και να είχες δώσει αλλού το διάβολο. Ίσως να μπορείς ακόμα να το πουλήσεις και ν' αγοράσεις γαλήνη για σένα».

Κι ο Κίνο είπε, «Ω αδερφέ μου, μου έγινε μια προσβολή που είναι πιο βαθιά από τη ζωή μου. Γιατί στην αμμουδιά το κανό μου είναι σπασμένο, το σπίτι μου κάηκε και στους θάμνους είναι ξαπλωμένος ένας άντρας νεκρός. Μας έχουν αποκόψει κάθε δρόμο διαφυγής. Πρέπει να μας κρύψεις, αδερφέ μου».

Κι ο Κίνο, που κοίταζε προσεχτικά, είδε βαθιά στεναχώρια να έρχεται στα μάτια του αδερφού του και πρόλαβε την πιθανή του άρνηση. «Όχι για πολύ» είπε γρήγορα. «Μόνο μέχρι να περάσει μια μέρα και να έρθει η καινούργια νύχτα. Τότε θα φύγουμε».

«Θα σας κρύψω» είπε ο Χουάν Τομάς.

«Δε θέλω να σου φέρω κίνδυνο» είπε ο Κίνο, «Ξέρω ότι είμαι σαν τη λέπρα. Θα φύγω απόψε και τότε θα είσαι ασφαλής».

«Θα σε προστατέψω» είπε ο Χουάν Τομάς και φώναξε, «Απολόνια, κλείσε καλά την πόρτα. Και ούτε καν να ψιθυρίσεις πως είναι εδώ ο Κίνο».

Κάθισαν σιωπηλά όλοι μέσα στο σκοτάδι του σπιτιού κι άκουγαν τους γείτονες να μιλάνε γι' αυτούς. Μέσα από τους τοίχους του σπιτιού έβλεπαν τους γείτονες να σκαλίζουν τις στάχτες για να βρουν τα κόκαλα. Κουρνιασμένοι στο σπίτι του Χουάν Τομάς άκουσαν την ταραχή και την έκπληξη να πλημμυρίζουν τους γείτονες με τα νέα του σπασμένου σκάφους. Ο Χουάν Τομάς βγήκε μαζί με τους γείτονες για να μην τον υποψιαστούν, και τους είπε θεωρίες και σκέψεις για το τι είχε συμβεί στον Κίνο και τη Χουάνα και το μωρό. Σε άλλους έλεγε, «Νομίζω ότι τράβηξαν νότια από την πα-

ραλία για να ξεφύγουν από το κακό που τους κυνηγούσε». Και σε άλλους, «Ο Κίνο δε θα άφηνε ποτέ τη θάλασσα. Ίσως βρήκε άλλο κανό». Και έλεγε, «Η Απολόνια αρρώστησε από τη στεναχώρια».

Κι εκείνη τη μέρα ο άνεμος σηκώθηκε να χτυπήσει τον Κόλπο και ξερίζωσε τα αγριόχορτα και τα φύκια στην αμμουδιά κι ο άνεμος πέρασε μέσα από τα καλύβια και κανένα σκάφος δεν ήταν ασφαλές στο νερό. Τότε ο Χουάν Τομάς είπε στους γείτονες. «Ο Κίνο έχει φύγει. Αν πήγε από τη θάλασσα θα έχει πνιγεί τώρα». Και μετά από κάθε διαδρομή ανάμεσα στους γείτονες, ο Χουάν Τόμας γύριζε με κάτι δανεικό. Έφερε μια μικρή ψάθινη πλεχτή σακούλα με κόκκινα φασόλια κι ένα σακί γεμάτο ρύζι. Δανείστηκε ένα φλιτζάνι ξερές πιπεριές κι έναν κύβο αλάτι, κι έφερε ένα μαχαίρι δεκαοχτώ ίντσες μακρύ και βαρύ σα μικρή αξίνα, εργαλείο και όπλο μαζί. Κι όταν ο Κίνο είδε το μαχαίρι αυτό τα μάτια του φωτίστηκαν, και χάιδεψε τη λεπίδα και το δάχτυλο του δοκίμασε την κόψη.

Ο άνεμος ούρλιαζε πάνω από τον Κόλπο κι άσπριζε το νερό, και τα μαγγρόβια λύγιζαν σα φοβισμένο κοπάδι, και μια λεπτή σκόνη σηκώθηκε από την ξηρά και έμεινε κρεμασμένη σ' ένα αποπνιχτικό σύννεφο πάνω από τη θάλασσα. Ο άνεμος έδιωξε τα σύννεφα και καθάρισε τον ουρανό και παρέσυρε την άμμο σα χιόνι.

Τότε ο Χουάν Τομάς, όταν πλησίασε το βράδυ, μίλησε πολύ με τον αδερφό του. «Πού θα πάτε;»

«Στα βόρεια» είπε ο Κίνο. «Έχω ακούσει ότι υπάρχουν πόλεις στο βορρά».

«Ν' αποφεύγεις την ακτή» είπε ο Χουάν Τομάς. «Ετοιμάζουν μια ομάδα να ψάξει την ακτή. Οι άντρες της πόλης θα ψάξουν να σε βρουν. Έχεις ακόμα το μαργαριτάρι;»

«Το έχω» είπε ο Κίνο. «Και θα το κρατήσω. Θα μπορούσα να το είχα χαρίσει σα δώρο, αλλά τώρα είναι η κακοτυ-

χία μου και η ζωή μου και θα το κρατήσω». Τα μάτια του ήταν σκληρά και πικραμένα.

Ο Κογιοτίτο κλαψούρισε και η Χουάνα μουρμούρισε ξόρκια από πάνω του για να τον ησυχάσει.

«Ο άνεμος είναι καλός» είπε ο Χουάν Τομάς. «Θα σβήσει τα ίχνη».

Έφυγαν αθόρυβα στο σκοτάδι πριν βγει το φεγγάρι. Η οικογένεια στάθηκε επίσημα στο σπίτι του Χουάν Τομάς. Η Χουάνα κουβαλούσε τον Κογιοτίτο στη ράχη της, σκεπασμένο και πιασμένο με το σάλι της, και το μωρό κοιμόταν με το μάγουλο γυρισμένο στο πλάι πάνω στον ώμο της. Το σάλι σκέπαζε το μωρό και μια άκρη περνούσε πάνω από τη μύτη της Χουάνα για να την προστατεύει από τον κακό αέρα της νύχτας. Ο Χουάν Τομάς αγκάλιασε τον αδερφό του με το διπλό αγκάλιασμα και τον φίλησε και στα δυο μάγουλα. «Ο Θεός μαζί σου» είπε, κι ήταν σα θάνατος. «Δε θα εγκαταλείψεις το μαργαριτάρι;»

«Το μαργαριτάρι τούτο έγινε η ψυχή μου» είπε ο Κίνο. «Αν το εγκαταλείψω, θα χάσω την ψυχή μου. Ο Θεός μαζί σου επίσης».

6

Ο άνεμος φύσαγε άγριος και δυνατός, και τους πετροβολούσε με κλαδάκια, άμμο και χαλίγια. Η Χουάνα κι ο Κίνο τυλίχτηκαν πιο σφιχτά στα ρούχα τους και σκέπασαν τις μύτες τους και βγήκαν στον κόσμο. Ο άνεμος είχε καθαρίσει τον ουρανό και τα αστέρια έλαμπαν ψυχρά στο μαύρο στερéωμα. Οι δυο περπατούσαν προσεχτικά και απέφυγαν το κέντρο της πόλης όπου κάποιος από κείνους που συνηθίζουν να κοιμούνται στα κατώφλια θα μπορούσε να τους δει να περνούν. Γιατί η πόλη κλεινόταν στον εαυτό της για να προστατευτεί από τη νύχτα, κι όποιος περπατούσε στο σκοτάδι θα γινόταν αμέσως αντιληπτός. Ο Κίνο έκανε το γύρο της πόλης κι έστριψε προς το βορρά, με οδηγό τ' αστέρια, και βρήκε τον τραχύ χωματόδρομο που οδηγούσε μέσα από το λόγγο προς το Λορέτο, όπου η θαυματουργή Παναγία έχει την εκκλησία της.

Ο Κίνο ένιωθε τον άνεμο να φυσάει την άμμο γύρω από τους αστραγάλους του και χαιρόταν γιατί ήξερε ότι δε θα έμεναν ίχνη. Η αχνή αστροφεγγιά τού έδειχνε το στενό δρόμο μέσα από τους θάμνους. Κι ο Κίνο άκουγε τα βήματα της Χουάνα πίσω του. Εκείνος προχωρούσε γρήγορα και σιωπηλά κι η Χουάνα σιγότρεχε πίσω του για να τον προλαβαίνει.

Κάτι το αρχέγονο σάλειψε μέσα στην ψυχή του Κίνο. Μέσα από το φόβο του για το σκοτάδι και τους διαβόλους που στοιχειώνουν τη νύχτα, ήρθε ορμητικά μια αγαλλίαση· κάτι

το κτηνώδες αναδευόταν μέσα του κι έτσι ήταν επιφυλακτικός και προσεχτικός κι επικίνδυνος· κάποιο πράγμα αρχέγονο από το παρελθόν του λαού του είχε ζωντανέψει μέσα στην ψυχή του. Ο άνεμος ήταν πίσω του και τ' αστέρια τον οδηγούσαν. Ο άνεμος φώναζε και φυσούσε στους θάμνους κι η οικογένεια προχωρούσε μονότονα, ώρα την ώρα. Δεν προσπέρασαν κανέναν και δεν είδαν κανέναν. Επιτέλους, δεξιά τους, το αδύναμο φεγγάρι ανέτειλε κι όταν σηκώθηκε ψηλά, ο άνεμος έπεσε κι όλα καταλάγιασαν.

Τώρα έβλεπαν το δρομάκο μπροστά τους, σακαμμένο βαθιά από ίχνη τροχών. Όταν έπεφτε ο άνεμος θα έμεναν οι πατημασιές τους, αλλά βρίσκονταν σε αρκετή απόσταση από την πόλη κι ίσως να μην πρόσεχαν τα ίχνη τους. Ο Κίνο προχωρούσε προσεχτικά στο αυλάκι που είχε σκάψει ο τροχός κι η Χουάνα ακολουθούσε πατώντας πάνω στα δικά του ίχνη. Ένα μεγάλο κάρο, που θα πήγαινε στην πόλη το πρωί, θα έσβηνε κάθε ίχνος από το πέρασμα τους.

Όλη νύχτα περπατούσαν με σταθερό βήμα. Μια φορά ο Κογιοτίτο ξύπνησε, και η Χουάνα τον έφερε μπροστά της και τον νανούριζε μέχρι που αποκοιμήθηκε ξανά. Και τα κακά της νύχτας βρίσκονταν γύρω τους. Τα κογιότ φώναζαν και γέλαγαν στους θάμνους και οι κουκουβάγιες τσίριζαν και σφύριζαν πάνω από τα κεφάλια τους. Και μια φορά κάποιο μεγάλο ζώο απομακρύνθηκε με βαριά βήματα, κάνοντας τα χαμόκλαδα να τρίζουν. Κι ο Κίνο έσφιξε τη λαβή του μεγάλου μαχαιριού κι αυτό του έδωσε μια αίσθηση προστασίας.

Η μουσική του μαργαριταριού αντηχούσε θριαμβευτικά στο κεφάλι του Κίνο και από κάτω της η ήσυχη μελωδία της οικογένειας και οι δυο μαζί γίνονταν ένα με το μαλακό θόρυβο των ποδιών τους στο μισοσκοτάδο. Όλη νύχτα περπατούσαν, και μόλις χάραξε ο Κίνο έψαξε το πλάι του δρόμου για κάποιο καταφύγιο για να μείνουν τη μέρα. Βρήκε

το μέρος αυτό κοντά στο δρόμο, ένα μικρό ξέφωτο όπου ίσως να είχαν ξαπλώσει ελάφια και τα πυκνά ξερά δέντρα που πλαισιώναν το δρόμο το έκρυβαν από τη θέα. Κι όταν η Χουάνα κάθισε και βολεύτηκε για να θηλάσει το μωρό, ο Κίνο γύρισε στο δρόμο. Έσπασε ένα κλαδί και προσεχτικά σάρωσε τις πατημασιές στο σημείο όπου είχαν αφήσει τη δημοσιά. Κι έπειτα, με το πρώτο φως, άκουσε το τρίξιμο ενός κάρου και κούρνιασε δίπλα στο δρόμο και είδε να περνάει ένα βαρύ δίτροχο κάρο που το τράβαγαν δυο αργοκίνητα βόδια. Κι όταν το κάρο χάθηκε, ξαναγύρισε στο δρόμο και κοίταξε το αυλάκι και είδε ότι τα ίχνη είχαν εξαφανιστεί. Και σάρωσε πάλι τις πατημασιές του και ξαναγύρισε στη Χουάνα.

Του έδωσε τις μαλακές καλαμποκόπιτες που τους είχε ετοιμάσει η Απολόνια και μετά κοιμήθηκε λίγο. Αλλά ο Κίνο καθόταν στο έδαφος και κοίταζε το χώμα μπροστά του. Παρακολουθούσε τα μυρμήγκια να πηγαινόρχονται, μια μικρή φάλαγγα από δαύτα κοντά στο πόδι του, κι έβαλε το πόδι του στο μονοπάτι τους. Τότε η φάλαγγα σκαρφάλωσε πάνω από το πόδι του και συνέχισε το δρόμο της κι ο Κίνο άφησε το πόδι του εκεί και τα κοίταξε να το σκαρφαλώνουν και να το προσπερνάνε.

Ο ήλιος σηκώθηκε ζεστός. Δεν ήταν κοντά στον Κόλπο, τώρα, κι ο αέρας ήταν στεγνός και ζεστός και οι θάμνοι έτριξαν από τη ζέστη κι ανέδιναν μια όμορφη μυρωδιά ρετινίας. Κι όταν η Χουάνα ξύπνησε, όταν ο ήλιος ήταν ψηλά, ο Κίνο της είπε πράγματα που ήξερε κιόλας.

«Να προσέχεις εκείνο εκεί το δέντρο» είπε δείχνοντας. «Μην το αγγίζεις, γιατί αν το αγγίξεις, κι έπειτα αγγίξεις τα μάτια σου, θα σε τυφλώσει. Και να προσέχεις το δέντρο που ματώνει. Βλέπεις, αυτό εκεί. Γιατί αν το σπάσεις, το κόκκινο αίμα θα κυλήσει από μέσα κι είναι γρουσουζιά». Κι εκείνη κούνησε καταφατικά το κεφάλι και του χαμογέ-

λασε γιατί τα ήξερε αυτά τα πράγματα.

«Θα μας ακολουθήσουν;» ρώτησε. «Λες να προσπαθήσουν να μας βρουν;»

«Θα προσπαθήσουν» είπε ο Κίνο. «Όποιος μας βρει θα πάρει το μαργαριτάρι. Ω, θα προσπαθήσουν».

Κι η Χουάνα είπε, «Ίσως οι έμποροι να είχαν δίκιο και το μαργαριτάρι να μην έχει αξία. Ίσως όλα αυτά να ήταν ψευδαίσθηση».

Ο Κίνο έβαλε το χέρι του στα ρούχα του κι έβγαλε το μαργαριτάρι. Άφησε τον ήλιο να παιχνιδίσει πάνω του μέχρι που του 'καψε τα μάτια. «Όχι» είπε «δε θα είχαν προσπαθήσει να το κλέψουν αν δεν είχε αξία».

«Ξέρεις ποιος σου επιτέθηκε; Ήταν οι έμποροι;»

«Δεν ξέρω» είπε. «Δεν τους είδα».

Κοίταξε το μαργαριτάρι για να βρει το όραμα του. «Όταν επιτέλους το πουλήσουμε, θα πάρω τουφέκι» είπε, και κοίταξε την αστραφτερή επιφάνεια για το τουφέκι του, αλλά είδε μόνο ένα σκοτεινό κορμί κουλουριασμένο στο χώμα με γυαλιστερό αίμα να στάζει από το λαρύγγι του. Και είπε βιαστικά, «Θα παντρευτούμε σε μια μεγάλη εκκλησία». Και στο μαργαριτάρι είδε τη Χουάνα με μελανιασμένο πρόσωπο να σέρνεται προς το σπίτι τους μέσα στη νύχτα. «Ο γιος μας πρέπει να μάθει να διαβάξει» είπε έξαλλος, κι εκεί στο μαργαριτάρι, το πρόσωπο του Κογιοτίτο ήταν πρησμένο και πυρετώδικο από το γιατρικό.

Κι ο Κίνο ξανάριξε το μαργαριτάρι μέσα στα ρούχα του, και η μουσική του μαργαριταριού αντηχούσε εφιαλτική σ' αυτιά του και ήταν ανάκατη με τη μουσική του κακού.

Ο ζεστός ήλιος χτύπαγε τη γη κι έτσι ο Κίνο κι η Χουάνα μετακινήθηκαν στη δαντελωτή σκιά των θάμνων και μικρά γκριζα πουλιά χοροπηδούσαν στο χώμα στη σκιά. Μέσα στη ζέση της μέρας ο Κίνο χαλάρωσε και σκέπασε τα μάτια του με το καπέλο του και τύλιξε την κουβέρτα του γύρω

από το πρόσωπο του για να προφυλαχτεί από τις μύγες και κοιμήθηκε.

Η Χουάνα όμως δεν κοιμήθηκε. Καθόταν ασάλευτη σαν πέτρα και το πρόσωπο της ήταν ήρεμο. Το στόμα της ήταν ακόμα πρησμένο εκεί που την είχε χτυπήσει ο Κίνο και μεγάλες μύγες βούιζαν γύρω από το κόψιμο στο σαγόνι της. Αλλά καθόταν ακίνητη σα φρουρός κι όταν ο Κογιοτίτο ξύπνησε, τον έβαλε στο χώμα μπροστά της και τον κοίταζε να ανεμίζει τα χέρια του και να κλοτσάει τα πόδια του και της χαμογελούσε και γουργούριζε μέχρι που του χαμογέλασε κι εκείνη. Πήρε ένα κλαδάκι από το χώμα και τον γαργάλησε και του έδωσε νερό από το φλασκί που κουβαλούσε στο μπογαλάκι της.

Ο Κίνο σάλεψε μέσα στ' όνειρο του και έβγαλε μια βαθιά κραυγή και το χέρι του κουνήθηκε σα να πάλευε. Κι έπειτα μούγκρισε και ανασηκώθηκε ξαφνικά, με μάτια ορθάνοιχτα και ρουθούνια που έτρεμαν. Αφουγκράστηκε κι άκουσε μόνον τη ζέστη που έτριζε και το σφύριγμα της απόστασης.

«Τι συμβαίνει;» ρώτησε η Χουάνα.

«Σώπα» είπε.

«Ονειρευόσουν».

«Ίσως». Αλλά ήταν ανήσυχος, κι όταν του έδωσε μια καλαμποκόπιτα, σταματούσε το μάσημα για ν' αφουγκραστεί. Ήταν ταραγμένος και νευρικός· κοίταζε πάνω απ' τον ώμο του· σήκωσε το μακρύ μαχαίρι και δοκίμασε την κόψη του. Όταν ο Κογιοτίτο γουργούρισε στο χώμα, ο Κίνο είπε, «Ήσυχασε τον».

«Τι συμβαίνει;» ρώτησε η Χουάνα.

«Δεν ξέρω».

Αφουγκράστηκε πάλι και τα μάτια του έλαμπαν σαν του ζώου. Σηκώθηκε έπειτα, σιωπηλά· και σκυφτός, πέρασε μέσα από τους θάμνους προς τη δημοσιά. Αλλά δε βγήκε στο δρόμο· σύρθηκε κάτω από ένα αγκαθωτό δέντρο για να φυ-

λαχτεί και κοίταξε προς τη μεριά απ' όπου είχε έρθει.

Και τότε τους είδε να προχωρούν. Το κορμί του ολόκληρο τεντώθηκε και έχωσε το κεφάλι στους ώμους και κρυφοκοίταξε κάτω από ένα πεσμένο κλαδί. Πέρα μακριά έβλεπε τρεις σιλουέτες, δυο πεζούς κι έναν καβαλάρη. Αλλά ήξερε τι ήταν, και ένα ψυχρό κύμα φόβου τον διαπέρασε. Ακόμα κι από μακριά έβλεπε τους δυο πεζούς να προχωρούν αργά σκυμμένοι χαμηλά στο χώμα. Να, ο ένας σταματούσε και κοίταζε το χώμα ενώ ο άλλος ερχόταν κοντά του. Ήταν οι ανιχνευτές, μπορούσαν ν' ακολουθήσουν τα ίχνη ενός κριαριού στα βράχια των βουνών. Ήταν ευαίσθητοι σα λαγωνικά. Ίσως σ' αυτό το σημείο, εκείνος κι η Χουάνα να είχαν βγει από το αυλάκι του τροχού κι αυτοί οι άνθρωποι από τα μεσόγεια, αυτοί οι κυνηγοί, μπορούσαν ν' ακολουθήσουν, μπορούσαν να διαβάσουν ένα σπασμένο άχυρο ή ένα κομματιασμένο σβόλο χώμα. Πίσω τους, καβάλα, ήταν ένας μελαχρινός άντρας, με τη μύτη σκεπασμένη με κουβέρτα, και πάνω στη σέλα του ένα τουφέκι άστραφτε στον ήλιο.

Ο Κίνο έμεινε ακίνητος, σαν κλαδί. Μόλις που ανάσαινε, και τα μάτια του πήγαν στο σημείο όπου είχε σαρώσει τα ίχνη του. Ακόμα κι αυτό θα μπορούσε να ήταν μήνυμα για τους ανιχνευτές. Τους ήξερε αυτούς τους κυνηγούς από τα μεσόγεια. Σε μια χώρα όπου το κυνήγι ήταν λιγοστό κατάφερναν να ζουν χάρη στην ικανότητα τους να κυνηγούν, και τώρα το θήραμα ήταν αυτός. Χοροπηδούσαν ανάλαφρα στο χώμα σα ζώα κι έβρισκαν ένα σημάδι κι έσκυβαν από πάνω του ενώ ο καβαλάρης περίμενε.

Οι ανιχνευτές έβγαλαν πνιχτές κραυγούλες σαν ερεθισμένοι σκύλοι στο κυνήγι. Ο Κίνο τράβηξε αργά το μεγάλο μαχαίρι του στο χέρι και το ετοίμασε. Ήξερε τι έπρεπε να κάνει. Αν οι ανιχνευτές έβρισκαν το μέρος που είχε σαρώσει έπρεπε να ορμήσει στον καβαλάρη, να τον σκοτώσει γρήγορα και να πάρει το τουφέκι. Αυτό ήταν η μοναδική του ελ-

πίδα στον κόσμο. Και καθώς οι τρεις πλησίασαν στο δρόμο, ο Κίνο έσκαψε μικρούς λάκκους με τα δάχτυλα των ποδιών του για να μπορέσει να πηδήξει χωρίς προειδοποίηση για να μη γλιστρήσουν τα πόδια του. Το οπτικό του πεδίο ήταν πολύ περιορισμένο κάτω από το πεσμένο κλαδί.

Η Χουάνα, πίσω στο δικό της κρυψώνα, άκουσε το ποδοβολητό του αλόγου και ο Κογιοτίτο ρουθούνισε. Τον σήκωσε γρήγορα και τον έβαλε κάτω από το σάλι της και του έδωσε το στήθος της κι εκείνος σώπασε.

Όταν οι ανιχνευτές ξύγωσαν, ο Κίνο έβλεπε μόνο τα πόδια τους και μόνο τα πόδια του αλόγου από κάτω από το πεσμένο κλαδί. Είδε τα σκούρα ροζιασμένα πόδια των αντρών και τα κουρελιασμένα άσπρα ρούχα τους κι άκουσε το τρίξιμο της δερμάτινης σέλας και το κουδούνισμα των σπιρουινιών. Οι ανιχνευτές σταμάτησαν στο μέρος που είχε σαρώσει και το μελέτησαν κι ο καρβαλάρης σταμάτησε. Το άλογο τίναξε το κεφάλι του και τράβηξε το χαλινάρι και το σίδερο απ' το καπίστρι έτριξε κάτω από τη γλώσσα του και το άλογο χλιμίντρισε. Τότε οι μελαψοί ανιχνευτές έκαναν μεταβολή και μελέτησαν το άλογο και παρακολούθησαν τ' αυτιά του.

Ο Κίνο δεν ανάσαινε, αλλά η ράχη του τεντώθηκε λίγο και οι μύες στα μπράτσα του και τα πόδια του πετάχτηκαν από την υπερένταση και μια γραμμή από ιδρώτα σχηματίστηκε στο πάνω χείλι του. Για μια ατέλειωτη στιγμή οι ανιχνευτές έμειναν σκυμμένοι πάνω από το δρόμο κι έπειτα προχώρησαν αργά, μελετώντας το χώμα μπροστά τους, ενώ ο καρβαλάρης προχωρούσε πίσω τους. Οι ανιχνευτές συνέχισαν, σταματώντας, κοιτάζοντας, και φεύγοντας πάλι βιαστικά. Θα ξαναγύριζαν, ο Κίνο το ήξερε. Θα έκαναν κύκλο και θα έψαχναν, κοιτάζοντας, σκύβοντας και θα ξανάρχονταν πάλι αργά ή γρήγορα στα σκεπασμένα ίχνη του.

Γλίστρησε προς τα πίσω δίχως να κάνει τον κόπο να σκε-

πάσει τα ίχνη του. Δε μπορούσε· ήταν πολλά τα σημαδάκια, πολλά τα σπασμένα κλαδάκια και τα σκαμμένα σημεία κι οι πέτρες που είχαν κλοτηήσει. Κι ο Κίνο ένιωθε πανικό τώρα, τον πανικό της φυγής. Οι ανιχνευτές θα έβρισκαν τα ίχνη του, το ήξερε. Δεν υπήρχε άλλη σωτηρία από τη φυγή. Απομακρύνθηκε από το δρόμο και πήγε αργά και σιωπηλά στο κρυφό μέρος όπου ήταν η Χουάνα. Σήκωσε τα μάτια και τον κοίταξε ερωτηματικά.

«Ανιχνευτές» είπε. «Έλα!»

Κι έπειτα τον πλημμύρισε μια αίσθηση ανισχυρότητας και απελπισίας και το πρόσωπο του μαύρισε και τα μάτια ήταν λυπημένα. «Ίσως θα έπρεπε να τους αφήσω να με πιάνουν».

Αμέσως η Χουάνα πετάχτηκε πάνω και το χέρι της ακούμπησε στο μπράτσο του. «Έχεις το μαργαριτάρι» φώναξε βραχνά. «Νομίζεις ότι θα σε πήγαιναν πίσω ζωντανό για να λες ότι το έλεψαν;»

Το χέρι του πήγε χαλαρά στο σημείο όπου ήταν κρυμμένο το μαργαριτάρι κάτω από τα ρούχα του. «Θα το βρουν» είπε αδύναμα.

«Έλα» του είπε εκείνη. «Έλα!»

Κι όταν δεν αντέδρασε, «Νομίζεις ότι θα μ' άφηναν να ζήσω; Νομίζεις ότι θ' άφηναν το μικρό να ζήσει;»

Το τσίγκλισμά της του ταρακούνησε το μυαλό· τα χείλια του γρύλισαν και τα μάτια του έγιναν και πάλι άγρια. «Έλα» είπε. «Θα πάμε στα βουνά. Ίσως μπορέσουμε να τους ξεφύγουμε στα βουνά».

Βιαστικά μάζεψε τα φλασκιά και τα σακούλια που ήταν τα υπάρχοντά τους. Ο Κίνο κουβαλούσε ένα μπόγο στο αριστερό του χέρι, αλλά το μακρύ μαχαίρι αιωρούνταν ελεύθερο στο δεξί του χέρι. Άνοιξε δρόμο στους θάμνους για τη Χουάνα και προχώρησαν βιαστικά κατά τη δύση, προς τα ψηλά βραχώδη βουνά. Προχωρούσαν γρήγορα μέσα από τα

χαμόκλαδα. Ήταν μια φυγή πανικού. Ο Κίνο δεν προσπαθούσε πια να κρύψει τα ίχνη του· έτρεχε, κλοτσώντας τις πέτρες, πετώντας τα μαρτυριάρικα φύλλα από τα δέντρα. Ο ήλιος ξεχυνόταν από ψηλά πάνω στη στεγνή ψημένη γη, έτσι που ακόμα κι η βλάστηση έμοιαζε να τρίζει για να διαμαρτυρηθεί. Αλλά μπροστά τους βρίσκονταν τα γυμνά γρανιτένια βουνά που στέκονταν μονολιθικά με φόντο τον ουρανό. Κι ο Κίνο έτρεχε για τα ψηλώματα, όπως κάνουν σχεδόν όλα τα ζώα όταν τα κυνηγάνε.

Το μέρος ήταν άνυδρο, το σκέπαζαν κάκτοι που μπορούσαν ν' αποθηκεύουν νερό και θάμνοι με μακριές ρίζες που μπορούσαν να φτάσουν βαθιά στη γη για λίγη υγρασία κι επιβίωναν με πολύ λίγο νερό. Και κάτω από τα πόδια τους δεν υπήρχε χώμα αλλά σκεπασμένος βράχος, χωρισμένος σε μικρούς κύβους και μεγάλες πλάκες χωρίς νερό πουθενά.

Μικρές τούφες θλιμμένο ξερό γρασίδι φύτρωναν ανάμεσα στις πέτρες, χορτάρι που είχε φυτρώσει από μια και μόνη βροχή και είχε ρίξει το σπόρο του και είχε πεθάνει. Βατράχια κοίταζαν την οικογένεια να περνάει και γύριζαν τα μικρά δρακοντίσια κεφάλια τους. Και κάπου κάπου κάποιο αγριοκούνελο, ενοχλημένο στη σιαά του, πηδούσε μακριά και κρυβόταν πίσω από τον πιο κοντινό βράχο. Μια λάβρα που 'μοιαζε να τραγουδάει σκέπαζε την έρημο, και πέρα μακριά τα πέτρινα βουνά έμοιαζαν δροσερά να τους καλωσορίζουν.

Κι ο Κίνο έτρεχε. Ήξερε τι θα συνέβαινε. Λίγο παραπέρα οι ανιχνευτές θα καταλάβαιναν ότι είχαν χάσει τα ίχνη, και θα ξαναγύριζαν, ψάχνοντας και κρίνοντας, και σε λίγο θα έβρισκαν το μέρος όπου είχαν ξεκουραστεί ο Κίνο κι η Χουάνα. Από κει θα ήταν εύκολο γι' αυτούς -τα χαλίγια, τα πεσμένα φύλλα και τα σπασμένα κλαδιά, τα σκαμμένα σημεία όπου κάποιο πόδι είχε γλιστρήσει. Ο Κίνο τους έβλεπε με το μυαλό του, να γλιστράνε στο μονοπάτι, ν' αλυ-

χτάνε λιγάκι απ' τη λαχτάρα, και πίσω τους, σκοτεινό και σχεδόν αδιάφορο, τον καρβαλάρη με το τουφέκι. Η δική του δουλειά ήταν η τελευταία, γιατί δε θα τους έπαιρνε πίσω. Ω, η μουσική του κακού τραγουδούσε δυνατά στο κεφάλι του Κίνο τώρα, τραγουδούσε με το κλαψούρισμα της ζέστης και με το ξερό κροτάλισμα των φιδιών. Δεν ήταν δυνατή κι επιβλητική τώρα, αλλά κρυφή και φαρμακερή, και το σφυροκόπημα της καρδιάς του της έδινε τον τόνο και το ρυθμό.

Ο δρόμος άρχισε να γίνεται ανηφορικός και ταυτόχρονα οι πέτρες μεγάλωσαν. Αλλά τώρα ο Κίνο είχε αφήσει κάποια απόσταση ανάμεσα στην οικογένεια του και τους ανιχνευτές. Τώρα, στο πρώτο ύψωμα, στάθηκε να ξαποστάσει. Σκαρφάλωσε σ' ένα μεγάλο βράχο και κοίταξε την περιοχή που είχαν αφήσει πίσω τους αλλά δε μπορούσε να δει τους εχθρούς τους, ούτε καν τον ψηλό καρβαλάρη να διασχίζει το λόγγο. Η Χουάνα είχε κουρνιαώσει στη σκιά του βράχου. Σήκωσε το μπουκάλι με το νερό στα χείλια του Κογιωτίτο- η στεγνή γλωσσίτσα του το βύζαξε άπληστα. Σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε τον Κίνο όταν γύρισε· τον είδε να περιεργάζεται τους αστραγάλους της, που είχαν κοψίματα και γρατζουνιές από τις πέτρες και τ' αγκάθια και τους σκέπασε γρήγορα με τη φούστα της. Έπειτα του έδωσε το μπουκάλι, αλλά εκείνος κούνησε αρνητικά το κεφάλι. Τα μάτια της έλαμπαν στο κουρασμένο της πρόσωπο. Ο Κίνο έβρεξε τα σκασμένα του χείλια με τη γλώσσα του.

«Χουάνα» είπε, «εγώ θα συνεχίσω και σεις θα κρυφτείτε. Θα τους παρασύρω στα βουνά κι όταν προσπεράσουν, θα πάτε βόρεια προς το Λορέτο ή τη Σάντα Ροζαλία. Έπειτα, αν μπορέσω να τους ξεφύγω, θα έρθω να σας βρω. Είναι ο μόνος ασφαλής τρόπος».

Τον κοίταξε κατάματα για μια στιγμή. «Όχι» είπε. «Θα έρθουμε μαζί σου».

«Μπορώ να πάω πιο γρήγορα μόνος» είπε απότομα. «Θα

βάλεις το μικρούλι σε μεγαλύτερο κίνδυνο αν έρθετε μαζί μου».

«Όχι» είπε η Χουάνα.

«Πρέπει. Είναι το φρονιμότερο και είναι η επιθυμία μου» είπε.

«Όχι» είπε η Χουάνα.

Κοίταξε τότε για κάποιο σημάδι αδυναμίας στο πρόσωπο της, για φόβο ή αναποφασιστικότητα, και δεν υπήρχε κανένα. Τα μάτια της ήταν πολύ λαμπερά. Ανασήκωσε τους ώμους ανίσχυρος τότε, αλλά είχε πάρει δύναμη απ' αυτήν. Όταν συνέχισαν το δρόμο τους, η φυγή τους δεν ήταν πια φυγή πανικού.

Η περιοχή, καθώς ανηφόριζε προς τα βουνά, άλλαζε γρήγορα. Τώρα υπήρχαν μακριές λουρίδες γρανίτη, με βαθιές ρωγμές ανάμεσα, κι ο Κίνο, όποτε μπορούσε, πατούσε πάνω στη γυμνή πέτρα που δε σημαδεύεται και πηδούσε από προεξοχή σε προεξοχή. Ήξερε ότι όποτε οι ανιχνευτές έχαναν τα πατήματα του έπρεπε να κάνουν κύκλους και να χάσουν ώρα πριν τα ξαναβρούν. Κι έτσι δε συνέχισε πια ολόγισια για τα βουνά· προχωρούσε σε ζιγκ ζαγκ, και καμιά φορά έκοβε προς τα νότια κι άφηνε κάποιο σημάδι κι έπειτα πήγαινε προς τα βουνά πάλι πάνω από τις γυμνές πέτρες. Και το μονοπάτι είχε γίνει απόκρημνο τώρα, κι είχε λαχανιάσει λίγο καθώς προχωρούσε.

Ο ήλιος άρχισε να πέφτει προς τις γυμνές πέτρινες κορφές των βουνών κι ο Κίνο ξεκίνησε για μια σκοτεινή και σκιερή χαράδρα στην πλαγιά. Αν υπήρχε καθόλου νερό, θα ήταν εκεί όπου έβλεπε, ακόμα κι από μακριά, κάποια ένδειξη βλάστησης. Κι αν υπήρχε πέρασμα μέσα από το λείο πέτρινο βουνό θα ήταν κοντά στο ίδιο εκείνο μέρος. Ήταν επικίνδυνο γιατί την ίδια σκέψη θα έκαναν κι οι ανιχνευτές αλλά το άδειο μπουκάλι του νερού δεν του επέτρεπε να το λάβει αυτό υπόψη του. Και καθώς ο ήλιος βασιλεύε, ο Κίνο

κι η Χουάνα άρχισαν να σκαρφαλώνουν την απόκρημνη πλαγιά προς τη χαράδρα.

Ψηλά στα γκριζα πέτρινα βουνά, κάτω από μια βλοσυρή κορφή, μια μικρή πηγή ξεχειλίζει από μια χαραγματιά στο βράχο. Την έτρεφε το χιόνι που το διατηρούσε η σκιά το καλοκαίρι, και κάπου κάπου έσβηγε εντελώς και γυμνά βράχια και ξερά φύκια σκέπαζαν το βυθό της. Αλλά σχεδόν πάντα ανάβλυζε κρύα και διάφανη και όμορφη. Όταν έπεφταν οι πυκνές βροχές, γινόταν χείμαρρος κι έστελνε μια κολόνα άσπρο νερό στη σχισμάδα του βουνού, αλλά σχεδόν πάντα ήταν μια μικρή ισχνή πηγούλα. Ξεχυνόταν σε μια λιμνούλα κι έπειτα έπεφτε εκατό πόδια παρακάτω σε άλλη λιμνούλα, κι εκείνη ξεχειλίζοντας, έπεφτε πάλι, έτσι που συνέχιζε ολόενα και παρακάτω μέχρι που έφτανε στα χαλίκια στα ριζά του βουνού κι εκεί εξαφανιζόταν εντελώς. Δεν είχε μείνει πια και τίποτα απ' αυτήν έτσι κι αλλιώς, γιατί κάθε φορά που έπεφτε από κάποιο γκρεμό, τη ρουφούσε ο διψασμένος αέρας, και από τις λιμνούλες τινάζοταν στη στεγνή βλάστηση. Τα ζώα από μύλια ολόκληρα έρχονταν να πιούνε από τις λιμνούλες και τ' άγρια πρόβατα και τα ελάφια, τα πούμα και τα ρακούν, και τα ποντίκια -όλα έρχονταν να πιουν. Και τα πουλιά που πέρναγαν τη μέρα στο λόγγο έρχονταν το βράδυ στις λιμνούλες που ήταν σα σκαλοπάτια στη σχισμάδα του βουνού. Δίπλα στο μικροσκοπικό αυτό ποτάμι, όπου τυχόν μαζευόταν αρκετό χώμα ώστε να μπορεί να πιάνει η ρίζα, φύτρωναν διάφορα φυτά, αγράμπελες και μικρά φοινικόδεντρα, φτέρες, ιβίσκοι και ψηλό χορτάρι των πάμπας με θυσσανωτά καλάμια ψηλά πάνω από τ' αγκαθωτά φύλλα. Και στη λίμνη ζούσαν βατράχια και νεροζούζουνα και νεροσκούληκα σέρνονταν στο βυθό της. Ό,τι αγαπούσε το νερό ερχόταν στα λίγα αυτά μέρη. Οι γάτες έβρισκαν τη λεία τους εκεί, και έσπερναν φτερά και κατάπιναν νερό μέσα από τα ματωμένα τους δόν-

τια. Οι λιμνούλες ήταν μέρη ζωής εξαιτίας του νερού, και μέρη σκοτωμού, πάλι εξαιτίας του νερού.

Το πιο χαμηλό σκαλοπάτι όπου μαζευόταν το ποταμάκι πριν κατακυλήσει εκατό πόδια και εξαφανιστεί στα χαλίκια της ερήμου, ήταν μια μικρή πλατφόρμα από πέτρα και άμμο. Μόνο μια λεπτή μολυβιά νερό έπεφτε στη λιμνούλα αλλά αρκούσε για να την κρατάει γεμάτη και να κρατάει τη φτέρη πράσινη κάτω από την προεξοχή, κι αγράμπελες σκαρφάλωναν το πέτρινο βουνό και κάθε λογίων μικρά φυτά έβρισκαν καταφύγιο εδώ. Οι χείμαρροι είχαν σχηματίσει μια μικρή αμμόδη όχθη γύρω γύρω απ' τη λιμνούλα και ζωηρό πράσινο νεροκάραμο φύτρωνε στην υγρή άμμο. Η όχθη ήταν κομμένη και σημαδεμένη και χαραγμένη από τα πόδια των ζώων που είχαν έρθει να πιουν και να κυνηγήσουν.

Ο ήλιος είχε περάσει πάνω από τα πέτρινα βουνά όταν ο Κίνο κι η Χουάνα σκαρφάλωσαν με κόπο στην απόκρημνη πλαγιά και έφτασαν επιτέλους στο νερό. Από το σκαλοπάτι αυτό μπορούσαν να δουν την έρημο που μαστίγωνε ο ήλιος μέχρι το γαλάζιο Κόλπο πέρα μακριά. Έφτασαν εντελώς εξουθενωμένοι στη λίμνη, κι η Χουάνα έπεσε στα γόνατα και πρώτα έπλυσε το πρόσωπο του Κογιοτίτο κι έπειτα γέμισε τη μπουκάλα της και του έδωσε να πιει. Και το μωρό ήταν κουρασμένο και γκρίνιαζε, και έκλαιγε σιγανά μέχρι που η Χουάνα του έδωσε το στήθος της και τότε άρχισε να γουργουρίζει και να πλαταγίζει τη γλώσσα του σφιγμένο πάνω της. Ο Κίνο ήπια πολύ και διψασμένα στη λίμνη. Για μια στιγμή, έπειτα, ξαπλώθηκε δίπλα στο νερό και χαλάρωσε όλους του τους μυς και κοίταξε τη Χουάνα να θηλάζει το μωρό, κι έπειτα σηκώθηκε όρθιος και πήγε στην άκρη του σκαλοπατιού όπου το νερό γλιστρούσε κι έπεφτε κι έψαξε προσεχτικά τον ορίζοντα. Τα μάτια του σταμάτησαν σ' ένα σημείο και πάγωσαν. Πέρα μακριά κάτω στην πλαγιά

έβλεπε τους δυο ανιχνευτές· δεν ήταν τίποτα παραπάνω από δυο κουκίδες ή μυρμήγκια και πίσω τους ένα μεγαλύτερο μυρμήγκι.

Η Χουάνα είχε γυρίσει να τον κοιτάξει και είδε τη ράχη του να τεντώνεται.

«Πόσο μακριά;» ρώτησε ήσυχα.

«Θα είναι εδώ μέχρι το βράδυ» είπε ο Κίνο. Κοίταξε τη μακριά απόκρημη κατακόρυφη χαράδρα όπου κατέβαινε το νερό. «Πρέπει να πάμε προς τη δύση» είπε και τα μάτια του έψαξαν την πέτρινη προεξοχή πίσω από τη χαράδρα. Και τριάντα πόδια ψηλά στο γκρίζο ώμο είδε μια σειρά από μικρές σπηλιές που είχαν σχηματιστεί από τη διάβρωση. Έβγαλε τα σανδάλια του και σκαρφάλωσε γατζώνοντας τα γυμνά δάχτυλα των ποδιών του στα βράχια και κοίταξε μέσα στις ρηχές σπηλιές. Ήταν μόνο μερικά πόδια σε βάθος, σκαμμένες από τον άνεμο, αλλά έκαναν μια μικρή κλίση προς τα κάτω και προς τα πίσω. Ο Κίνο σύρθηκε μέσα στην πιο μεγάλη και ξάπλωσε και κατάλαβε ότι δε μπορούσαν να τον δουν απέξω. Γρήγορα γύρισε στη Χουάνα.

«Πρέπει ν' ανέβουμε εκεί πάνω. Ίσως να μη μας βρουν εκεί» είπε.

Δίχως ερωτήσεις γέμισε τη μπουκάλα για το νερό μέχρι πάνω, κι έπειτα ο Κίνο τη βοήθησε ν' ανέβει στη ρηχή σπηλιά κι έφερε τα πακέτα με τις τροφές και της τα έδωσε. Και η Χουάνα κάθισε στην είσοδο της σπηλιάς και τον κοίταζε. Είδε ότι δεν προσπάθησε να σβήσει τα ίχνη τους στην άμμο. Αντί γι' αυτό, σκαρφάλωσε στη σχισμάδα δίπλα στο νερό, γαντζωμένος απ' τις φτέρες και τις αγράμπελες για να στηριχτεί. Κι όταν είχε σκαρφάλωσει εκατό πόδια μέχρι το επόμενο πλάτωμα, κατέβηκε πάλι κάτω. Κοίταξε προσεχτικά τη λεία πέτρινη προεξοχή προς τη σπηλιά για να βεβαιωθεί ότι δεν υπήρχαν ίχνη περάσματος και τελευταίος σκαρφάλωσε και χώθηκε στη σπηλιά δίπλα στη Χουάνα.

«Όταν θ' ανέβουν» είπε, «θα τους ξεφύγουμε, θα κατέβουμε πάλι προς τα κάτω. Φοβάμαι μόνο μην κλάψει το μωρό. Πρέπει να φροντίσεις να μην κλάψει».

«Δε θα κλάψει» είπε και σήκωσε το πρόσωπο του μωρού κοντά στο δικό της και το κοίταξε στα μάτια κι εκείνο της αντιγύρισε σοβαρά το βλέμμα.

«Ξέρει» είπε η Χουάνα.

Τώρα ο Κίνο καθόταν στην είσοδο της σπηλιάς, στηρίζοντας το σαγόνι του στα σταυρωμένα του μπράτσα, και κοίταζε τη γαλάζια σκιά του βουνού να περνάει πάνω από την έρημο μέχρι που έφτασε στον Κόλπο και το μακρύ μισοσκοτάδο της σκέπασε τη γη.

Οι ανιχνευτές άργησαν να 'ρθουν, λες και είχαν δυσκολίες με τα ίχνη που είχε αφήσει ο Κίνο. Ήταν σούρουπο όταν έφτασαν επιτέλους στη λιμνούλα. Κι ήταν κι οι τρεις πεζοί τώρα, γιατί το άλογο δε μπορούσε να σκαρφαλώσει την τελευταία απόκρημνη πλαγιά. Από πάνω ήταν λεπτές σιλουέτες στο σκοτάδι. Οι δυο ανιχνευτές πήγαν κι ήρθαν στην όχθη και είδαν ότι ο Κίνο είχε προχωρήσει προς τα πάνω πριν πιουν. Ο άντρας με το τουφέκι κάθισε να ξεκουραστεί και οι ανιχνευτές κούρνιασαν δίπλα του, και μέσα στο σκοτάδι οι άκρες των τσιγάρων τους έλαμπαν κι έπειτα εξαφανίζονταν. Και τότε ο Κίνο είδε ότι έτρωγαν κι έφτασε στ' αυτιά του το σιγανό μουρμουρητό από τις ομιλίες τους.

Έπειτα έπεσε το σκοτάδι, βαθύ και μαύρο στη χαράδρα του βουνού. Τα ζώα που χρησιμοποιούσαν τη λιμνούλα πλησίασαν και μύρισαν ανθρώπους εκεί και απομακρύνθηκαν πάλι στο σκοτάδι.

Άκουσε έναν ψίθυρο πίσω του. Η Χουάνα ψιθύριζε: «Κογιοτίτο». Τον ικέτευε να ησυχάσει. Ο Κίνο άκουσε το μωρό να κλαψουρίζει και από τους πνιχτούς ήχους κατάλαβε ότι η Χουάνα είχε σκεπάσει το κεφάλι του με το σάλι της.

Κάτω στην όχθη ένα σπίρτο άστραψε και στη στιγμιαία

του λάμπη ο Κίνο είδε ότι δυο από τους άντρες κοιμόντουσαν, κουβαριασμένοι σα σκυλιά, ενώ ο τρίτος φύλαγε σκοπιά και είδε το τουφέκι να λάμπει στο φως του σπίρτου. Κι έπειτα το σπίρτο έσβησε αλλά άφησε μια εικόνα στα μάτια του Κίνο. Έβλεπε, ακριβώς πώς ήταν ο κάθε άντρας, δυο να κοιμούνται κουβαριασμένοι και τον τρίτο καθισμένο στις φτέρνες του στην άμμο με το τουφέκι ανάμεσα στα γόνατά του.

Ο Κίνο επέστρεψε σιωπηλά στη σπηλιά. Τα μάτια της Χουάνα ήταν δυο σπίθες που αντανακλούσαν ένα χαμηλό αστέρι. Ο Κίνο σύρθηκε σιωπηλά κοντά της κι έβαλε τα χέρια του κοντά στο μάγουλο της.

«Υπάρχει τρόπος» είπε.

«Μα θα σε σκοτώσουν».

«Αν φτάσω πρώτα σ' αυτόν με το τουφέκι» είπε ο Κίνο «πρέπει να φτάσω πρώτα σ' αυτόν, τότε θα πάνε όλα καλά. Οι δυο κοιμούνται».

Το χέρι της γλίστρησε από κάτω από το σάλι της και άδραξε το μπράτσο του. «Θα δουν τ' άσπρα σου ρούχα στο φως των αστεριών».

«Όχι» είπε. «Και πρέπει να φύγω πριν βγει το φεγγάρι».

Έψαξε για μια γλυκιά κουβέντα κι έπειτα παράτησε την προσπάθεια. «Αν με σκοτώσουν» είπε, «μείνε ακίνητη. Κι όταν φύγουν, πήγαινε στο Λορέτο».

Το χέρι της έτρεμε λίγο, καθώς κρατούσε τον καρπό του.

«Δεν έχουμε εκλογή» είπε. «Είναι ο μόνος τρόπος. Θα μας βρουν το πρωί».

Η φωνή της έτρεμε λίγο. «Ο Θεός μαζί σου» είπε.

Την κοίταξε προσεχτικά και είδε τα μεγάλα της μάτια. Το χέρι του βρήκε ψαχουλευταύ το μωρό και για μια στιγμή η παλάμη του σκέπασε το κεφάλι του Κογιοτίτο. Κι έπειτα ο Κίνο σήκωσε το χέρι του και άγγιξε το μάγουλο της Χουάνα και κείνη κράτησε την αναπνοή της.

Στο φόντο του ουρανού, στην είσοδο της σπηλιάς, η Χουάνα είδε ότι ο Κίνο έβγαζε τα άσπρα του ρούχα, γιατί όσο βρόμικα κι αν ήταν θα φάνταζαν στη σκοτεινή νύχτα. Το μελαψό πετσί του ήταν καλύτερη προστασία γι' αυτόν. Κι έπειτα είδε πώς γάντζωσε το κολιέ του με τα φυλαχτά γύρω από τη λαβή του μαχαριού του έτσι που κρεμόταν μπροστά του αφήνοντας και τα δυο του χέρια ελεύθερα. Δε γύρισε να την κοιτάξει. Για μια στιγμή το κορμί του φάνταζε κατάμαυρο στην είσοδο της σπηλιάς, κουρνιασμένο και σιωπηλό κι έπειτα εξαφανίστηκε.

Η Χουάνα πλησίασε στην είσοδο και κοίταξε έξω. Κοίταξε σαν κουκουβάγια από την τρύπα στο βουνό και το μωρό κοιμόταν κάτω από την κουβέρτα στην πλάτη της, με το πρόσωπο του στραμμένο στο πλάι πάνω στο λαιμό και τον ώμο της. Ένιωθε τη ζεστή ανάσα του πάνω στο δέρμα της και η Χουάνα ψιθύρισε το ανακάτεμα της από προσευχές και ξόρκια, τα Χαίρε Μαρία της και την παμπάλαια ικεσία της ενάντια στα μαύρα απάνθρωπα πράγματα.

Η νύχτα της φάνηκε λιγότερο σκοτεινή όταν κοίταξε έξω, και προς την ανατολή υπήρχε μια λάμψη στον ουρανό, χαμηλά κοντά στον ορίζοντα από κει που θα 'βγαινε το φεγγάρι. Και, κοιτάζοντας προς τα κάτω, έβλεπε το τσιγάρο του άντρα που φύλαγε σκοπιά.

Ο Κίνο κατέβαινε σαν αργοκίνητη σαύρα το λείο πέτρινο ύψωμα. Είχε γυρίσει το κολιέ του έτσι που το μακρύ μαχαίρι κρεμόταν από τη ράχη του για να μη χτυπήσει πάνω στην πέτρα. Τ' απλωμένα του δάχτυλα άδραχναν το βουνό και τα γυμνά δάχτυλα των ποδιών του έβρισκαν στήριγμα με την επαφή, κι ακόμα και το στήθος του ακουμπούσε πάνω στην πέτρα για να μη γλιστρήσει. Γιατί οποιοσδήποτε θόρυβος, ένα χαλίκι που κυλούσε ή ένας αναστεναγμός, ένα γλιστρήμα της σάρκας στο βράχο, θα ξυπνούσε τους κυνηγούς από κάτω. Οποιοσδήποτε ήχος που δεν ανήκε στον κόσμο της

νύχτας, θα τους ειδοποιούσε να προσέχουν. Αλλά η νύχτα δεν ήταν σιωπηλή: τα μικρά βατράχια των δέντρων που ζούσαν κοντά στο ποταμάκι τιτίβιζαν σαν πουλιά και το διαπεραστικό μεταλλικό κουδούνισμα των τζιτζικιών γέμιζε τη χαράδρα. Κι η ίδια η μουσική του Κίνο ήταν μέσα στο κεφάλι του, η μουσική του εχθρού, χαμηλή, τρεμουλιαστή, σχεδόν αποκοιμισμένη. Αλλά το Τραγούδι της Οικογένειας είχε γίνει άγριο και διαπεραστικό και γατίσιο σαν το γρούλισμα της θηλυκιάς πούμα. Το Τραγούδι της Οικογένειας είχε ζωντανέψει τώρα και τον έσπρωχνε ενάντια στο σκοτεινό εχθρό. Το βραχνό τζιτζίκι έμοιαζε να επαναλαμβάνει τη μελωδία του και τα βατράχια στα δέντρα τραγουδούσαν μικρές φράσεις του.

Κι ο Κίνο σύρθηκε σιωπηλά σα σιά στη λεία επιφάνεια του βουνού. Το ένα γυμνό πόδι μετακινήθηκε μερικές ίντσες και τα δάχτυλα άγγιξαν την πέτρα και την άδραξαν, και το άλλο πόδι μερικές ίντσες κι έπειτα η παλάμη του ενός χεριού λίγο προς τα κάτω, κι έπειτα το άλλο χέρι, μέχρι που ολόκληρο το κορμί, δίχως να φαίνεται να κινείται, είχε μετακινηθεί. Το στόμα του Κίνο ήταν ανοιχτό έτσι που ακόμα κι η ανάσα του να μην κάνει θόρυβο, γιατί ήξερε ότι δεν ήταν αόρατος. Αν ο σκοπός, έχοντας διαισθανθεί κάποια κίνηση, κοίταζε στο σκοτεινό σημείο πάνω στην πέτρα που ήταν το κορμί του, θα μπορούσε να τον δει. Ο Κίνο έπρεπε να κουνιέται τόσο αργά ώστε να μην τραβήξει τα μάτια του σκοπού. Χρειάστηκε πολλή ώρα για να φτάσει κάτω και να συρθεί πίσω από ένα μικρό φοίνικα. Η καρδιά του βροντοκοπούσε στο στήθος του και τα χέρια του και το πρόσωπο του ήταν μουσκεμένα από τον ιδρώτα. Κούρνιασε και πήρε αργές μακριές ανάσες για να ηρεμήσει.

Είκοσι πόδια μόνο τον χώριζαν από τον εχθρό τώρα, και προσπάθησε να θυμηθεί το έδαφος ανάμεσα. Υπήρχε καμιά πέτρα στην οποία ίσως να σκόνταφτε πάνω στη βιασύνη

του; Μάλαξε τα πόδια του για να μην πάθει κράμπα κι ανακάλυψε ότι οι μύες του πηδούσαν μετά από τη μακριά υπερένταση. Κι έπειτα κοίταξε φοβισμένα προς την ανατολή. Το φεγγάρι θ' ανέτειλε από στιγμή σε στιγμή τώρα, και έπρεπε να επιτεθεί πριν ανατείλει. Έβλεπε τη σιλουέτα του σκοπού, αλλά οι κοιμισμένοι άντρες ήταν κάτω από το Οπτικό του πεδίο. Το σκοπό έπρεπε να βρει ο Κίνο -γρήγορα και αδιάστακτα. Αθόρυβα τράβηξε το σπάγκο με τα χαϊμαλιά πάνω από τον ώμο του και χαλάρωσε τη θηλιά από τη λαβή του μεγάλου του μαχαιριού.

Είχε αργήσει, γιατί καθώς σηκώθηκε στα πόδια του, η ασημένια κόψη του φεγγαριού γλίστρησε πάνω από τον ανατολικό ορίζοντα κι ο Κίνο βούλιαξε πάλι πίσω από το θάμνο του.

Το φεγγάρι ήταν γέρικο και ξεφτισμένο, αλλά έριχνε σκληρό φως και σκληρές σκιές στη χαράδρα και τώρα ο Κίνο έβλεπε την καθιστή μορφή του σκοπού στη μικρή όχθη δίπλα στη λιμνούλα. Ο σκοπός κοίταξε το φεγγάρι, κι έπειτα άναψε κι άλλο τσιγάρο και το σπίρτο φώτισε το σκοτεινό πρόσωπο του για μια στιγμή. Δε μπορούσε να περιμένει πια: όταν ο σκοπός θα γύριζε το κεφάλι του, ο Κίνο έπρεπε να πηδήξει. Τα πόδια του ήταν σφιγμένα σαν κουντισμένα ελατήρια.

Και τότε από ψηλά ακούστηκε μια σιγανή κραυγούλα. Ο σκοπός γύρισε το κεφάλι για ν' αφουγκραστεί κι έπειτα σηκώθηκε, κι ένας από τους κοιμισμένους άντρες σάλεψε στο χώμα και ξύπνησε και ρώτησε χαμηλόφωνα. «Τι είναι;»

«Δεν ξέρω» είπε ο σκοπός. «Μου φάνηκε σαν κραυγή, σχεδόν ανθρώπινη -σα μωρό».

Ο άντρας που κοιμόταν είπε, «Δε μπορείς να ξεχωρίσεις. Κάποια μάνα κοιγίτ με τα μικρά της. Έχω ακούσει κουτάβι κοιγίτ να κλαίει σα μωρό».

Ο ιδρώτας κύλησε σε σταγόνες από το μέτωπο του Κίνο

κι έπεσε στα μάτια του και τα 'τσουξε. Η κραυγούλα ακούσθηκε πάλι και ο σκοπός κοίταξε ψηλά στην πλαγιά του λόφου προς τη σκοτεινή σπηλιά.

«Κογιότ ίσως» είπε, κι ο Κίνο άκουσε το σκληρό κλικ καθώς όπλισε το τουφέκι του.

«Αν είναι κογιότ, αυτό θα το σταματήσει» είπε ο σκοπός καθώς σήκωσε τ' όπλο του.

Ο Κίνο είχε ήδη αρχίσει να πηδάει όταν έσκασε η τουφεκιά και η κάνη άστραψε στα μάτια του. Το μεγάλο μαχαίρι αιωρήθηκε και έτριξε κούφια. Δάγκωσε στο λαιμό και βαθιά στο στήθος κι ο Κίνο τώρα είχε γίνει μια τρομερή μηχανή. Άδραξε το τουφέκι ενώ ταυτόχρονα τραβούσε το μαχαίρι του. Η δύναμη του και η κίνηση του και η ταχύτητα του ήταν μια μηχανή. Σα στρόβιλος γύρισε και χτύπησε το κεφάλι του καθιστού άντρα σα να 'τανε πεπόνι. Ο τρίτος απομακρύνθηκε με τα τέσσερα και προς το πλάι σαν κάβουρας, γλίστρησε μέσα στη λίμνη κι έπειτα άρχισε να σκαρφαλώνει σαν τρελός, να σκαρφαλώνει το λόφο απ' όπου έτρεχε το νερό. Τα χέρια του και τα πόδια του χτυπιόνταν στ' άγρια μπερδεμένα χαμόκλαδα και κλαψούριζε κι έβγαζε άναρθρες κραυγές καθώς προσπαθούσε να σηκωθεί. Ο Κίνο όμως είχε γίνει ψυχρός και θανατηφόρος σαν αστάλι. Ψυχρά όπλισε το τουφέκι κι έπειτα σήκωσε την κάνη σημάδεψε και ψυχρά τράβηξε τη σκανδάλη. Είδε τον εχθρό του να πέφτει προς τα πίσω στη λιμνούλα κι έπειτα ο Κίνο πλησίασε το νερό. Στο φως του φεγγαριού έβλεπε τα αλαφιασμένα μάτια γεμάτα τρόμο και σημάδεψε και χτύπησε στο σταυρό.

Κι έπειτα ο Κίνο στάθηκε αβέβαιος. Κάτι δεν πήγαινε καλά, κάποιο σημάδι προσπαθούσε να περάσει στο μυαλό του. Τα βατράχια και τα τζιτζίκια ήταν σιωπηλά τώρα. Και τότε το μυαλό του Κίνο καθάρισε από την πυρωμένη λύσσα του και γνώρισε τον ήχο -το κλαψούρισμα, το βογκητό, την

υστερική κραυγή από τη μικρή σπηλιά στην πλαγιά του πέτρινου βουνού, την κραυγή του θανάτου.

Όλοι στο Λα Παξ θυμούνται την επιστροφή της οικογένειας· ίσως να υπάρχουν μερικοί γέροι που την είδαν, αλλά κι εκείνοι που τους το είπαν οι πατεράδες τους και οι παππούδες τους τη θυμούνται κι εκείνοι. Είναι κάτι που συνέβηκε σε όλους.

Το χρυσαφένιο απόγευμα είχε προχωρήσει όταν τα πρώτα αγοράκια έτρεξαν σαν υστερικά στην πόλη και διέδωσαν τα νέα ότι ο Κίνο και η Χουάνα γύριζαν. Κι όλοι έτρεξαν να τους δουν. Ο ήλιος βασίλευε πίσω από τα βουνά και οι σκιές στο χώμα ήταν μακριές. Κι ίσως αυτό να ήταν που άφησε τη βαθιά εντύπωση σ' αυτούς που τους είδαν.

Οι δυο έρχονταν από το χωματόδρομο έξω από την πόλη και δεν περπατούσαν ο ένας πίσω από τον άλλο, ο Κίνο μπροστά κι η Χουάνα από πίσω, όπως συνήθως, αλλά πλάι πλάι. Ο ήλιος ήταν πίσω τους και οι μακριές σκιές τους προπορεύονταν, κι έμοιαζαν να κουβαλάνε δυο πύργους σκοταδιού μαζί τους. Ο Κίνο είχε ένα τουφέκι στο χέρι και η Χουάνα κουβαλούσε το σάλι της σα σακί πάνω από τον ώμο της. Και μέσα ήταν ένα μαλακό βαρύ μπογαλάκι. Το σάλι ήταν σκεπασμένο με μια κρούστα ξεραμένο αίμα και το μπογαλάκι αιωρούνταν λίγο καθώς περπατούσε. Το πρόσωπο της ήταν σκληρό και ρυτιδιασμένο και σαν πετοί από την κούραση και την υπερένταση με την οποία αντιστεκόταν στην κούραση. Και τα ορθάνοιχτα μάτια της ήταν γυρισμένα προς τα μέσα, προς τον εαυτό της. Ήταν απόμακρη και μακρινή σαν τον Ουρανό. Τα χείλια του Κίνο ήταν τραβηγμένα και το σαγόνι του σφιγμένο και οι άνθρωποι λένε ότι κουβαλούσε το φόβο μαζί του, ότι ήταν επικίνδυνος σαν καταιγίδα που ξεσπάει. Οι άνθρωποι λένε ότι οι δυο τους

έμοιαζαν να έχουν απομακρυνθεί από την ανθρώπινη εμπειρία· ότι είχαν περάσει από τον πόνο και είχαν βγει στην άλλη όχθη· ότι τους περιέβαλλε μια σχεδόν μαγική προστασία. Κι εκείνοι που είχαν τρέξει να τους δουν, οπισθοχώρησαν για να τους αφήσουν να περάσουν και δεν τους μίλησαν.

Ο Κίνο κι η Χουάνα διέσχισαν την πόλη σα να μην υπήρχε. Τα μάτια τους δεν κοίταξαν ούτε αριστερά ούτε δεξιά, ούτε πάνω ούτε κάτω, αλλά μόνο ίσια μπροστά. Τα πόδια τους κουνιόντουσαν λίγο σπασμωδικά, σαν καλοφτιαγμένες ξύλινες κούκλες, και κουβαλούσαν σήλες μαύρου φόβου μαζί τους. Και καθώς περπατούσαν μέσα από την πόλη της πέτρας και του γύψου, οι έμποροι τους κοίταζαν από τα καγκελωτά τους παράθυρα κι οι υπηρέτες έβαζαν το ένα τους μάτι στις χαραμάδες και οι μανάδες γύριζαν τα πρόσωπα των πιο μικρών παιδιών τους προς τα μέσα πάνω στις φούστες τους. Ο Κίνο κι η Χουάνα διέσχισαν πλάι πλάι την πόλη της πέτρας και του γύψου και έφτασαν στα καλύβια και οι γείτονες έκαναν πίσω και τους άφησαν να περάσουν. Ο Χουάν Τομάς σήκωσε το χέρι του σε χαιρετισμό και δεν είπε το χαιρετισμό κι άφησε το χέρι του στον αέρα για μια στιγμή, αβέβαια.

Στ' αυτιά του Κίνο το Τραγούδι της Οικογένειας ήταν άγριο σαν κραυγή. Ήταν άτρωτος και φοβερός, και το τραγούδι του είχε γίνει πολεμική κραυγή. Προσπέρασαν με βاریά βήματα το καμένο τετράγωνο όπου ήταν κάποτε το σπίτι τους δίχως καν να το κοιτάξουν. Προσπέρασαν τους θάμνους κοντά στην αμμουδιά και προχώρησαν στην ακτή προς το νερό. Και δεν κοίταξαν προς το σπασμένο κανό του Κίνο.

Κι όταν έφτασαν στην άκρη του νερού σταμάτησαν και κοίταξαν πέρα από τον Κόλπο. Και τότε ο Κίνο άφησε κάτω το τουφέκι κι έψαξε στα ρούχα του κι έπειτα έπιασε το

μεγάλο μαργαριτάρι στο χέρι του. Κοίταξε την επιφάνεια του κι ήταν γκριζα και γεμάτη πληγές. Μοχθηρά πρόσωπα κοίταζαν από κει στα μάτια του, και είδε το φως της πυρκαγιάς. Και στην επιφάνεια του μαργαριταριού είδε τα φοβισμένα μάτια του άντρα στη λιμνούλα. Και στην επιφάνεια του μαργαριταριού είδε τον Κογιοτίτο ξαπλωμένο στη σπηλιά με το πάνω μέρος του κεφαλιού του να λείπει. Και το μαργαριτάρι ήταν άσημο- ήταν γκριζο σαν κακοήθης όγκος. Κι ο Κίνο άκουσε τη μουσική του μαργαριταριού, διαστρεβλωμένη κι ανισόρροπη. Το χέρι του Κίνο άρχισε να τρέμει λίγο και στράφηκε αργά στη Χουάνα και της έδωσε το μαργαριτάρι. Εκείνη στάθηκε δίπλα του, κρατώντας ακόμα το νεκρό μπογαλάκι της πάνω από τον ώμο της. Κοίταξε το μαργαριτάρι στο χέρι του για μια στιγμή κι έπειτα κοίταξε τον Κίνο στα μάτια και είπε σιγανά, «Όχι, εσύ».

Κι ο Κίνο σήκωσε το χέρι του και πέταξε το μαργαριτάρι μ' όλη του τη δύναμη. Ο Κίνο κι η Χουάνα το κοίταξαν να φεύγει, αχνοφεγγίζοντας κάτω από τον ήλιο που έδυε. Είδαν το νερό να τινάζεται πέρα μακριά και στάθηκαν δίπλα δίπλα κοιτάζοντας το σημείο ώρα πολλή.

Και το μαργαριτάρι κάθισε στα όμορφα πράσινα νερά και γλίστησε προς το βυθό. Τα κυματιστά κλαδιά των φυκιών το φώναζαν και του έγενεφαν. Το φως στην επιφάνεια του ήταν πράσινο κι όμορφο. Κάθισε στον αμμουδερό βυθό ανάμεσα στα φυτά που έμοιαζαν με φτέρες. Από πάνω, η επιφάνεια του νερού ήταν ένας πράσινος καθρέφτης. Και το μαργαριτάρι έμεινε στο βυθό. Ένας κάβουρας που περνούσε σήκωσε ένα μικρό σύννεφο από άμμο, κι όταν κατακάθισε πάλι, το μαργαριτάρι είχε εξαφανιστεί.

Και η μουσική του μαργαριταριού έγινε ψίθυρος και χάθηκε οριστικά.

ΤΖΩΝ ΣΤΑΙΝΜΠΕΚ

Τ Ο ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙ

Το Μαργαριτάρι είναι ένα κλασικό παραμύθι για όλες τις εποχές, γραμμένο απλά και γοητευτικά, όπως ταιριάζει σ' ένα παραμύθι. Ο Στάινμπεκ διηγείται την ιστορία του ψαρά που βρίσκει ένα ανεκτίμητο μαργαριτάρι, το Μαργαριτάρι του Κόσμου. Μ' αυτό, σχεδιάζει ν' αγοράσει ειρήνη κι ευτυχία για τον ίδιο, τη γυναίκα του και το γιό του, αλλά στο τέλος ανακαλύπτει πως η ειρήνη και η ευτυχία δεν αγοράζονται με τίποτα- πως είναι, με τη σειρά τους, ανεκτίμητα μαργαριτάρια.

Ο Τζων Στάινμπεκ γεννήθηκε στο Σαλίνας της Καλιφόρνια το 1902 -μια περιοχή που έγινε καμβάς για ένα μεγάλο μέρος των βιβλίων του. Σπούδασε υδροβιολογία στο πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, αλλά διέκοψε τις σπουδές του πριν πάρει πτυχίο, κι αφού άλλαξε τα πιο διαφορετικά χειρωνακτικά επαγγέλματα, άρχισε να γράφει. Έμεινε για ένα διάστημα στη Νέα Υόρκη, αλλά δεν τα κατάφερε να ζήσει από τη συγγραφική δουλειά του, κι έτσι ξαναγύρισε στην Καλιφόρνια, όπου συνέχισε να γράφει σ' ένα απομονωμένο σπιτάκι στην εξοχή. Η πρώτη του επιτυχία ήρθε το 1935 με την *Πεδιάδα της Τορτίγια*, και εδραιώθηκε με τα βιβλία που ακολούθησαν: *Αμφίβολη μάχη*, *Άνθρωποι και ποντίκια*, και προπάντων *Γα σταφύλια της οργής*, το μυθιστόρημα που έχει πια αρχετυπικό κύρος για τα γράμματα της Αμερικής. Τα επόμενα έργα του, που διαδραματίζονται συχνά στην Καλιφόρνια, περιλαμβάνουν το *Δρόμο με τις φάμπρικες*, και το *Ανατολικά της Εδέμ*. Ο Στάινμπεκ πέθανε το 1968, αφού προηγουμένως τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ το 1962.

ISBN 960-329-224-9

■
γράμματα